Хоер ёслолой абаха орхихо тухай хэлсэн бэлигүүн толи гэсэн үйлэ.

Ямар нэгэн гэм бүхы бата тэбшээд шадал бүгдын маша гүйсэдхэ тула, бүгэдэ юртэмсээр шүтэхэ зохистой Будда Багша дооро мүргэмөө.

Хүн олоной ажил үйлэдэгшын зохихо ба зохихогүйн ялгахын үгэ шастир хойно дагаснаар ямар мэтэ шадалтай шэнди үгүүлсэн.

1) Ээ нүхэрнүүд, зунай саг булжумур шэнди үглөө эртэ аба, үбэлэй үдэр мэтэ хүнэй насынь удаан шэнди тула урбуулхада мүн.

2) Орон ба хашаа болон гэрээ өөриин нюур шэнди сэбэрлэ, арюун* болохо бол* арбан зүгэй амитан бүгэдэ ерээд эдеэнээс хүртэхэ.

3) Зам зуурань ойро оршони бас гэр мэтээр сэбэрлэ, баас шээс обоолжо тойруулсан бол зуудаг нохойн орон мэтэ болохо.

4) Шээс хүрсэн саг үзэгдэхэгүй газарта эмэгтэй мэтэ эшэн үйлдэ*, хаалгын дэргэдэ хормой үргээд шээхэ бол адгуус* мэтэ доромжолуулха*.

5) Эдеэнэй саб хэрэгсэлнүүды үдэр бэрэ шэнди сайн угаа, эрхэм* дээдэ арюун сэбэрнүүд эдеэ ундаанаас тэбшэжэ* урбахагүйн* тула.

6) Бусад сагай үедэ бас бэе хубцас болони сайнаар угаа, тэрниинь хүнэй номой ёслолдо* арюун сэбэрнүүдэй эдлэл мүн.

7) Өөриин оршохо гэрээ бэе ба махабодта* зохисуул, гахайн хашаа адли бариха бол тэрниинь үбэшэн болохо орон мүн.

8) Гэрэй үүдэ ба сонхынь хотын хаалга мэтэ бүхэжүүл, гэнтэ дайсан ба дээрэмшэ ерэхэ бол үүднэй хаалга нимгэрээд яажа халхалха* юм?

9) Тэрэ шэнди зооориин үүдэ хотын хаалга мэтээр бүхэжүүл, үүднэй хаалга дабхар хоер гурбан түмэрээр хушаха бол хэншэ орохогүй.

10) Баялигаа гэртэй бүү хадгала абдар дотор нюужа, хэрбээ баялиг бүрэлгэхэ* бол тэндэ аминай баршад тотхор* бага.

11) Сантай* байшинай зүгтэнь гэртээ бага сонхын нүхэ гарга, хулгайшин ерэхэдэ тэрэ нүхээр годли харбажа айхынь түрүүлхэ.

12) Бэе хамгаалхада урам оруулхын* тулда гэрэй дээрэ дабхар гэр бари, энэ үүднэй нүхэ ба халхабшаар дайсанда агуу хүшэ шадалтай мүн.

13) Гэрэй суури тойрон гянданай* мэтэ хашаа бари, тугтай ехэ сэрэг ерэхэгүй бол тэрэгээр бас хулгайн жижигээс халхалха.

14) Хашаа бэенэй гурбан тохой тэдыгээр бүхы зүгынь сарабшын* хашлагаар* хүрээл*, тэрнэй саанань хашаанай ара талаас дайсанда хүшэ гаргажа шадаха.

15) Зүг ба зүгэй хашлагада гэшгүүр сайнаар тогтоо, алиш зүгээс дайсан орохо бол тэрнэй дээрэнь өөрөө абиржа гараха.

16) Гэртэ болон сантай байшинда зүүдаг нохой үргэлжэ уя, тэрнээс хулгайша бага айгаад бас тэрнэй дуугаар нойроос сэрэхэш.

17) Бусад бас гэрэй дотор хаб нохой* тэжээ, үүднэй нохой сэрүүлжэ шадахагүй бол энэнь магад лаб сэрүүлхэ.

18) Бусад айл гэрэй хоорондо холбоосон гэзгэбшэ дээсдэ* хонхо уя, дайсан дэрээмшэ ерэхэдэ хонхын абяагаар айл гэрэйчин бүгэдэ ерэхэ.

19) Хүн гэртэш ерэхэ үе мэни гэртэ оросон тулдань сайн гэжэ хэлэ, баясгалантай үгээр угтахань түрэлхитэнээр мэргэнэй ябадал мүн.

20) Гэнтэ ерэсэн айлшидта ураг садандаа* шэнди эдеэ ундаа найруул*, тэрниинь энэ орон дэлхэйн нютагай эртын буянтай ёс мүн.

21) Хоолной үе бусад ерэсэндэнь харамлажа нюур уршуулан бүү хайрла, соёо арзайжа эдихэдээ нохой мэтэ бусадаар доромжолуулха.

22) Эдеэ хармалаад хөөхынь* тулда баясгаланай худал аргаар зочиды тахи, хэзээ нэгэ ерэхэ сагтань тэрнэй гэртэ өөрөө ошохо.

23) Эдеэ багадха бол эхэ хүүгэдтэй мэтэ хойто хүнүүдтэй хубаалсажа эди, сүүлдэнь тэрнэй гэр дотор өөриин гэрэй нүхэр шэнди орохо.

24) Эдеэ доторой амтатайнинь бусад хүндэ хайрлангүй үгэ, тэрэ эдеэ өөрөө эдисэн бол тэрниинь тус үгэй хомсодожо* болохо.

25) Зүг үгэй долёодог гуйраншы дуудсан шэнди зочин мэтэдэ эдеэ ундаа үгэ, тэрниинь танай нэр муугы улсада хэлэхэ элшэ* мүн.

26) Холын аян замаас зүүдэрсэнүүды хэзээш бүү үлдэ, баялигаар баян бол бас үхээрын модон* мэтэ бүгэдээр тэбшэгдэхэ.

27) Гэргэнэй эдеэ найруулхада нюдээр дахин дахин бүү хара, айлшин хүн тэрнээр хүшэгүй эрэ хүн мүн гэжэ даган жишэхэ*.

28) Бусадтай хөөрэлдэжэ байха сагта гэргэнэй нюур бүү хара, тэрэ айлшан хүн бол тэрнээс хүшэгүй эрэ хүнээр жишэхэ*.

29) Айлшинда эдеэ үргэснэй сүүлдэ тэрэ эдеэгээ бүү хара, ехээр эдюүлсэн мэтэ сэжэглэхэ* бол тэрниинь үнэн гоё бэшэ.

30) Дагуул* нүхэр ба гэргэндэ айлшид хүндэлхы сайнаар сурга, урид юү бэлдэхы мэдэхэгүй тулдань айлшанай өмнө* зүблэхэ бол гоё бэшэ.

31) Айлшинда хүндэлгэ үзүүлжэ зохистой эдеэтэй хамта шилмэлынь тасаралгүй хадгала, Хаан ба түшмэл заларсанда шантрахагүй* байха.

32) Хэрбээ найруулсан эдеэ үгэй бол одоо шилмэл* эдеэ үгэй гэжэ хэлэ, ама дуугүй сууха бол эдеэндээ хомхой адлиар үзэгдэхэ.

33) Эдеэндэ залаха үе шилмэл эдеэ одоо үгэй гэжэ хэлсэн шэнди таби, шилмэл эдеэ бэлдэснэй муушалсан шэнди үргэхэ бол бага гоё мүн.

34) Өөриин гэргэнээс асууха хэрэг гарсан бол далдуур асуу, бусадай нюдэндэ асууха бол тэрниинь шог наадан болохо.

35) Ашатай аба эжи хоерто ном сударта шэнди хүндэлгэ үйлдэ, энэ насанда эли Бурхан мүн гэжэ юртэмсын дуулдалгатай* тула.

36) Үндэр настайда бас аба эжи мэтэдэ хүндэлгэ үйлдэ, наснай согтой хэшэг* ерэхэ гэжэ эртэ түүхын анханай арюун хэл мүн.

37) Ахмад* үе дээдэстэ* бас али ямар зохистой хүндэлгэ үйлдэ, тэднүүдээс баярлуулсан шэнди та хүбүүнинь мэтэ тэтхэгдэхэ.*

38) Ялангуяа* нютагай хүн ба айл аймагта дайсан босоогүйдэ эсэргүү* бүү гара, нютагай зоной тус ба хорлолонь гарсан бол ойрхондо хүшэ ехэтэй.

39) Одоо харшалха* дайсан үгэй бол ехэ хүштэйгы үргэлжэ шүтэ, абарал болохо түшэлгэ* үгэй бол хүн тэрэ ойн гүрөөс шэнди.

40) Ехэ хүн ноён ехэнүүдтэ хэмжээгээс хэтэрэн бүү сүгэдэ, маша асар ёслолоор ехэ хэтэрхэ* бол арааатан* мэтэ басуулха.

41) Бусадай эзэлсэн эхэнэр гансаар суужа байсани бүү эдлэ, обог язгуураа орлохо хүбүүнэй аминдань бас бусад алдаа гэм байха.

42) Элдэб шимэг ба мүрисөөнөөр* үдэр бэрэ бүү наада, дылдэхэ бол энэ насанда баялигаа алдаха яласан бол дараань тэрнээс доройтохо*.

43) Хүн асар олон хүнээс үри зээли абаха хэрэггүй, үри олонтой хүнүүд үбэшэнэй хогтой мэтэ өөдэлхэ* үгэй.

44) Хэрбээ зээли абаха хэрэгтэй бол ударидагша ехэ хүнээс аба, тэрэ түргэн нэхэхэгүй* ба түлэхэ үе хүрэтэр сахин байха.

45) Баялигай дотор эгээ үнтэй юүмэ ураг саданда бүү үзүүл, аха дуу мэтэ янгалаад тэдэ муу санаа түрүүлхэнь магадгүй.

46) Хулгайша хүн мэргэн байха бол тэрнэй нүхэр болгон боолоор бүү зара, гэр доторой байдал ёсыг лаб мэдүүлжэ болохогүй.

47) Далдуу муу хүнээс эд* олзо худалдажа бүү аба, хулгайшинай баялиг худалдаха бол дахин худалшаар булихайлуулха*.

48) Өөриин баялигай бүхы тэмдэгынь гэргэнэй нюур мэтэ танин бари, хулгайда абаад үнгэ урбуулсан тэрэ баялигаа мэдэхэ шадалтай мүн.

49) Ашиг хонжоо* багатай зүйлдэ эд бараа маша ехээр бүү тоол, хойтодоо үзэсгэлэн уужим* сэдьхэлээр Хурмастада хоосон ябажа үйлдэхэ мүн.

50) Асар ехэ үнэ ханшатай* эд бараа ехээр бүү эдлэ, эд бараа барагдаха* бол дээдын буян барагдахань тэрэ мэтэ мүн бэшэ.

51) Хэрэглэхэ эд бараанаас буянинь шухал бари, буян барагдаха бол үнэн үхэхэ эд барагдахаар үхэхэгүйн тулда!!!

52) Шимэг ба гоё хубцас хүсэхэ бол Бурханай шүтээнээс урид бүү үйлдэ, хэрбээ хуурамша* гоёмсог хүсэхэ бол тэрнэй дагаха үйлын үе зэргэтэй мүн!!!

53) Шинэ хубцас үмэдэжэ байхадаа өөригөө энеэжэ бүү хара, тэрниинь бусадта шог наадантай байхыг өөрөө байгуулсан мүн.

54) Шимэгээр хубцас гоёжо тэрниинь бусадта бүү магта, тэрнээс илүүдэжэ үлдэсэн бол хубцасай торго үмэдэхэ хэрэг бусадта ерэхэ.

55) Хадамда гараха басаган мэтэ үдэр бэрэ бүү гоёл, хэзээш хэрэгтэй саг хубцалхын тула хадгалха бол саг үргэлжэлэн гоё шэнди байха.

56) Өөриин ушаралай хирэ хэмжээгээс* илүү ехэ шимэгээр бүү гоёол, ядуугаар гоё хубцас үмэдэжэ энэ засалай золиг* шэнди бүгдэдэ басуулха.

57) Хэрбээ асар ехэ орон бэшэтэй бол өөдэгүй хубиржа* гоёхы бүү үйлдэ, хамаргүйдэ хамарай мүнгын гоёл зүүсэн шэнди тэрниинь шог наадан болохо.

58) Өөриин язгуурай дээли хаяжа бусад аймагай дээли бүү дуряа, эрэ эмэ бэшэ саармаг* мэтэ өөрөө бусад хоер бэшэ бэсрэг* болохо.

59) Эд бараа бага түгэсэ сагта Хаанай хүбүүн* мэтэ бүү омогоро*, язгуур муу хубитай эд оложо бас муу язгууртай хүбүүнэй нэр тэбшэхэгүй.

60) Буян хэшэг түгэсэ эдлэл* ехэ үгэй бол ехэ хүнэй алхаснаар бүү алха, зарса үхин Хаанай хатанай үзэсгэлэн дүры үзүүлээд шог нааданда орохо мүн.

61) Зам зуура ябаган ябаснай сагта огторгой дээшэ үзэжэ бүү яба, үшөө хонзон* үгэйнүүд ууртай дайсанаар үзэсэн шэнди тэмсэл зохеохо.

62) Тэрэ шэнди ябаган ябаха сагта газар руу доошо хараад бүү яба, тэрниинь зориг зүрхэгүй дахин муу санаатай мэтээр үзэгдэхэ.

63) Бусад бас ябаган ябасан сагта асар хурдаар бүү яба, тэрэ бас ухаан маша муутай хүнэй байдалтай мэтээр бусадта үзэгдэхэ.

64) Эд бараа хэды шэнээн хайртай бол аминаас энхэрэн* бүү бари, эд хуряахань* аминай тулда мүн амидарха аминь эд бараа түлөө бэшэ.

65) Бусадай нюдэнэй өмнө гоё бэшэ уранхай хубцас бүү үмэдэ, хүнүүд шангаар доромжолоод нохойгоор хусуулха.

66) Шухал ушаралтай зохилдожо* сайн тэды дээли хубцас үмэдэ, хубцас хүнтэй хамта түрсэн мэтэ согто* сүр жабхалан* үгэсэн үзэгдэхэ.

67) Тэрэ шэнди мориной хэрэгсэл эмээл хазаар тэргэ бол сайн тэды эдлэ, мориной эзэнэй хүшэ шадалань мориной хэрэгсэлээр мэдэгдэхэ мүн.

68) Санасан газарта түргэн хүрэжэ шадаха сайн нэгэ хоер мори үргэлжэ бари, гэнтэ элдэб аюул ба олзотой ушарха хэрэг магад байха.

69) Зун үбэл хабарай сагта тохируулсан сайн гурбан хубцас үргэлжэ хадгала, гэнтэ бусадай орон ошохо ба элдэб баяр хурим боложо байха.

70) Эдеэ ба хубцас хайрлаад үмхирхэ хүртэл бүү хадгала, тэрниинь гутажа дүүрээд муу хубитай хон хэрээ* намтартай мүн.

71) Бэедэ үнэн тустай* ехэ үнтэй эдеэ хубцас шүтэ, эд бараанай бүгэдын зүгтэ бас бүхэ бэеэ ами шэнди хамгаалха.

72) Эдеэ ундаань элбэг байхада дан садтараа бүү эдеэ, ходоод сайтай ехэнхинь эдеэ шингэхэгүй үбэшэнээр зободог.

73) Эдеэ ундаа аманда амтатайдань хэмжэгээс хэтэрүүлхы бүү шүтэ, үхэснэй буянда ерсэн гуйранша мэтэ эдихэдэ ходоод доройтохо*.

74) Аминай шүтээн болсон ходооды хүүхэн хараанаас* дээрэ бари, соохорсонь удаан тэжээгдэхэ бас ходоод доройтохо тэрэ мэтэ бэшэ.

75) Урдахи эдеэ шингэхэгүйдэ дараа эдеэгынь бүү хүртэ, гэдэс үлсэхээр эдеэ хүртэхэ бол амтатай зохигдохо.

76) Үбэшэн үгэй боложо тэгшэрхын тула эдеэ үдэрэй эртэ хүртэ, үдэшэ хэбтэхэдэ эдеэхэ бол үбэшэн үүсхэхэ гэжэ мэргэд зарлиглаа.

77) Хэрбээ хэбтэхэдээ эдихэ бол хүнэй эртын хоол эдеэ болхогүй, босохо хэбтэхэ хоюуландань эдеэхэ бол хорын дээрэ хор эдисэн шэнди.

78) Тэрэ шэнди хэбтэхэдээ эдеэ хүртэсэн бол эртын эдеэндэ ус буцалгаад уу, тэрниинь хитад зоной ёс заншил мүн.

79) Үдэшэ хэбтэхэдэ хоол эдихэгүй бол хойто үдэрэй эхиндэ хоол эди, тэрниинь Будда Багшы дагаснай шраманин ёс заншил мүн.

80) Анагааха* эдеэнэй зүйлнүүд ходоодын хагас тэды үзүүлхээр үйлдэ, ходоодын амсар хоосон орхисны эмшэ мэргэдэй гол мүн ёс!

81) Баян бол амтатай юсэн эдеэ шамдан* бэдэржэ бүү эди, тэрниинь хүнэй ама дотор удаан байхагүй тула тус багатай.

82) Ялангуяа шихэр бурам эдихы дээдэ гэжэ бүү сэдьхэ, цэр* шэнди хаягдаха шүлэстэ шихэр байхынь эдеэ мүн.

83) Саг бүхэндэ няалдаа цэр эдеэ ундаа мэтэ залгихы бүү үйлдэ, үргэлжэ залгиха бол үдэр бэрэ шэнди няалдаа цэр угаалга хэхэ сабынь тус тус* эдихэ.

84) Мэни махабодта зохино гээд хилэнсэтэй* холигдосной эдеэ бүү эди, эдеэ тэрэ тамын галай орондо шар үснэй нүхээр* бадаржа байха.

85) Тэрэ шэнди үбэшэндэ тусалха гээд хилэнсэтэй холигдосон эдеэ бүү эди, тэрэ бас тамада оросон үе эдгэхэгүй үбэшэн үүсхэхынь* эдеэ.

86) Маха өөхэ үдэр шүни араатан мэтэ бүү эди, даруйдань бэеин хүшэ үүсхэжэ хүн тэрэ хурдан үтэлсэнээр үзэгдэхэ.

87) Шингэни уудаг зүйлдэнь усанда шунгасан шэнди бүү уу, бэень намагай ногоо шэнди түлжүүлсэндэ* түргэн үтэлхэ.

88) Ялангуяа цай уухадаа усанда шунгасан шэнди бүү уу, хододын гал бууража* бэе түргэн үтэлжэ болохо.

89) Баян бүгэдэ хүгшэн нохой шэнди шинжэлхэгүйгээр эдеэ бүү эди, сайн эм мэдэснэй бүгэдэ бас эдеэндэ гутажа* болохо.

90) Эдеэнэй олон зүйл холижо шинжэлхэгүйгээр эдеэ бүү эди, амта ба шадал зохихогүй бол найруулсан эм бас хор болохо.

91) Эдеэнэй ехэнхинь гурил ба боорсог* болоны эди, олоходо амар үнэ багатай тула бас үбэшэн үүсхэхэгүй махабодта зохистой.

92) Бэе махабодта зохисон эдеэгынь зарим хоног ээлжээд эди, нэгэ зүйл эдеэ удаан шүтэхэдэ тэрнээс боложо эдеэ шингэхэгүйн үүсхэхэ.

93) Заримдаа сүү тараг дарса ааруулай зүйлыг багаар эди, тэрэ бас махабодта зохижо бэе сэдьхэлдэ хүнгэн мүн.

94) Сүрхы* ехэ хүйтэн үбэлэй үе шимэ түгэлдэр эдеэ сайн тэды шүтэ, бэе махабод суулархада ехэнхи үбэшэн хүйтэнэй нүхэсэлээс* гарадаг.

95) Үдэрэй үдын хоолоор садаснай дараа үдэр шэнди бүү унта, тэрнээс дэмы хэл дүүрэхэ бол тэрниинь магад* үнэн амиды мүн.

96) Сэдьхэл мэдрэлгүйн* нойр бисалгаад амтатай мэтээр шунал бүү үйлдэ, тэрниинь үгэй байсан адли үгэйдэ амгалани бисалгаад барагдаха.

97) Эдеэ бага зэргэ шингэснэй дараа хүйсын амисгал шангаар бари, бэе хатуурха үбэшэнээс тэсэхэгүй тулда амисгал барагдахагүйдэ удаан амидралха.

98) Эдеэ ундаа хүртэснэй дараа бага зэргэ эргэжэ ябахы үйлдэ, муу хии ба цус арилгаха бол бэенэй судал шударга* болохо.

99) Амаржа ябаад хүмэрхэдэ хоер уушхаа элжээр түр зүүр* хэбтүүл, олгойн хии доошо гарахаар эдеэ ундаа түргээр шингэхэ.

100) Ехэ тостой хоол эдихэ бол эдеэндэ давс ба чинта уу, урид эдисэнинь түргэн шингэжэ дараа дуршилда* тотхор болохогүй.

101) Цай ба шүүс нэгэн аяга ууха бол бас давс холижо нэгэн шимхэ сасаад уу, эдеэ ундаа болон түргэн шингэжэ хододын үбэшэн арилха.

102) Бусад бас саг үедэ дулаан байр шүтэжэ үйлдэ, хии болон бадган* арилгажа арьснай үнгэ эли тодорхо.

103) Зарим нэгэ ойн эмтэй газарай сэсэрлиг тааламжатай шүтэхы үйлдэ, уйдхар харанхыгаас сэрэжэ бэе сэдьхэлээр амар баяр дэлгэрхэ.

104) Заримдаа амараг нүхэртэй хамта баярлажа сонирхолтой яриа үйлдэ, зүрхэнэй муу хии арлигдажа сэдьхэл баяр амгаланай согоор эдгэрхэ.

105) Тус ба хэрэг үгэйдэнь гэр ба айл тосхоноор хэсэжэ* бүү яба, тус үгэй ушартай тэнэхэнь зам зуура хэсэжэ ябасан золбин* нохой шэнди.

106) Хамаг шадалай хишээгээр асар амгалани үүсхэхэдэ анхаар бүү таби, амгалани хэды шэнээн амсажа өөриин буян тэрэ тэды хорохо!!!

107) Үзэг мэдээд эм засалай шастир судар сайн сура, хайртай амиа удаанаар тэжээхэ аргынь мэдэгшэ болохо.

108) Хэрбээ үзэг мэдэхэгүй бол үбэшэн үүсхэхын ушар нүхэсэл асуу, эдеэ эдлэснэй бэе сахиха бол санай үүдын суурга шангалсан шэнди.

109) Үбэшэн үүсхэхын эдеэ эдлээд баярлахынь анхаартай сайн сээрлэ, аминда догшин үбэшэнэй дайсан дээрэш бууха бол юү хэхэ?

110) Энэ бэе махаботай ушархагүй* гээд нэр бүхынь сээрлэжэ үйлдэ, сээрлэхэгүй дураар эдлээд үбэдэжэ гэмшээд хожимдохо мүн.

111) Үнэн мэдэхэ түгэсэ эмшэнүүдэй сонирхолтой яриа соносо, тэднүүдэй өөрөө үзэжэ сонсосны дараань хэлэжэ болохо.

112) Урид үбэшэнэй эбэршээлээс* энэлсэн* хүнтэй сонирхолтой яриа үйлдэ, өөриин үбэшэнэй ушар нүхэсэл эмшэлхэ аргынь хэлэжэ үгэхэ.

113) Али нэгэндэнь ямар тустай домнохы* соносожо сэдьхэлдэ хадгала, тэрниинь өөртөө болон бусадта бас эм боложо үнэн байха.

114) Хэрбээ үбэшэнээр абтаха болсон бол хүн олоноос асуужа үйлдэ, үзэсэн шэнди амсасан нэгэнь тэрэ арга ёс хэлэжэ болохо.

115) Бусад бас үбэшэндэ абтасан бол Отошо Бурханда зальбарал таби, эмшэ үбэшэн эли мэдэхэ ба эмшэлхэ эмшэтэй ушаржа болохо.

116) Зарим мэргэн эмшэнүүдтэй аха дуу мэтэ амараг найз боло, аюултай үбэшэнэй дайсан ерэхэ бол эмшээс бусад хэн* абархаб?

117) Саг ба тухайн үе бүгдэдэ үбэшэндэ харуул манаши үйлдэ, аминай хулгайша үбэшэн мэтынь дайсан хулгайша байхагүйн тула.

118) Өөртөө үбэшэн ямарша байхынь гэртэ оросон хулгай мэты арилга, тэрниинь саг бүгдэдэ шулмасын хүбүүн* тэмсэхын суури бэдэрхэ жишээгээр хүхэхы забдасан шэнди!?!

119) Үбэшэнэй зүйлэй алинша мүн болсони анханай бага сагтань шамдан арилга, ой ехынь гал ехэдээд галай дүлэн сагтаа эбдэхэ.

120) Үбэшэнэй баганда бас эмшын дээдынь сонгожо шүтэ, бага гээд хайхрахагүй* бол эмшы али ямарынь ушараад шүтэхэгүй.

121) Үбэшэнэй зоболон ямар гаргаснай тэрэ ушар хилэнсынь шамдан шогло*, хүнэй хүсэлэй зоболон бүгэдэ өөриин хилэнсын үрэ мүн.

122) Убэшэнээс айжа амгалан мэтэ оршосноор хилэнсынь шамдан амала*, хор түрүүлхэгүй хүсэл бол тэрнэй үндэсынь гаргаха шэнди.

123) Өөриин махабодта зохистой эм тасаралгүй бэендэ хүртэ, гэртэ ба хээрын алиш орондо болохо тэрэ хүн этигэлтэй хамта мүн.

124) Би үбэшэн үгэй гэжэ заримдаа эшэхэгүй эдлэл бүү үйлдэ, эдир насанда үбэшэн үгэйдэ бүхэ бэень гэнтэ үбэшэнтэй үзэгдэхэ.

125) Ус гаталха мэтэ үйлэдэ мангасай* зориг зүрхынь ехээр бүү үйлдэ, баатарай яруу алдар олохогүй бол өөригөө бүрэлгэжэ ехээр эбдэхэ.

126) Бэендэ хайрлал үйлдэхэ гээд саг бүхы гэртэ бүү хэбтэ, бэе юүш болоод сайн бэшэ тулда шархын доорхи махань хурдан үтэлхэ.

127) Буураха ба алдаха болон ялагдасан тэднүүдынь гасланай* тулда бүү үйлдэ, гаслан санаа зобоохо гасланинь бэе үтлүүлхэ.

128) Юүш болбол уйдхаргүйгээр тэрэ сэдьхэлэй уужим үүсхэлгынь* сасаад сунга, сасажа хагалха бол ухаан тодо хурсаар сасажа хагалха бол бэе махабод амгалан мүн!!!

129) Түргэн үхэхэ санасан бол аманда дахин дахин бүү хэлэ, тэрэ удаан амидралай шүтэн барилдалгы боруу гээд ахмад үе шүүмжэлхэ*.

130) Зуун жил амидралха гэсэнэй мүнхынь бата бари, ухаанай харбалтань ехэ хүшэтэй бол бэенэй тамираар амиа шүтэхэ!!!

131) Үтэлхэ бол удаан амидралха санаанай хүшынь бүү суларуул, хүлеэсэн найдалтай санаа хүшэ ехэтэй бол удаан амидрал үзэгдэхэ.

132) Тон удаан амидралха хүссэн бол түгэсэ эдлэхын буян ехэдэ зорюул, энэ наснай хайртай өөртөө сонголто* ба амитай адли байхань мүн бэшэ.

133) Бусад бас наснай Бурханда үдэр шүни бүгдэдэ зальбирал таби, наснай тотхор арилгаад наснай буян арьбижагдаха.

134) Бусад бас амитан шоргольжон зэргэдэ этигэхэгүй бол бусадай аминь абара, үбэшэн хурдан эдгээхэ бол аминай тасаралда залгаа болохо!

135) Бусад бас сааха үхэр ба унаха мори болони бүү ала, ашатай тэднүүдэй ами абарха бол дараань танай абаруулха ээлжэ бууха.

136) Бусад бас адгуус болон малнууды хүлэжэ сохин зодохо үйл тэбшэ, хүсэхэгүй үбэшэн ба зоболон болон бусадай хор ерэхэгүйн тулда.

137) Тэрэ шэнди хүшэгүй доройтсон бол наадахаар батаарлиг үйлыг тэбшэ, энэ дараань бол бүгдэдэ айжа сошижо сүрдэхэгүйдэ* амгаланай ушар.

Хоер ёсной абаха орхихо тухай хэлсэн бэлигүүн толиноос бэенэй түгэсэ эдлэхы сахиснай үе маша үйлдэснэй анханинь.

138) Хүнэй алдартай ехэнүүдээс ушаргүй бүү ай, дараань айхы ехэ санаха бол энэ наснай айха орон байгуулха бэшэ.

139) Тэрэ шэнди баян түгэсэнүүдээс ушаргүй бүү ай, тэрнэй мүнгэ санай ямарша эд бараа байсандань та бас хэзээш тэрнээс тэжээгдэхэгүй.

140) Ехэ хүнүүдтэй ушарха сагта гэмгүй шэнди байжа айхы бүү үйлдэ, шадал ба ехэ хүштэй мүн байгаад хүшээр гянданда оруулахагүй.

141) Хүн бусадтай ушарха үе нюур ба толгойгоо бүү эльбэ, тэрниинь айжа сүрдэснээр шадабараа барагдасанай тэмдэг мүн.

142) Бусад бас бусадтай ушарха саг хоер гар бас муриижа бүү нугала, тэрэ айжа салганаад өөриин үйлэй арга барагдасанай тэмдэг мүн.

143) Бусадай нюур харахадаа нюдынь ширтэжэ* бүү үзэ, тэрниинь айгаад жиирхэмшэхэ* гэмтэн мэтэ үзэгдэхэ.

144) Бусадтай улзаха үе дотор хоосон байгаад омгоржо ехээр бүү үйлдэ, хүн бэшээр үзэгдэжэ хубирсан мэтэ бусадай мэдэлдэ энеэдэн мүн.

145) Хүнэй хэнтэйш ушарсан бол баяртай шэнди мишээн* ба анхаартай угта, тэрниинь юртэмсын хүнүүдтэ зохистой орохо ябадал мүн.

146) Хүнэй хэнииш үзэхэ бол тэрнэй баяртай нюдээр үзэ, эртэнээс танихагүй зонтой амараг садантай шэнди байхада мүн.

147) Хүнэй хэнтэйш хөөрэлдэхэ бол зөөлөн абяагаар хэлэ, бусадай орон ошобол өөриин нютагтаа шэнди ябадалтай болохо мүн.

148) Хүнээр хаа нэгэ газар ябаха тэндээ мишээлэй үнгэ зүс хүргэ, амараг саданай* мүн амарагаар* хүлэгдэхэ бол дайсанда бас мүн эндүүрэл* түрэхэ.

149) Ушар нүхэсэл үгэй мишээлдэ зохижо ехэ бүү салгана, тэрниинь дуугүй энеэхэ мэтээр бусадай эшээхын зохистой оронтон болохо.

150) Ехэ хүнэй нюур үзээд бусадта өөриин эрхээ бүү алда, өөрөө хайнагай хамарай уяагаар өөриин толгой ореосон бол амгалан гэжэ юртэмсэдэ дурдагдаха* гү?

151) Замда хүнүүды харсан үе гэмтэй мэтэ зугтаахы* бүү үйлдэ, газарай эрхэтэй Хаан мүн зохижо хаанаш ушаржа засагаар засаглахагүй*.

152) Бусад хүнүүдтэй ушарсан үе тэндэ ямар ябана юүнэй түлөө асуу, тэрнээс гайхамшиг* ямар мэтэ бас хэлсэнинь үнэн байха мүн бэшэ.

153) Жанжин* Хаан заларжа зохихо тэндэнь хэн ерэсэн хэнэй түлөө асуу, хүнээс үгэ тэды асуужа тогтооходо хэзээш байхань мүн бэшэ.

154) Хэнтэй ушарсан бас санаанай үгэ асууха бол бүү шантара*, харюулхада гэм гаргасан байха бол асуухада гэм байхань мүн үгэй!!

155) Сагтаа хүрэжэ хэрэгтэй утха* хэндэш шантралгүй нэбтэрхээр* хэлэ, шантраад дуугүй суужа үхэсэндэ тэрниинь эсэгэ эхэ бүтээхэгүй.

156) Хэрэггүй ехэ хүнтэй улзаха бол чилээ болгоохо* тухайдань золгооб гэжэ хэлэ, гуйранша мүн бэе махабод асуухадань амиды хүнэй ёс заншил* мүн.

157) Өөрөө мэдэл үгэй шэнди бас мэдэснэй дүрэ байдал номложо бүү үйлдэ, мэргэн бэшэ мэргэнэй үүрэг барьсан бол тэрниинь өөриин ядрал өөрөө худалдажа абаха.

158) Бага сага тэды мэдэснэй бүхы мэдэснэй мэтэ омгоржо бүү үйлдэ, уншиха тэды мэдээд омгорхо бол тэрэ мэргэдэй шог нааданай орон.

159) Бусадаар хэлсэн үе тэрнэй утха мэдэхэгүйн мэдээб гээд үзүүлхы бүү үйлдэ, тэрэ санасан мэдэсэн шэнди өөрөө өөригөө мэхэлхэ мүн.

160) Юүнэ тулда мэргэн мүн болоод мэргэнээ буурахы эли бүү үзүүл, асууха хэмжээ бүгдэдэ саад* үгэй харюулга бүтээхэгүй бол эшэхэбтэр.

161) Хэрбээ тэнэг мүн бас болсон бол тэнэгэй ёс бүү үзүүл, асуухы мэдэхэгүй тэнэг гэсэнинь хэн нэгэш басаха шадалтай.

162) Өөртөө шадал үгэй байсан мэтээр шадалтай мэтэ бүү үйлдэ, тэрниинь шимэ ба оньсы* хагасаажа цаарсаар урласан* сэсэг шэнди.

163) Тэрэ шэнди эд ехэ үгэй бол бас эд түгэсэ мэтээр үзүүлхы бүү үйлдэ, тэрэ бас суургаар ехэ бата тэбэрсэнэй хоосон абдар шэнди.

164) Суртаалай* шадал түгэсэ болсон бол сураха хүсэлнүүдтэ нюухы бүү үйлдэ, тэрниинь хэрэг үгэй бумба доторой зула шэнди унтажа болохо.

165) Дээдын ном маша гүнзэгынь орон болон саг бэшэдэ бүү үзүүлэ, шүни галда гэрэл үзээд жигүүртэн* мунхаран* дүрэжэ л байха.

166) Бусадай үгэнээс мэдэснэй өөриин болгоожо хэлээд бүү гайхуул, тэрниинь зээли абаснай хубцас ба шимэгынь мэни гэжэ хэлсэнтэй адли.

167) Бас мэргэн тэнэг бол алагшлалгүй* ямар ба ямар зохистой сайн номой үгэ үйлдэ, хэлгүйн зангиа тайлаха үгын ушартай мэргэн болохо.

168) Ялангуяа мэргэн түрэлхитэнэй али ямар зохистой сайн номой үгэ соносо, мэргэнэй хэлсэн бүхы үгээр заабал сэдьхэлдэ шимэ абахань мүн!!!

169) Сэсэн ухаан ехэдэ али ба ямар зохистой сайн номой үгэ үйлдэ, зуун хүнэй дотор мэргэд олон зуун мянган хүнэй дотор сэсэн хобор?!

170) Зарим нэгэ дайсан ба садан хоерто али ямар зохистой сайн номой үгэ үйлдэ, тэрэ хоерой санаа бас мэдэснэй бол ганса мүн.

171) Зарим нэгэ хэл ширүүнтэйдэ зохистой сайн номой үгэ үйлдэ, хойно үгэ зөөлөн ба ширүүн бүхын харюудань шадабартай болохо.

172) Тэрэ шэнди хүгшэн хүнүүдээс үнгэрсэнэй хэрэг ба домог асуу, өөрөө залуу байхадаа хүгшэн хүнэй ухаан өөртөө түрүүлжэ болохо.

173) Адагта* шог нааданшинай бас үгэ арюуны шихэндэ соносо, хэлсэндэнь хошин* шог нааданай үгэнэй эрмэгтэ* мунхаг болохогүй.

174) Бусад бас айл гэр хото балгаста таршинхай айл гэртэ ябажа үйлдэ, тэрниинь ой дотор хэсэхын зэрлэг хүнээс ялгаатай болохо.

175) Бусад бас олон хүн сугларсанай суглаанай газар ябажа үйлдэ, хүн олоной нюур нюдээр үзээд тэсэжэ байха.

176) Бусад бас үе найрлаха бол ехэ хүн ноён ехэтэй уулза, хүнэй хэнтээш уулзаха бол бас бүлшэн шилбэ бүю салганаха үгэй.

177) Бусад бас оюун түгэсэ мэргэдэй асууха ёс ба харюулха ёс үзэ, үгэ хэлэхэ ямар мэтэ үйлдэснэй зан үйлынь бас мэдэжэ болохо.

178) Бусад бас янагуунай* хэрэг зүбшиснэй үгэнүүдынь хүндэлжэ соносо, өөртөө ухаан түрүүлжэ суглааанда хэлэжэ шадаха мүн.

179) Бусад бас элдэб үзэмжын үймөөн бол нюдээр үзэ, тэндэ бол ухаан түрэжэ үргэн ехэ үзэгдэлтэй болохо мүн.

180) Бусад бас эртын түүхэ бишэг ба үльгэр бишэгүүды сайн туужа аба, тэндэ бол ухаан түрүүлхэ сонсолго үргэн болохо мүн.

181) Бүгэдэ хуули засагай хамта Хаанай хуулиинь үзэг бас хуряа, өөрөө өөриин абаха ба орхихо тухай мэдэжэ улсын хэрэгтэ мэргэн болохо.

182) Тэрэ шэнди засагай газарта дээдэ доорхи үзэгы бишэжэ үйлдэ, засагай ёсондо мэргэн тула албатан ноёдой үйлынь маша мэдэхэ.

183) Бусад бас ухаан түгэсын шог үгэнүүд далда хуряа, лаблаха* үйлынь мэдэхэгүйдэ дайсан дээрэмшэ ерэхэ бол юү үйлдэхэ?

184) Бусад ама хүштэйнүүдтэ зарим энеэдэнэй ама хүштэй тараа, бусад эсэргүү шүүмжэлсэн бол самбаа* шадабари хэзээш тасалхагүй.

185) Ама хүштэй тараажа ялаха сагтаа асар басаад бүү доромжоло, зүрхэндэ шүбэгэ хатхасан мэтээр тэрэ сэдьхэлдээ хор бусалгаха.

186) Шадалтай бол уужим улс тойроод харуултай хамааржа* үйлдэ, улас үзээгүй мэргэдээс үзэсэн тэнэгынь магтаха хэрэгтэй.

187) Бусадай орон дэлхэй хүрсэн бол айл гэр хото балгас харуулаар хамаара, ехэ замаар зайлхагүй ба газарта тогтохо тэдыгээр бүү үзэгдэ.

188) Тэрэ шэнди бусад орон хүрсэн үе тэрэ ороной байдал шинжэлэ, бага шинжэлэхэгүй гэдэргэ эргэхэ бол ошожо ерэсэн уналга* шэнди.

189) Бусад орон хүрсэн үе сурахын орон хаана байна гэжэ хэсээд сурагла, эрдэниин түб хүрсэн Сартаваха шэнди үйлэтэй мүн болохо.

190) Бусад орон хүрсэн үе тэрэ ороной ухаантай мэргэдтэйнь улза, Хаан мүн бас бусад ороной хүни саазалаад* тасалха бэшэ.

191) Бусадай орон хүрсэн үе тэрэ ороной урлахын ухаан ба хүрээ дасан үзэ, бага тэды сурсан бол үнэтэй абасанай хобор эрдэни мүн.

192) Бусад орон дэлхэйн гайхамшиг үзэхэ ба сонсохо бол үзэгээр бишэжэ аба, ороной хүнүүд бүгэдэ тэгшэ түгээгтүн* хүн мүн.

193) Хото балгас ордон зэргы бас зохеосоной зураг буулгажа үйлдэ, шинэ ухаанай ногоо үүсхэхын хүрэнгэ* үзэгшэ мүн болохо.

194) Орон дэлхэй гороолхо шадахагүй бол орон бусадай хүнтэй үгэ хэлэлсэ, тэрнээс худагай зүйлэй мэлхын намтар тэбшэжэ шадаха!

195) Орон бусадай хүн тэрниинь гуйранша мүн бол хөөрөлдэхы үйлдэ, өөриин ороной мэргэнээс бас хүн тэрэ гайхамшиг юүмэ хэлэжэ байха.

196) Тэрэ шэнди улас хэсэдэг хүнүүдтэй хөөрөлдэхы үйлдэ, тэнэг бас үгэнүүдэй арбанай дотор гайхамшиг нэгэ үгэнь магад хэлэгдэхэ.

197) Гайхамшигынь зарлагдажа дэлгэрсэн үгэ бас сайн хуряа, орон дэлхэйн бүхы гайхамшиг үгэдэ зүрхэ анагаажа болохонь сонсогдохо.

198) Тибэ* ба жижиг тибэнүүдынь зохеосон зурагууд үзэ, улас бүхын ёс бусадта хэлэн үйлдэжэ шадахаш.

199) Бусадта үгэ хэлэхэ үе тэндэ магтан шэнди хэлэхы үйлдэ, ялаха ба ялагдаха ямар мэтэ болсон бол бас ушар тэрэ ехэ зохистой мүн.

200) Үгэ хэлэхэ үе өөригөө муушалха шэнди хэлэхы үйлдэ, тэрэ бол яласан замда ялагдасан боложо бас ушар тэрэнь ехэ зохистой мүн!

201) Үгэ хэлэхэ үе мятраха* ба омог хоеры удаанаар тэбшэ, тэрэ хоеронь хаана байха бол муушлуулха захада бас унажа болохо.

202) Бусадай үгын сүмэ оносон үе айсан шэнди бүү хубира, дуутай шолуугаар оногдосон муу нохой мэтэ мятраха бол хүссэн хэрэг бүтээхэдэ хэсүү.

203) Үгэдэ доройтожо энеэхэ бол тэрэ болоогүй гэжэ хэлнэ, бусадай нааданаас сэдьхэл сэргэлэн мэтэ бол тэрниинь бага үзэмжэтэй* мүн.

204) Ямарша хурса үгэ сонсожо бас тэрниинь мартангүй сэдьхэлдэ бари, үгэ тэрнээс бас жишээ абаха бол хэлэхэ сагань заабал ерэхэ.

205) Зарга* ба шог нааданай үгэнүүд сонсожо сэдьхэлдэ бари, тэдэнүүд оюун ба хэлнэй зангилаа тайлаад хубируулха арга мүн.

206) Бусадаар эд сүйтхэхэ ушар сонсожо бас тэрниинь сэдьхэлдэ бари, эндүүрхэ* газарынь сайн мэдэхэ бол өөрөө тэрэнээс зайлаха шадалтай.

207) Нюдэнэй гайхамшиг үзэжэ тэрниинь мартангүй сэдьхэлдэ бодо, үзэжэ сонсоод бүгэды дурдаха бол малшин бас мүн мэргэн болохо!!!

208) Хүнэй хэншэ байбал ухаан мэдрэл ба шадалынь сура, тэрниинь эд бараа мэтээр буян үзүүлхэгүй бол энэнээс өөриин шадал олохо!!!

209) Дайсанууды сүрээр дараха* хүсээд бас ухаан мэдэлынь шамдан сура, арсалан өөриин хүшэ гүйсэдхэжэ* тэмсэхэгүйдэнь бусад амитан бас айна.

210) Эннэ хойно сайн юүмэ хүсэжэ бас ямарша зохистой эрдэм сура, хотол түгэсы* али нэгэн хүсэхэ бол даган зохихо ушарай ухаан мүн.

211) Язгуур бэе баялигаар хангалтай* бол ямарша эрдэм шамдан сура, эрдэм шимэг болохогүй бол үндэр язгууртай обог бас нюсэгэн мүн!

212) Тэнэг ухаан мэдэл сурахы хишээн* мүрэнэй үрасхал мэтыг шүтэ, үгэ нэжгээд* барьсанаар бас удахагүй газарай хубаари ехэ болгоохо.

213) Тэнэг бас заха үгэй өөриин хэлэнэй үзэгүүдтэ шамдан сура, өөртөө тус ба хорлол найруулха үзэг мэдэхэгүй бол малтай адли мүн!!!

214) Түрэлхи ухаан түгэсэ болохо бол хэтэрхыгээр ухаан мэдэл сура, ниидэхэ жигүүртэн байжа огторгойдо ниидэхэгүй бол хэрэгэнь нэжгээд багадха.

215) Ехэ хэрэгэй үйлэдэ хишээхэ бол мятраха ба эшэхы тэбшээд хишээ, эшээд хүлигдэсэн шэнди атаархал олосон эхэнэр бэшэ бол зохихонь үнэн бэшэ.

216) Ялангуяа ухаан мэдэл сураха бол мятраха ба эшэхы тэбшээд сура, сургаал эдлэхэ* ёсондо эшэхэ бол тэндэ сураха арга үгэй.

217) Ухаан мэдэл сураха үе зобожо зузаан яснай тэсэбэритэй үйлдэ, буян тэдыгээр аяндаа бүтэхэ бол бас баян болсон тэндэнь мэргэн байхагүй!!!

218) Ухаан мэдэл анха сурахада хэсүү бол залхуураад хишээхы бүү орхи, дадаагүй сүү уухада хэсүү бол дадсандань хоосон шанар* гүнзэгы бую* хялбар*!!!

219) Ямар нэгэ ухаан мэдэл сураха бол бас нас залуу сагта сура, намар тариа хуряаха саг ба газар хагалха хабарай саг мүн.

220) Эрдэмэй нэгэ тала тэдыдэ болихо гэжэ мэдэснээр бүү сада, далай усаар садахагүй шэнди мэргэн эрдэм мэтээр.

221) Бага тэды нэгэ сурасан үе яруу алдар дурдахы яаралтай бүү үйлдэ, бишэхэ уншиха тэды мэдэснээр мэргэдэй хэл дурдаха бол мэргэдтэ сонжууртай.*

222) Нара дабаа нэгэ тэды хэрэг үгэйдэнь дабаха үгэй бол, зүгы бал хуряасан мэтээр өөриин хэрэгтэ үргэлжэ шамдаха хэрэгтэй.

223) Өөриин хүбүүн ба басагани үзэг зүйлнүүды сургахада оруул, тэрнээс хэлэхэ хэлдэнь сонсохо шихэ ологдохо.

224) Өөртөө дээдэ хэрэгтэй хэлнэй зүйл болон бусад хэлдэ шамдан сура, тэрэ бол урид үгэй хэлэндэнь шихэ олсоной болохо мүн.

225) Өөрөө ямар мэдэснэй үзэгүүды бишэхэ ёсондонь сайнаар сура, мэргэн бас бишэхэ ёс мэдэхэгүй бол бишэхын үедэ хэл үгэй мүн.

226) Өөриин бага хүүгэдтэ үйлэ ба үйлэ үгэй абаха ба орхихы заа, тэрниинь абаха ба орхихо мэдэхэгүй бол нюднэй бэлигтэй* байжа соохор шэнди!!!

227) Худалдаа тарианаас дээшынь бас өөриин мэдэснэй хүбүүндэ заа, тэдэ бүгэды бас бусадууд мэдэжэ абахагүйн эрдэни бол эрхэм дээдэ мүн.

228) Басагадууд ба гэргэни худалдаа ба тоолохо аргы сургахада оруул, бүхы бас арилжаа сайн мэдэхэ бол гэрэй согонь буурахагүй.

229) Хэрбээ бага хүүгэд гэмтэй бол нүхэсэлынь зохистой хашараахы* үйлдэ, тэднэй дотор үбэшэн арилгахын тулда энэрэлээр ханажа* шатааха шэнди.

230) Бага хүүгэд саг үргэлжэлэн сохижо зодоод мятрахада бүү оруул, бүхэ зүрхэнэй омог мятраха болсон бол оюун дэлгэрхэнь мүн бэшэ!

231) Бага хүүгэды заажа хүтэлхэ үе хэлээр хараажа бүү үйдэ, зандраад* зэмэлхэ бол тэднэй оюун ухаан салхи доторой зула шэнди болохо.

232) Бага хүүгэдтэ бүхэ зүрхэн дэлгэрүүлхын тулда хүчирүүлэн* магта, омог баяр зориг түлжэрүүлхэ бол тэрниинь алсада* тустай мүн.

233) Бага хүүгэды бусад орон ба хото балгаста эльгэжэ үйлдэ, нялхасын* ябадал тэбшэхэ бол үбгэржэ эдлэхынь эдлэл болохо.

234) Бага хүүгэды бусад орондо худалдаа зэрэгтэ эльгэжэ үйлдэ, тэрэ бас өөриин эсэгээ дагаха хүбүүн бол эзэн болохын мэргэн арга мүн.

235) Гэм үгэй хүбүүнэй гэр дотор гэмтэй мэтэ сахижа бүү үйлдэ, тэрниинь хүнүүды үзэсэн тэдыдэ нүхэн руу зугтааха тарбаган болохо.

236) Заримдаа бага хүүгэдтэ хөөрэлдэхэ ба сэнгэл наадахынь сүлөө таби, үдэр шүни малшинай үүрэгтэй* бол түгэсэ хоер хүлтэй мал болохо.

237) Хүбүүнэй зүрхэнээс асраха* бол нялхаас эрхэлжэ ехэ янгалуулхынь бүү үйлдэ, тэрниинь заршимда* багтахагүй бол заримдаа бусадай хүбүүн шэнди болохо.

238) Хүүгэдэй үльгы хянаха* орондо нялхаар тарбаган мэтэ нойртонь бүү оруул, нойрын мунхагай бүрхэгээр сэдьхэлэй арюун ухаан булингар болохо.

239) Сүү уулгахын хоорондо наадаха дуршилаар удаан саруулда оруул, нойрынь хэзээш багасааха бол тэрниинь саруул сэрэмжэ болохо.

240) Бусады бас нялхаас багада маха өөхэдэ ехээр бүү оруул, гурилаар анагаагдасан зэрлэг амитан мэтэ хаанаш амидрал олоходонь амар хялбар.

241) Бусад аймагай ухаан мэдэл ба шадал тэрниинь эрдэни мэтэ бишэржэ* аба, бусадай мэдэл ухаан мэдэхэгүй бол хэзээ нэгэ үдэр эрхэндэнь орохо!!!

242) Шинэ ухаан мэдэл юүш болсон бол бас шинэ эрдэни мэтээр аба, хуушин ёс ганса болихынь мэдэснэйээр шинэхэн хүбүүн шэнди.

243) Элдэб урлахын орондонь бусадай боол* зарса* шэнди хишээ, суралсахагүй тэрэ сууха болоод арбан хоруунай мохор гартай мүн.

244) Бусадай хорлохо ухаанинь муу санаатай язгуураас нюу, мэдэхы хагасаасан тэнэгэй гартань мэдэл түгэсэтэй хэн нэгэн мэсэ үгэхэ гү?

245) Ерээгүйн хэрэгтэ одооной ушараас эргэсүүлэн* бодо, хэрэг тэрэ хэр зэргэ болохы бас сүлдэнь үзэхэ бол оюун ухаан түрэхэ.

246) Үнгэрсэни барьсан хэрэгүүдтэ сонирхолтой яриа үйлдээд эргэсүүлэн бодо, урда хойно хоер талдань зэрэгсүүлэн* үзэхэ бол оюун ухаан түрэхэ.

247) Үйлэ ехэдэнь оюунай шадалаар шинжэлэн* бодо, тэрэ бас өөриин оюунинь дээшэ арьбижуулха зан үйлэ мүн.

248) Ном ба улсын хэрэгтэ оюунай шадалаар шинжэлгээ* ябуул, хос ёслолой мэргэндэнь огторгой ба газар хоерто ябагша мүн болохо.

249) Гансаараа бодоод толгой тэнэглэхэ бол бусад ухаантай ном сура, сэдьхэл ядраад амархада оюунай үүсхэлгэнь шинээр ерэжэ байха.

250) Хэрэг ехэдэ санаа бодолго табиха бол маха өөхэ ехээр бүү эдеэ, зүрхэнэй судалай хиинэй улаан хоолой хаагдажа сэдьхэл балартаха.*

251) Хэрэг ехэ санасан үе чинтанай* дусал тэнсүү* тыдэ уу, толгой ба зүрхэнэй судалаар гүйдэг хиинэй замань уужим үргэн болохо.

252) Бусад санаа бодолго эргэсүүлэн үе гансаараа сааша нааша хэлэхы үйлдэ, тэрэ утха эли болсон шэнди ухаан ба ухаан үгэйн түргэн мэдэгдэхэ.

253) Тэрэ шэнди алхаха газарта ябаха бол дан ганса хэлээд тэрэ утхынь судла*, урилдаха газар үзүүлхэ мори шэнди шинэ дуршил эргэлзээнгүй* хэлэхэ.

254) Хэрбээ заргахаар ябаха бол дан ганса хэлээд дахин дахин судла, дайнда орожо тэмсэхэ бол мэсээ дахин дахин жигдэлхэ бэшэ.

255) Аб алинда санаа бодолго эргэсүүлхэ үе хэлэлсэхы үүсхэжэ эргэсүүлэн бодо, оюунай омогтой хэлэлсээ* үүсхэхэ бол тэднэй газарай хубаари ехэ мүн!!

256) Өөрөөс ухаан ехэнүүды үргэлжэ шүтээд нүхэрлэжэ үйлдэ, юрын модонуудта бас занданай сайхан үнэр хүртэхэ.

257) Багшада шүтэхэ эшэснээр гансаар сураха гээд мэнэглэхы бүү үйлдэ, Багша үгэй бол сураха хэсүүдэ суртаал хэсэдэг золбин хүбүүн шэнди.

258) Хоер ёсын оюун бэлиг уужимтай мэргэн Багшы үргэлжэ шүтэ, гансаараа жил сардаа шамдаха тэрэнь Багшы шүтэжэ үдэр нэгэдэ мэдэхэ.

259) Ухаан мэдэл алинда сураха хүсэхэ бол нүхэр сайн нэгэтэй ниилээд сура, тэндэ жил сарда шамдаха тэрэнь нэгэ үдэртэ эсэстэ хүрсэн болохо.

260) Балар* залхуу эрхэ абасан бол нүхэр сайн нэгэтэй ниилээд сура, нүхэртэй ниилээд хишээхэ бол залхуугаа арилгахынь эм мүн.

261) Мэргэнээр орхихо абахы үйлдэснэй мэдэгдэхүүндэ* мэргэнээр сура, газар ухаха* арьс элдэхэ ба үбэс хадахань мэргэнэй тэрэ шадал бэшэ.

262) Оюун түгэсээр орохо үйлэдэ түшмэлын хүбүүн мэтэ оюун ухаан сура, суртаалай орондо сурсангүй бол хүн тэрэ солгой гартай шэнди.

263) Бурхан Багшын сайн зарлигласнай аймаг сабануудта эрхэм гол сура, бэе анагаахын энэ хамаг ушар тэдыдэ сураха бол тэрниинь хэрэг багатай!!

264) Зарлиг ба шастир тэдэнүүдэй утха наринаар танихы үйлдэ, нэрэй нэгэ үсыг тасалха тэдыгээр утхын амта амсагдахагүй.

265) Өөриин мэдэхэгүй утха хүнүүд бусад хүнээс асуу, мэргэн ба тэнэг хэнэй нэгэ аманаас бас сайн номлол гарахань магадгүй.

266) Тэрэ шэнди өөрөө мэдэсэнтэй бас оюун түгэсэдтэй сайн үгэ үйлдэ, тэрэ бас лаблан шиидэсэн тэрнэй таалалынь* абажа болохо.

267) Өөриин бэлиг шанар* үзүүлжэ болохогүй гээд оюун түгэсээс зугтаахы бүү үйлдэ, мэргэнэй өмнөөс зайлаха бол тэндэ мэргэн арга бэшэ.

268) Юрдөө өөрөө бэрэ мэдэхэгүйнүүд бусадаас асуухада эсэдэл бүү үйлдэ, эсэхэдээ гансаараа мэнэглэхэ бол соохор хүн гараар хүрэхэнь адли.

269) Ухаан мэдэл шинэ олзотой болгоохо нүхэртэй сонирхолтой яриа үйлдэ, тэрниинь хэзээш мартахагүйн сэдьхэлдэ бишэсэн шэнди болохо.

270) Гайхамшиг сонсохо бую дурдаха бол тэрниинь элбэг үзэгээр бишэ, мартамхай хулгайшаар абаад ябажа бас абаха шадалтай мүн.

Хоер ёсной абаха орхихо тухай хэлсэнэй бэлигүн толиноос оюун сургахын үедэ маша үйлдэснэй хоертинь.

271) Сэрэмжэгүй* дэмы балмадаар* хэзээш дураараа судлахы бүү үйлдэ, заан галзуурсан мэтэ ябадалаар өөрөө бас бусад сүйтхэгдэжэ* болохо.

272) Эрхэтэни* галзуу болгоохын архи анхилуун* тэрниинь уужа бүү үйлдэ, үйлэдэхэгүй үйлэ үйлдэжэ бас нюуса үгэнүүд бусадта алдаха.

273) Саг ба тухайн үе бүгдэдэ сэрэмжэ ба хяналтай түгэсэ үйлдэ, сэрэмжэгүй түрэлхи шанартай унтаха бол амисгал оруулжа гаргаад амиды бэшэ.

274) Өөриин амар амгаланай түгэсэ үе хулгайшин мэты сахижа үйлдэ, жаргал алгасалгүйгээр* сулархa бол зоболоной халилда* унажа болохо.

275) Байр суурин үндэр зэргэ өөдэ болохо бол бусадай боол мэтээр сэрэмжэ үйлдэ, барилдалгагүйнүүд эрдэни алта шинжэлхэ мэтээр шалгагдаха!!

276) Дайсан ба ураг саданай хэндэш бол сэдьхэлэй асар этигэмжэ* бүү үйлдэ, хүнэй дотор байсан сэдьхэлынь нюдээр үзэжэ болохогүйн мүн.

277) Мэни сэдьхэл сайн гээд сэрэмжэгүй зайда оршохы бүү үйлдэ, гэмгүй үбэс эдидэг гүрөөс хилэнсэтэй ангуушинаас шархатхы үзэхэ.

278) Дайсанай уран хэлэдэг тэдыдэ би баярлаб гэжэ сэдьхэлдэ бүү этигэ, нюдэндэ танай эли хэлэжэ далда хэлсэн ехэнхинь харша* байха.

279) Хоб үгэтэй түрэлхитэндэ гэмтэй үгэ хэзээш алдажа бүү хэлэ, тэрниинь баяртай мэхэ үзүүлээд зүрхэнэй эрдэни буляахын хулгайша мүн.

280) Хоб үгэндэ этигэснээр тэрниинь хэндэш бол хэлэжэ бүү үйлдэ, үгэ тэрэ аманаас барихагүйн сэдьхэлдэ хадгалжа шадаха бол сэсэн мүн!

281) Хоб үгэдэ этигэхэ бол тэрниинь бусадта бүү хэлэ, үгэ аманаас алдахагүй бол сэдьхэлдэ барихада сэсэн мүн!

282) Хоб үгэ сонсохо үедэ бэлэг мэтэ сэдьхэжэ* бүү үйлдэ, юртэмсын ехэнхи тэмсэл бол хоб дэлгэрснээр гарасанай олон!

283) Хэн бас үнгэтэй магтажа энеэхэ үедэ зүрхэнээс баярлаад сэдьхэлдэ бүү этигэ, бишгүүрэй яруу гарсан дуугаар гүрөөс мэхэлжэ алахы үзэхэ.

284) Хүбүүн түрэхэгүй хоорондо гэргэндэ бас сэдьхэлээр бүү этигэ, хоерой хоорондо хүбүүн түрсэн бол одоо тэрнээс лэ этигэмжэ зохихо.

285) Өөриин сэдьхэл дотор зохеосони бүгэдэ хүнүүдтэ бүү үзүүлэ, тэрниинь үүднэй хаалгагүй гэр шэнди болохо мүн!

286) Өөриин бодото хулгайлгуулха эд бараа мэты бусадаас нюу, гүнзэгы үзэгдэхэгүй ус мэтэ тэндэ хэндэш бас дулаанинь мэдэгдэхэгүй.

287) Өөриин мүн шанар нюужа бусадай мүн шанар мэдэхы хишээ, зулын сүүдэртэ нюугдаад бусады үзэхэ шэнди үйлдэхэ!?

288) Өөртөө шадал үгэй болсон байха тулда хүзүү хүшэхээр бүү үйлдэ, тэрниинь хатасан модон мэтэ бусадай нюдэндэ үзэсгэлэн бэшэ мүн!

289) Юүнэ тулда шадалтай байжа амарлиг номгоноор бүгэды эдлэ, үрэ хуряасан жимэстэй модон мэтэ тэрниинь асар үзэсгэлэн мүн.

290) Юү мүн сайн мэдэхэгүйдэ хэниш бас магтаха ба муушалхы урид бүү үйлдэ, бага тэдыгээр ама уридшалха тэрниинь оюун ухаан багын ушар.

291) Бусадай гэм сайн мэдэхэгүйдэ тэрниинь эли хэлэхы бүү үйлдэ, хэрбээ хуулин газарта эсэргүүсэхэ* бол тэрнэй зохихы яажа нэгэнь хэлэхэ юм?

292) Гансаараа бусадай гэм үзэжэ бас бусад зондо шүүд бүү үйлдэ, тэрэ бас хуулин газарта эсэргүүсэхэ бол өөрөө өөриин эрхэ барагдааха.

293) Дахин түрэлхитэн бусадай гэмдэ уурлаад тэндэнь хэлэхы бүү үйлдэ, тэрниинь мэни гэм гэжэ бодоод шамдан зальбирха шэнди!

294) Далда бусадууд асууха бол бас бусадай гэмынь хэлэхы бүү үйлдэ, элдэб гэмүүд өөртөө бас тэрнээс маша олон байха.

295) Бусадта гэм алдаа нэгэ байхада тэрниинь шамдан хэлэхы бүү үйлдэ, өөриин гэм алдаа зуугы өөрөө болон бусад бүгэдэ үзэжэ байха.

296) Бусадай гэм нюдээр эли үзэсэн тэндээ басахы бүү үйлдэ, өөриин нюурын хара бохир* хирынь анхан өөртөө арилгажа үйлдэ.

297) Ном нэгэ мэдэхэгүй тыдэ нэгээр бусады басаад бүү доромжоло, мэргэндэ бас ойн модон бүгэды илүү дотуу бэшээр тоолохо хэрэг үгэй.

298) Өөртөө зохихогүй тэдыгээр бас түрэлхитэн бусады бүү доромжоло, хүн тэрэ зуун жил болсон тэрнэй нэрэнь бас нялхаас гэсэн!!!

299) Өөртөө зохихогүй тэды нэгээр бусадай үйлэ басахы бүү үйлдэ, гүрөөс ойдо ба загаснууд усанда байсани хэн нэгэ муушалха юм?

300) Дээрэнгүй* омогтойнуудай бэлгэ тэмдэгынь хэзээш малтажа бүү үйлдэ, тэднүүдэй ууртай гал бадарсанаар танда хорлохын аюул ехэ.

301) Оюун багатай түргэн ууртай хүнүүдтэ хошим наадан табижа бүү үйлдэ, энеэдэн нааданаар хоруунай бүгжэ хайртай бол хорын сүм ойлгохо магадгүй?!

302) Эртэ эндэ тусалсан гээд үнэхээр ширүүн үгэ хэлэжэ бүү үйлдэ, аминдань тусалсанша бол муу хүн бас бага тэды хор найруулха.

303) Тахир* соохор дүлий доголон бүгтэгэры дуряажа хэзээш хэлэхы бүү үйлдэ, өөриин хүл хугараад ба нюдэ баларха бол юүш магад байха.

304) Тахир соохор зэргэтэй тэрэ тэднэй бас нэр муугаар дуудажа бүү үйлдэ, тэрэ шэнди өөртөө гэдыжэ бүхиихэ гэмүүд элдэб эли үзэгдэхэ.

305) Соохор зэргэнүүдтэ тэрэ бас тэрнэй муу нэрынь бол бүү дурда, тэрэ шэнди өөртөө ара талын бүгтэгэр* зэргэ гэмүүд элдэб эли үзэгдэхэ.

306) Настай үбгэн хүгшэрсэнүүд дэмы шалшиха бол басажа бүү үйлдэ, би бас энэ адли болохо нэгэ гээд юрөөл зүрхэнээс табин үйлдэхэ.

307) Орон дэлхэй бусадаар ойро зохисон хүни хэзээш басажа бүү үйлдэ, тэднэрэй омог түгэсэдэ ши худагай яст мэлхы* мүн гэжэ ойлгуулха.

308) Тэрэ шэнди бусад хүни ушар үгэй хорлохы бүү үйлдэ, тэрниинь нохойнууд бусад нохойто зохихо үе уурлахадань ямар шэнди байха?

309) Эрхэшээл* түгэсын эдлэл түгэсэдэ бас хүнүүд бусадта хагарал бүү үйлдэ, тэрэ эд буляахын хулгайша мэтээр тэндэ үргэлжэ айжа байха.

310) Дайсан бусааха шадалгүй гуйранша мэтэ бол мангас басахаар бүү хүргэ, Хаанай хуули бас тэрнэй сэрэг тама сахигшануудай сэрэг!?!

311) Бэе хүштэй заан мэтэ ехэ бол тэрнээр омогынь ехээр бүү үүсхэ, баатарай шадал ехэ бол дээрэнгүй омогонь тэнэг гансын онсо* ялгаа мүн.

312) Бусадай ехэ нюусыг санасан шэнди бусадта дурдажа бүү үйлдэ, дайсанаас гадна* бас ураг садан шамаас мэсэтэй мэтээр айжа болохо.

313) Бусадай ехэ нюусынь нюдээр үзэсэн мэтэ бүү үйлдэ, тэрнээс хурдан ши өөрөө л аминда хорлохын аюул ехэтэй болохо.

314) Дасаагүй хүнтэй яриха үе өөригөө магтан бусады муушалхы бүү үйлдэ, бусады муушалжа муу түлэблэхэ* бол өөригөө магтаад тэнэг лэ.

315) Доодонуудтай яриха үе үнэн бэшэ бардам үгэ бүү гарга, тэднүүд гэнтэ үнэмшижэ* бас үгэ тэрэ бүгдэдэ таарааха.

316) Яруу алдар 10 зүгтэ дэлгэрүүлхы үдэр шүни үргэлжэ хишээн бүү үйлдэ, арбан зүгэй хүнүүды өөрөө хүшээр зочиноор уриха мүн.

317) Яруу алдар тараахы хүсэхэ бол өөрөөс өөртөө магтаал бүү үйлдэ, өөрөө маша тэнэгэй бархирхаар бусадыг дуудажа болохо.

318) Тэрэ шэнди өөриин хүбүүн ба гэргэнэй бусадта магтажа бүү үйлдэ, өөриин эхэнэр магтаха бол тэрнэй бэлгиин* магтасан шэнди.

319) Бусад бас өөриин нэр муугы түрэлхитэн бусадта тодруулжа бүү үйлдэ, тухайн* үе бүгдэдэ шоно мэтэ болоод хүнүүд шамда сэжэг түрүүлхэ.

320) Өөриин муу ябадалда бас бусадта түрэмгиилхээр* бүү үйлдэ, адгуус нохой болон мүүр өөриин цэр газараар даража хишээхэ мэтэ.

321) Бусадаар дурдуулаад шинжэлэхэгүй орожо бүү үйлдэ, аюултай арсаланай ама руу үсэрхэ хүгшэн нохой мэтэ хубирхын гэм байха.

322) Дэмы шалшиха түүндэ бусадыг дуряан хүчирөөд орожо бүү үйлдэ, тэрниинь туулайн няад гэсэн дуугаар уулын гол бүгдэдэ гүйхэ шэнди.

323) Энэнинь мэргэд номлосон гээд шинжэлэхэгүй орожо бүү үйлдэ, мэргэдтэ заримдаа сэрэмжэгүй алдаатай зай сүлөөнүүд бас үзэгдэхэ.

324) Энэнинь тэнэгээр номлоо гээд шинжэлэнгүй орхижо бүү үйлдэ, тэнэгээс бас мэргэдтэ нялхаас хүгшэндэ бол оюундань үүсхэл үгэгдэхэ.

325) Сэдьхэлдэ зохисон зуун нүхэртэй зохихогүй аюултай үйлэ бүү үйлдэ, мянгы багтааха гяндан ба гурбан оршолон багтааха тамын байшин байха!!!

326) Үйл зарим нэгэ үйлдэхы хүсэжэ үйлэ ябуулха гээд шинжэлжэ үйлдэ, болгоомжогүй* зохеожо гэмтэй болсон тэрниинь аргаа барсан хоосон толгой мүн.

327) Эсэстээ болохогүй үйлэдэ хэнээш захиралда* орохыг бүү үйлдэ, энэнинь ноёной зарлиг гээд сэдьхэлтэй хэн нэгэн галда тогтохо гү?

328) Тэрэ шэнди шадахагүй үйлэдээ бас боол зарсы мүн заража бүү үйлдэ, заанай нурууны ашаа ямаа хонинда ашаха тэрниинь орон мэдэхэгүйн мүн.

329) Өөриин шадахагүй үйлэдэ хэзээш бусадай өмнө тангариг бүү аба, тэрниинь шадалгүй саармагаар бусадта саг баримталхын* үйлэ шэнди.

330) Хүн шобуун уснаас сүү татаха мэтэ эрхэм аргаар шамда, хэрмын* ханада абирхын хорхой мэтэ хэрэг үгэй зохеохо бол ядархын ушар!!!

331) Хялбар болон бас маша олон үйлнүүдтэ хүн бусадай өмнө ама бүү аба, тэрниинь торгын хорхой мэтэ өөриин шүлэстэ хүлигдэжэ үлгэгдэхэ.

332) Тустай түгэсэ үйлэ дурдаха тэндэнь шобуу мэтэ холдохы бүү үйлдэ, хэлэхэ хэмжээ бүхы сонсохогүй бол ялзарсан модо мэты бүгэдэ тэбшэхэ.

333) Юү болсон мэдэхэгүй үйлнүүдтэ дэмы шалшиад орохы бүү үйлдэ, жолоо үгэй догшин морииг сэдьхэл түгэсэ хэн нэгэн унахы хүсэхэ гү?

334) Гэм ба шадалай хуби сасуу үйлнүүдтэ орохы бүү үйлдэ, тэрниинь хортой холигдосной амтатай хоолнууды эдлэхэ шэнди.

335) Шадалтай бага байха бол тэрэ гэм хориг ехы тэбшэ, өөриин шихэ тасалуулаад бүгсын баас хэн аршиха юм?

336) Гэм бага байха бол бас тэрэ ехэ шадалаар тэбшэхы бүү үйлдэ, доошо гаргадаг хиигээр ямар тэды онгохо бол бүгсын нүхэ хэн хааха юм?

337) Гэм ба шадал алинь ехэ гээд сайтар шинжэлжэ абаха ба орхихы үйдэ, хон хэрээдэ эдеэш үгэхэ бол тэрниинь тэрэ удаан сэжэглэхэ.

338) Дээдын ялгаа найруулхы хүсэхэ бол тэрниинь бүгдэдэ хэлэжэ бүү үйлдэ, атархааснаар тотхор үйлдэхэ тула дайсан дараха мэтээр шамдаха.

339) Үйлын ямарта хишээхэ бол зохисондонь цахлай* шобуу мэтэ дуугүй шамда, юүнэ тула бүтэхэгүй бол бусадаар эшэхэ юүмэ үгэй мүн.

340) Өөриин хүсэхэ хэрэгүүдтэ сүмэлхэ санаатай алсын холо хара, уужим сэдьхэл багада тулажа ушарха үйлнүүдэй бүхы газарай хубаари багадха.

341) Хэрбээ хүсэхэ хэрэг хэлэхэ бол үгэ тэрэ багатай тон ойро шахан хэлэ, хэрбээ тотхор ерэхэ бол эшэдэл үнгэрснээр багадань мүн.

342) Өөрөө гансаараа шадахагүй үйлнүүдтэ сайн нүхэртэ шүтэ, Сартаваха мэргэндэ шүтэхэ бол далайн гүнзэгы эрдэниинь абаха.

343) Үйлэдэл ехэ бага алиниш хишээжэ бас доромжолонгүй шамдан үйлдэ, арсалан туулай алахада шамдан үйлдэхэ гэсэнь юртэмсын хэл.

344) Дахинь үйлнүүд бүгэды бас өөриин хэмжээтэй ниилүүлээд үйлдэ, харса* язгууртанай ба Хаан болон түшмэлэй агуу хүштэй ябадалнууды яажа ниилүүлхэ юм?

345) Өөриин ба бусадай үйлэ алиниш үйлдэхэдэ эли далда үгэй ушартай шэнди үйлдэ, үйлэ ба үрын ёс заршимань хэзээш худал үгэй орошохо.

346) Ехэ хэрэг найруулха бол мэдмээр болсон мэтэ гансаар ехэ шамдан бүү үйлдэ, гансаар мэдмээр болохын тухай шамдаад янагуунай хэрэгэй ехэ хэрэг бүтээжэ шадахагүй.

347) Үйлэдэл ехэ найруулхы хүсэхэ бол удаан эргэсүүлэн бодо, жил тойрон жилэй үдэр бэрэ шэнди шинжэлжэ нэжгээд хасаха нэмэхэ шэнди.

348) Үзэг ехэ хэрэгтэ хасаха бол тэрни бас хасажа хобхолхы үйлдэ, тэрниинь хэды шинээн хобхолхо бол тэндэ хасаха нэмэхэнь бас болохо?!

349) Бусад болон ниит* үйлын зүйл зүблэжэ тэрни шухал бүтээ, хэрбээ гэм алдаа болсон бол тэндэнь гэмшил үгэй мүн.

350) Түгэсэ хэрэгтэй үйлэдэ ама абасан бол өөриин хэрэг шэнди шамдан бүтээ, үйлдэхэ гээд урид ама абаснаар мэхэлхэ тэрнээс бол доодо муу!!

351) Магад гэмтэй ехэ үйлнүүдынь ама абаха аргаар орхи, оюун түгэсэ мэргэдэнь тэрэ доромжолонгүй сэргэлэнээр* магтаха.

352) Өөртөө таалагдаха* үзэгдэлдэ бүхыгээр муушалха тэрэ үйлынь тэбшэ, Охин тэнгэри мэтэ үзэсгэлэн өөриин охины хэн нэгэн эдлэхэ юм?

353) Гэнтэ дараа хоертонь олзо алдаа хоерыг тооло, ашиг магад гарахагүй бол тэрниинь үнэгүйдэ өөрөө мухардаха* мүн.

354) Одоо орон ба сагай эрхээр бүтэхэ бую бүтэхэгүйн нарин шинжэлэ, юүнэ тула бүтэхэгүй болсон тэрэнь хэрэггүй бол өөрөө мухардаха мүн.

355) Эртэ бусад үйлдэснэй сайн ба муугы ямар мэтэ болсонинь бодо, тэрнээс өөртөө жишээ абаснаар эргэсүүлэн бодохо* бол мэдэхэ мүн.

356) Үйлнүүд бүтээхын саана бардам үгэ ехэ хэлэхы бүү үйлдэ, хэрбээ бүтээжэ шадахагүй бол бусадай шог нааданай орон болохо.

357) Урид үйлдэл дуусахагүйдэ хойтонуудынь түргэн бүү үйлдэ, тайлгын* хоерто гүйсэн бярманай* хоосон гартай бэе мүн

358) Хойтын сайн муу шинжэлэхэгүй бол уридынь бас орхихы бүү үйлдэ, янханай энеэхэ долгионоор өөриин гэргэнээ хэн нэгэн орхихо гү?

359) Зохистой үйлнүүд бүтэхэгүй үе үйлдэлэй нүхэртэ бүү уурла, мэни буян багадаа гээд сэдьхэлэй мэдэлээр үйлдэхэнь мүн.

360) Үйлнүүд нэгэ удаа бүтсэнэй үе мэни бүтээл гээд омогорхы бүү үйлдэ, энеэжэ хөөрөөд гэдэргээ хүмэрсэн мэтэ дүрэ байдалай сайн тэдыгээр бүтэсэн байха гү?

361) Ушаргүй аргаар бүтээсэн үйлэ тэндэ бас омогоо ехээр бүү үүсхэ, хулгайлсан хубцас шимэгээр гоёхонь ямар шэндидэ гоё бэшэ мүн.

360) Ушаргүй аргаар ялаха бол бас яласан хэлээр бардам* зарлахы* бүү үйлдэ, хор халдааха мэсээс бол бас мэдэхэ түгэсэ хэн нэгэншэ айхагүй.

361) Бусадай хишээжэ эбдэснэй үйлэдэ шадалтай эрэ мүн гээд бардамаар бүү үйлдэ, эбдэхэ бүхын үйлэ амархан бол бүтээхэдэнь хэсүү хүндэ орон.

362) Бусадай зүблөөл эбдэхэ үйлэй тэрэ үе хэрсүү* сэсэнээр бүү үйлдэ, сайн муу алиниш мүн эбдэхэдэ амархан бүтээхэ бүхынь тэрэ мэтэ бэшэ.

363) Ушаргүй хэрүүл ялаха бол тэрниинь бусадта магтахы бүү үйлдэ, баас шээс эдеэхын мүрөөр яласан тэрнээр хэн нэгэн омгорхохо гү?

364) Бусадай үйлээр ялаад хүшээр омгорхо үе өөриин эдлэхы маша хяна, хүни басахада зохисон үе бүгсын хии алдасан бол гоё бэшэ мүн.

365) Хэсүү бас дээдэ хэрэгтэ шантралгүй зориг зүрхы түрүүлээд тэрэ шамда, бүхэ зориг тогтомол байха бол уулыг тоос урбуулхада хялбар!!!

366) Сайн хүсэлтэй бусады мятрахада оруулха үйлдэл бүү гарга, ябаган түгэсэнүүд гүйхэ бол доголоноос тотхор үйлдэгшэ язгуурань мүн бэшэ.
367)Үйлнүүдтэ нэгэ удаа шадал үгэй үе тэндэ сухарихы бүү үйлдэ, сайн эрэ эдир сайн эрэ баатарнууд өөриин цус гарган үе улам ехээр шамдаха!!

368) Бүтээхэ эбдэхэ бүгдэдэ бас ехэнхидэнь нимгэнээр үйлдэ, нимгэн зөөлөнөөр ширүүн бүхы дараха зөөлөнинь өөрөө хурса гэжэ мэргэд хэлсэн!!!

369) Зарим үедэ зохистой ба зарим нэгэндэнь ширүүнээр үйлдэ, амараахагүй шадалгүй нюдэнэй ярта цус ханажа шатаахаар тус үзэгдэхэ.

370) Аргаар мухардаха болсон үе мэргэд ба хүгшэн сагаан үстэй зоноор асуу, тэднүүд али ямар зохистой арга болон ушар заажа үгэхэ.

371) Дахин бол өөриин ураг садан ба мэдэхэ зоноор сайн асуу, тэднүүд бас ямар мэдэснэй арга болон ушарнуудаа хэлэжэ үгэхэ.

372) Хэрбээ дайсанаар басуулсан бол тэрнэй атаархалынь дайсанаас асуу, тэрниинь өөрөө ямар мэдэснэй бол үлдээнгүй хэлэжэ болохо.

373) Тон үйлын арга барагдаха бол гуйраншаас бас айхагүй асуу, хүшэ ехэтэйнүүд бас хүшэгүйнээр бэе амиа абаруулсан домог олон.

374) Сансан хэрэг арюун шинжэлжэ шиидэхын тулда сэргэлэн болгоомжотой зоноос асуу, мятраха ба омогтой заха тэбшэснэй түб зам заалгуулсан болохо.

375) Өөрөө эдлэхы асуужа шадахагүй бол тэрэ ямар адли бусадай үйлэ эдлэсны асуу, бусадай жишээ өөртөө хабхаглаха бол тэрнээс бага мэдэжэ шадаха.

376) Хаана болсон сайн мэдэхэгүй үйлэ бусадаар зоригжуул*, үбэшэн зэргы хүргэжэ ерэхэгүй бол танай гэмээр харюулха гээд хэлэхэ.

377) Атаархал омогтойнуудта суртаалай үгэнүүд заахы бүү үйлдэ, омогтойдонь тусалха үгэ бол зүүгээр хатхуулсан мэтэ хүдэлхэ!!!

378) Өөриин ямарша мэдэхэ бүгэды сайрхажа хэлэхы яараад бүү үйлдэ, ямарша мэдэснэй бусадта заахын тулда бусад асууха бол өөртөө тусалхаш.

379) Бусадта суртаалай үгэ зааха бол өөрөө ушар шэнди эдлэхы хишээ, эдлэхэгүй дураар хэрэглэхэ бол уншиха мэдэснэй тотин* хани нүхэр мүн.

380) Бусадаас өөртөө үргэл хүндэлгэ тэрниинь шантралгүй аба, мятраха болоод дэбэсгэр доор шургаха бол доорхиин өөриин тэмдэг эли болохо.

381) Бусадай гэртэ сууха үе гэрэй тэрэ эхэнэрнүүды ехээр бүү хара, бусадай нюдэнэй өмнө гоё бэшэ забхаралтай* гэжэ доромжолуулха.

382) Бусадай гэртэ эдеэлхэ үе эдеэгынь аажим тэнсүүтэй эди, эдеэ ехээр болон түргэн эдихэ бол тэндэ гуйранша мэтэ тоологдохо.

383) Доромжолхо аргатай эдеэ үгэхэ бол үлсэжэ байгаад тэрниинь бүү эди, тахил ба басахы ялгахагүй бол адгуус мэтээр тоологдожо болохо.

384) Айл гэрнүүдтэ хоол барихын тулда дахин дахин ябахы бүү үйлдэ, тэднүүд хашарха болсондонь өөрөө маша эшэхэ орондо оршохо.

385) Хэрбээ эдеэнэй үе орохо бол дуудуулсан зочин шэнди эдихы бүү үйлдэ, одоо саяхан эдисэн гэхэ бол хэлсэн тэрниинь үзэсгэлэн мүн.

386) Бусадаар зочилходоо эдеэгынь ехээр эдихы бүү үйлдэ, үхэснэй буянда ерэжэ гуйранша мэтэ эдихэ бол шог наадантай байн болохо.

387) Айл гэрнүүдээс үдэр бэрэ эд бараа зээли абахы бүү үйлдэ, зохилдожо хашарха болсондонь өөрөө гуйранша мэтэ болохо.

388) Хүнүүд бусадаар басуулха болсон ябаха замынь шинжэлжэ тэбшэ, бусадаар басуулха болсон амидралаас үхэхэнь дээрэ гээд дээдэс хэлсэн?!

389) Бусад урид гоё бэшэ ябасан замаа янхан эхэнэр мэтэ сайн сахи, хүнүүдээр хэлүүлхэгүй болоод нохойгоор бас хусуулхагүй үйлэдэл мүн.

390) Танихагүй замда ябаха бол нүхэргүй гансаардажа ябахы бүү үйлдэ, үбэшэн ба хулгай таарагдаха бол тэрэ үе хэн шамай абарха юм?

391) Холын замда гарсанай үе муу нүхэр хэзээш шүтэхы бүү үйлдэ, гэнтэ үбэшэндэ абтагдаха бол өөриин эрхэгүй тэрнэй гартань орохо.

392) Орон бусадта гарсан замын нүхэрээр тэрэ өөриин ороной хүн нүхэртэ шүтэ, тэрниинь муу санаа бариха бол нютагтаа бусахын тула хатуу хорлохонь бага.

393) Эд хадгалжа үйлдэхын тула өөриин эхнэрэй ударидахынь тэрэ ушар, эрэгүй удаан суусан бол бусадтай зохилдожо хамтархань бас байха.

394) Дахин үйлэдэ заража үйлдэхын тулда хүбүүнэй ударидахынь тэрэ замын ушар, өөриин хүбүүнтэй адли нүхэр хаанаш байха мүн үгэй.

395) Замда гарсан үе олзо багатай эдеэ эд тоолохоор ехэ бүү боло, аяганай сагаан будаа дүүрэн нэгэндэ тэмсэхэ бол нүхэрээс тэбшэгдэжэ болохо.

396) Нүхэрэй ба ниитын эдеэ эдынь амисгалаад асар эдлэхы бүү үйлдэ, тэрниинь маша муушалха үйлэ адаг хүнэй эдлэл мүн!

397) Бусад бас замда гарсанай үе нүхэртэй хэрүүл энэ доро тэбшэ, тэрэ үе бую үхэхэ бол нүхэрэй тэрэ үнэхээр шүтэхэнь мүн.

398) Замда гарсан үе нүхэр бүгдэдэ боол* зарса* мэтэ үйлэтэй үйлдэ, танда түргэн доройтол болсон үе тэдэнэр танда бүгэдэ боол шэнди үйлдэхэ.

399) Замда гарсан үе нүхэрнүүды хайртай эрдэни гансатай бүү харисуул*, ус аршаан шэнди харисуулха бол тэрнэй ушараас хэрүүл гараха.

400) Бусад бас мориной үбэшэнүүды анагааха аргынь мэргэнтэй судала, холын замда мори үхэхэ бол замын нүхэр үхэжэ бас зобоохо.

401) Замда дайсан дээрэмшэ тараалдаха бол хойно нүхэр олон ерэжэ байсан мэты дууда, хулгайша эд тэды хүссэн тула өөрөө бусадай шадал шинжэлхэ.

402) Хулгайша хүшэ ехэтэй ушарсан бол аминай золиг эднүүдтэй үгэ, хониной яргашинда* ноос хяргасаар аминаас гэтэлхэ бол хубидань сайн.

403) Хулгайша ехэ хүшэтэй ушарсан үе түргэн абаад яба гэжэ хэлэ, хүн олон ерэхэ гэжэ хэлэхэ бол тэрэ яараад аминда хатуу хэрүүл бага.

404) Бусадай орондо ерэхэ үе дайсанай гэртэ оросон шэнди сэрэмжы шүтэ, ямарша хорлогшо муу хүндэ сонжуурай шадалтай мэргэн бай.

405) Бусад орондо байха үе мэдэхэгүйн санаад сэрэмжы сунгажа гэм бүү үйлдэ, тэрнэй муу алдар Хаанай үйлэ шэнди өөриин нютагта ерэхэ.

406) Бусад орондо байха үе мэдэхэгүй мэтэ үнэн бэшы бардам бүү хэлэ, тэрэ доро даруу баянаа ба сэсэн тэнэгээ аль нэгынь мүн мэдүүлхэ.

407) Бусад орон дэлхэйдэ байсан үе омог ба уураа тэбшэхы үйлдэ, мэргэн болсон нэгэ хүнинь ширээ ба бум али ямараар үйлдэсэн байха.

408) Орон дэлхэйн алинда ошохо бол шантралгүй ба омгорхогүй дунда яба, тэндэ хүн хэншэ тэмсэл бэдэрхэ бол шадалтай мүн бэшэ.

Хоер ёсной абаха орхихо тухай хэлсэн бэлигүүн толиноос сэрэмжэ эдлэхын үе маша үйлдэснэй гурбадчи.

409) Эднүүд намда ураг садан гээд бүгдэдэ тодорхой үзүүлхы бүү үйлдэ, атаархалтайнь саармаг мэтэ ялган салгааха үйлэдэ шамдан орохо.

410) Эднүүд мэни дайсан гээд бас бүхы хүнтэй нүхэрлэхы бүү үйлдэ, хорлохо сэдьхэл барьсануудынь тэрэ дайсантай нүхэрлэхы шамдаха.

411) Хэрбээ дайсан мүн бас болохо тэндэ асар хорлохы бүү үйлдэ, тэрниинь үшөө хонзонтой галай дүлэтэйнүүд бас шатааха түлеэ мүн.

412) Юүнэ тулда ураг садан үнэн болсонинь бас ерүүлхэ гэжэ тахил бүү үйлдэ, нэгэ удаа эдеэгынь тасалха бол хортой ягшас* мэтэ уурлаха.

413) Хэрбээ дайсан мүн болохо бол тэрээндэ асар уурлахы бүү үйлдэ, сагай хубирхада магадгүй дараань ураг садан болохо.

414) Тэднүүд ураг садан мүн бол зүрхэнэй үгэ нюусаа хэлэхы бүү үйлдэ, хэрбээ тэрниинь дайсан болсон бол амин судал гараар бариха.

414) Утхагүй шадалгүй ширүүн үгэ үшөө хонзонтой дайсанда хэлэхы бүү үйлдэ, үшөөтэй хүн дотор гал бадаржа аманаас утаа гарахагүйн хайртай.

415) Зөөлөн эелдэг* үгэтэй дайсануудта бол уянгатай хэлэ, тэрниинь бусадта тараха бол зохилдожо бас харша бэшэ.

416) Тэрэ шэнди үзэсгэлэн энеэхын долгион дайсанда үзүүлэн үйлдэ, тэрэ бас бусадта тараха бол зохилдожо харша бэшэ.

417) Зүрхэндээ үшөө барьсан бол бас ууртай нюдээр үзэхы бүү үйлдэ, баяртай мэхээр энеэжэ үзэгдэхэ бол дайсануудта эндүүрэл түрэхэ.

418) Дотороо муу сэдьхэл бариха бол бас гадаа зөөлөн хэл шамдан гарга, тэрниинь үнэн аашатай* дотор сэсэн хүнэй эдлэхэнь мүн.

419) Ууртайнууд хэзээш эли бэшэ баяртай үзэл энеэхээр үзүүлхы сура, дайсанда баярай ушар үзүүлжэ шадаха бол тэрниинь эрхэм сайн эр мүн.

420) Ушар үзүүлжэ шадахагүй бол түрэлхи занаа сайн даган хэлэ, бусадаар мэдүүлхы хэлэхэгүйдэ шамдаха бол бодото мэтэ болохо.

421) Хэрэггүй омогтой бардам ушар бусадта хэзээш үзүүлхы бүү үйлдэ, үшөөтэй харшлахын ушаргүй хэрэггүйнүүд бас дайсан болоод хүдэлхэ.

422) Өөриин зориг зүрхэнэй бага ушарынь бас хүнүүд бусадта үзүүлхы бүү үйлдэ, сахалтай эхнэрэй мэдэл бол бүхыгээр доромжуулхынь арга үйлдэхэ.

423) Өөриин хүшэ шадалай бага ушарынь бас бусадта тодорхой үзүүлхы бүү үйлдэ, тэндэ агсахагүй обоо мэтын шадалтай бол хэр үйлэдэ шамдаха юм?

424) Тэрэ шэнди асар томо орон үгэй бол номгон ехээр ябадал бүү үйлдэ, орон мүн бэшээр номгон ехэдэхэ бол адгуус шэнди зарагдажа болохо!!!

425) Хара уур санаатай муухай хүнүүдтэ хэзээш үшөөтөй харшлага бүү үйлдэ, хортой годлин үзүүрээс баатар мүн бас энэ доро зайлаха!

426) Муу санаатай хүнэй язгуурта ууртай дайсан мэтэ сэрэмжэ хяналтай үйлдэ, үшөө үгэй шэнди муу санаань үшөөтөй мэтэ хорложо үзэгдэхэ.

427) Муу санаатайнь эсэргүү мэтэ үзэгдэхэ бол эсэргүүтэй зууралдасан* гэжэ сэдьхэлдэ бүү этигэ, бусад эдеэ эдеэд наадан наадаснаар тэрэ гэм хэлэхы зарим нэгэнь үзэгдэхэ гү?

428) Муу санаатай муу сэдьхэлтэй хүни хоер иртэй хутага мэтэ бисалга, мэдэхэгүй тоогой хэсэгээс доромжолхо хүрэнгэ табихынь үзэхэ?!

429) Хүн олонуудай наадаха үе сэрэмжэгүй гэмтэй үгэ хэлэхы хяна, хорлохо сэдьхэл зүрхэндэ барьсанууд үгэ тэрнээс мэс хэрэглэжэ болохо.

430) Эсэргүүдэнь эли ба далда ниилэхэ гэсэн гэмтэй үгэ хэлэхы бүү үйлдэ, тэрэ бас бага уурласан бол үгэ тэрнээс мэсэ хэрэглэжэ болохо.

431) Сэдьхэл муу хүнтэй наадаха үе гэмтэй үгэ хэзээш алдахы бүү үйлдэ, гэм гаргаха санаагаар наадаад шуудиха нүхэрээс зарим нэгэнь үзэгдэхэ.

432) Санаа муу түрэлхитэнэй язгууртан үргэлжэ гадаа үзэсхэлэн дотороо хянамгай*, дайсан барагдахагүйн ураг саданай тэрэ ушар маша мэдэхэдэ мүн!!

433) Ууртай дайсанай шадалань бусад хүнтэй үргэлжэ нүхэрлэхэ, хубаахада зохилдожо ялаха ялагдаха бүгдэдэ тэрэ ушартай маша зохистой мүн!?

434) Сэдьхэлээс харшлаха дайсануудтай алгуур аажим* санаа амар суухы бүү үйлдэ, хуряасан эд буляалгуулснаас ами буляахань ехэ аюултай.

435) Тэмсэхэ дайсан хүшэгүй бол тэндэ ялгажа алахы бүү үйлдэ, хэрбээ нүхэсэл ушарха бол хүшэгүйдэнь бас сүлөө олгожо* болохо.

436) Тэмсэхэ дайсанинь тэнэг байхада тэнэг гэжэ ялгажа алахы бүү үйлдэ, эд түгэсэ тэнэгэй дэмы аянгань* дээрээс шэнди айлгажа болохо.

437) Бусадаар хорлуулха сэжэгтэй бол хүшэ ехэ нэгэнэй этигэлтэй абаралда шүтэ, Хаанай элшэ гансаараа олоноос бас яажа хүшэтэй юм!?

438) Бусадай хүшэ шадал эрдэмүүд шинжэлхэгүйдэ тэмсэхы бүү үйлдэ, галай дотор тогтосон эрбээхэ мэтэдэ урбаха* гэм байха гү?

439) Асар хүшэ шадалтай ехын дайсануудтай тэмсэхы бүү үйлдэ, тус үгэй утхагүй ямарша хэрэггүйдэнь бас өөрөө бүрэлгэжэ болохо мүн.

440) Санаа муу хара санаатай хүнүүдтэй хэзээш тэмсэхы бүү үйлдэ, хара санаатай хүнэй муу сэдьхэлэнь хутагай шүдэ мэтэ аюултай байха.

441) Тэрэ шэнди өөриин орон дэлхэйн түрэлхитэн олонтой тэмсэхы бүү үйлдэ, хүн тэрэ өөриин орондо оршохо шэнди орон үгэй мэтэ болохо мүн.

442) Үшөө хонзоной ушаргүйдэнь хэрэг үгэйнүүдтэй тэмсэхы бүү үйлдэ, тэрниинь унэн ой доторой зохихогүй араатан мэтэ болохо.

443) Тэрэ шэнди асар орон бэшын доорхинуудтай тэмсэхы бүү үйлдэ, ялаха болоод бас доройтол мэтэ тэрниинь доорхинай тоодо орохо.

444) Бусад бас өөртөөш тус үйлдэсэн нүхэрнүүдтэй тэмсэхы бүү үйлдэ, ялаха ба доройтохо юүнэ тулда болсон бол хүн тэрэ бүгэдээр тэбшэгдэхэ.

445) Тон бас бусадтай тэмсэхы хүсэхэ бол өөриин шадал бүхыг түгэсэ үйлдэ, үнэн бүхы шадал дүүрсэндэ тэмсэхэгүй бол ялахань бас байха!

446) Өөриин хүшэ шадал дүүрээгүйдэ бусадтай тэмсэхы яаралтай бүү үйлдэ, мэс үгэй нударга тэды нэгээр сэдьхэл түгэсэ хэн нэгэн дайнда орохо юм?

447) Ялаха шадалтай магадгүй бол дайсануудтай тэмсэхы бүү үйлдэ, гэдэсэй доторыг гаргаха шадалгүй бол дээли хагалха үгэй баатарай ушар.

448) Хэзээ нэгэ сагта буугагүй тэрэ байха дайсани малгай мэтэ үүрэглэ, хэрбээ сагтаа буусан бол ямарша зохистойнууды үйлэдэхэ мүн!??

449) Зүрхэнээс тэмсэхы хүсэхэ бол тэмсэхэ гээд үргэлжэ хэлэхы бүү үйлдэ, тэмсэлдэ оросной урид саанань эсэгээр даруулхы ехээр ай.

450) Бусадтай хүшэ шадалаар тэмсэхэ үе өөриин зүрхын хүшэ сулаханда бүү үйлдэ, мятраад сулаханда оршохо бол ялахын байр суури холодохо.

451) Тэрэ мэтэ бусадтай тэмсэхын үе сэрэмжэ хишээхы хамта шармай, хишээсэн хамта сэрэмжэ түгэсэтэй ехэ дүрэ бол бас шадахадань хэсүү.

452) Тэмсэлдэ бодото орохо болсон бол салгахын хирэ хэмжээ үзээд үйлдэ, тон тэсэхэ боломжогүй бол аргаар зайлахы мэдэхэнь түгэсэ ушар.

453) Бусадта ялагдаад ехэ айха бол ялаха шадалыг бусадта сэдьхэл сэргэлэнтэй үйлдэ, омог баяр дэлгэржэ хүшэ ба бүхэ зүрхы анаагажа болохо.

454) Хэрбээ бусадаар ялаха бол ялалтын хэнгэрэг ехээр наншижа бүү үйлдэ, нэгэ удаа доройтоод хон хэрээ шара шобуунай нюдынь ухажа байха.

455) Ширүүн найруулаад ялаха бол сэдьхэлэй санаа амар сухы бүү үйлдэ, тэрнэй үшөөтэй санаанинь харин арьбижигдаха магад.

456) Тэмсэхэ дайсани үгэ зөөлөнөөр омогын шантраажа үйлдээд дээды бисалга, үшөө үгэй ялахань тэрэ ялаха доторой эрхэм дээдэ мүн.

457) Магад хурса үгэнүүды саг бусад хэлэжэ бүү үйлдэ, тэрниинь өөриин мэсэнүүды дайсанай гарта алдасан шэнди!

458) Сэжэгтэй хүнүүдтэ энеэгээд үнэн бэшэ үгэнүүды хэлэ, тэрнээс танда гүн гүнзэгы далай мэтээр дулаанинь баригдахагүй.

459) Бусадаар хорлохо сэжэгтэйдэнь аргаар хүшэ ехэ мэты үзүүл, зуудаг нохой эдеэндэ ерэснэй сагта өмнөөс гүйхэ бол зугтаахань үзэгдэхэ.

460) Хүшэ ехэтэй дайсанда абарха ураг саданаа олон мэтээр үзүүл, хүшэ түгэсэ үүдэнэй нохой бол хүнүүд сохижо тоос болгоохы сээрлэхэ*.

461) Дайсанай хүшэ бага ба хүшэнь адли бол өөриин хүшэ ехэтэй мэтыг үзүүл, тэмсэхэгүйгээр мятралда оруулха аргань мэргэдэй эдлэл мүн.

462) Дайсан мэргэдтэ эрэмшихэ* тулда хатуу оршоснуудаас хэдэн удаа асуу, зүрхэндэнь хортой годли оносон* мэтэ тэрнэй сэдьхэл мятража болохо.

463) Дайсан мэтэ сэдьхэлэй үзэгдэлтэй бусады өөрөө урид хорлохы бүү үйлдэ, хэрбээ урид хорлохо бол хуулин газарта таража ялагдал* үзэгдэхэ.

464) Та дарахаб сохихоб гэжэ дайсанда хэзээш занажа бүү үйлдэ, манай байсан үеэс энэ мүн болоод та ямар шармайгшин* гээд гуйха шэнди.

465) Бусадай шадал шинжэлхэгүйдэ ялахаб гэжэ бардам үгэ бүү хэлэ, ерээдүй сагта бардам үгэ хэлэжэ тэнэгэй ушар заншил мүн.

466) Хүшэ шадал эрдэм согтой эрхэшээжэ* ялахаб гэжэ бардам үгэ бүү хэлэ, ялаха шадалтайнь хулгана мэтэ дуугүй хишээхэдэ сэсэнэй ушар.

467) Ялангуяа хүшэ шадалгүй үе хорлохо үгэ хэзээш аманаас бүү мултаруул, тэрниинь дайлдаха байрта мухар гараар баатар гээд зохистой дуудсан шэнди.

468) Тон тэмсэхэ шадалгүйн үе буян судласан шэнди номгон суу, дуугүй ябаган суужа* байха бол хүгшэн нохойнуудаас хорлол үгэй!

469) Дайсан үбэшэн ба зоблоноос нэрбэхэ* сагта үшөө бүү нэхэ, үбэшэн дайсанаас маха нэхэхэ бол хүнэй дүрсэтэй хүгшэн нохой мүн.

470) Ууртай дайсанинь сэрэмжэгүй алгасалха* үедэ үшөө бүү нэхэ, дайсан унтажа байсани дараха бол бас баатар бэшэ хулгайша мүн.

471) Тэрэ шэнди ууртай дайсанай алхаха байдалда халтирхы хүлеэжэ бүү бай, тэрэ хабсагай замда яарахынь хажууда хүлеэн гэтэжэ* дээрэмшэ шэнди.

472) Ялажа үйлдэхынь хүшэ байсан бол дайсанда садандаа шэнди тус бүтээ, тэмсэхын бэрхэшээл* үгэйдэ тэрнэй хорлохо сэдьхэл дарагдаха.

473) Муу хүн харшалха болсон бол тэрэндэ сандаа шэнди тус бүтээ, тэрнэй тэмсээд яласнаас хүбүүн шэнди тэтхээхэ бол алсада амгалан.

474) Ууртай дайсани ялажа үйлдэсэн бол тэрэндээ асар ехэ тус бүтээ, тэрнэй үшөөтэй сэдьхэлы ялажа болохо бол мүн.

475) Дайсанаар өөртөө зохилдохо үйлын зальбирал зохистой үйлдэ, ялаха шадал зохилдохо бол дээдэ түрэлхитэнэй эдлэл мүн.

476) Сэдьхэлээс харшалха дайсантай зохилдохо үйлэ сэрэмжэ хяналтай үйлдэ, тэрнээс ямар мэтэ сэдьхэлын сэдьхэлэй гүн хэн нэгэ үзэхэ юм?

477) Дайсан энеэгээд бэлэгүүд үгэхэ бол тэндэ сэрэмжэлэн хяна, загашин загаснууд алахын тула гохын үзүүртэ эдеэнүүд няалдуулна.

478) Дайсанай зүг барьсан хүнүүдтэ дайсанай хүбүүн мүн болсоной ундаа халяа, танай үгэ сонсохо бүгдэдэ дайсанай тэндэ хэлсэн болохо.

479) Манай зүг барьсан хүнүүдтэ аха дуу шэнди мэдэжэ үйлдэ, тантай ниилээд хэрэлдэхэгүй бол юү санасан юү сонсосон бүгэды хэлэхэ.

480) Хэрбээ дайсан тусалха бол хорлохо сэдьхэл тасалжа нам буулга*, тусалсан тэндэ үшөөтэй эсэргүүсэхэ бол тэрниинь хүн бэшэ мүн.

481)Дайсанай язгуур бүгэды бас асралтай нигүүсэхээр шамдан бисалга, асралай ус галаар хорложо шадахагүй тулда тогтоосон ёс үнэн ушартай.

482) Энэнь мэни дайсан гээд үдэр шүни үшөө барьсанаар бүү үйлдэ, дайсан ба садан ямарша болсон бол бас өөриин хүшэндэ хамаатай зарлиг!

483) Тэрэ шэнди хүнэй нас бүхэндэ үштэ* хадгалаад бүү үйлдэ, тэрэ бас санаа тэбшэсэн мэтэ ёроолоос* муу санаа эдлэхэ мүн!?!

484) Мэдэхэгүй сэрэмжэгүй муу үйлэдэ үштэ хадгалан тэмсэжэ бүү үйлдэ, тэрниинь сэдьхэлэй бэлиг үгэйдэ үргэстэй модон үмэдүүлхэ шэнди.

485) Тэрэ шэнди муу үйлэй жижигтэ үштэ хадгалжа тэмсэхы бүү үйлдэ, ураг саданай сэдьхэл зобоходонь дайсанууд муушалжа болохо.

486) Хэлсэндэ хүдлэхэгүй үгын үнсэгтэ* басуулсан мэтэ уур бүү үйлдэ, аминаас хобхолхо үйлэдэ зэрлэг мэтэ зарминь тэсэхэгүйдэ бага болохо!?

487) Бусадтай сэрэмжэгүй тэмсэхэ бол тэрниинь даруйда тэсэхы гуйха, хойно сэдьхэлдэ хабдаригүйн харилсаан* үшөөгүй бол амгаланай ушар.

488) Хэрбээ доододо зэмлэл үйлдэсэн бол тэрнэй сэдьхэл анагаахы үйлдэ, зам дээрхи нохой дайсан болсон тулда тэрнээс хусахада гоё мүн бэшэ.

489) Тэрэ шэнди бусад өөртөө тэсэбэри гуйха бол хүлеэн аба, ялаха шадал үгэй бол нүгөө талда гарсанаар Ялагша шэнди болохо мүн.

490) Бусадууд шамда сүгэдэхын үе шил хүзүүгээр асар яаралтай бүү үйлдэ, сүгэдээд мүргэжэ хүсэл үйлдэхэ бол тэрнээс эшэхэ шадалтай мүн.

491) Дайсан садан хоорондо хэнтэйш бас зан сайн садан мэтэ тэднэртэй үйлдэ, үхэр мэтэ тэмсэхэ бол тэндэ хэн нэгэншэ доромжолжо болохогүй.

492) Шинэ асуудалтай хүндэ асар ехэ этигэл урид бүү үйлдэ, тэрнэй гадаа болон дотор хоерынь энэ удаан зэргэсүүлхээр үйлдэхэ мүн.

493) Бас дахин түрэлхитэн муутай сэдьхэл ниилээд нүхэрлэхы бүү үйлдэ, хүн муутай зохилдосноос хүн сайнтай хэрэлдэхэ бол дээдэ гэжэ хэлэдэг!!

494) Атаархал зүрхэндэ барьсан хүнүүдтэй амармаглахы* бүү үйлдэ, танай хэрэг ехэ бүтэхэгүй бол бас тэрнээс хорлогдохо гэм байха.

495) Санаа муу хара санаатай хүнүүдтэй хэзээш дахинь амармаглахы бүү үйлдэ, хортой могой хэды шэнээн тэжээсэн тэндэ этигэмжэтэй болхогүй.

496) Хара санаатай хүн баярлаха ушар үзүүлсэн тэндэ амармаглахы бүү үйлдэ, тэрниинь Эрлэгэй энеэхэ дүрэтэй мэтэ зүрхэндэ бисалгаха үйлэ мүн.

497) Шадалтай зарим нэгэ байсан муу түлэбтэй хүнтэй амармаглахы бүү үйлдэ, нэгын түлөө зуугы алдасан бол ашигаас гэм бас ехэ!!

498) Хулгайша хүнинь энеэгээд ерэхэдэ бас тэрэнтэй амармаглахы бүү үйлдэ, хулгайлхагүй бол бас хулгайлсан мэтэ бусадаар сэжэгтэй.

499) Тэрэ шэнди оюун бага охор* санаатай хүнүүдтэй амармаглахы бүү үйлдэ, гэнтэ нүхэрлэхэдэ амгалан бол бата нүхэрлэхэдэ зохистой мүн бэшэ.

500) Аба эжи ба ураг садан зэргэдэ гэм хэлсэн хүнтэй амармаглахы бүү үйлдэ, хэрэг тэрэ үнэн ба худал бол хүн тэрнээс магад айжа болохо.

501) Бусад бас асар ехэ ширүүн зэрлэг догшинтой амармаглахы бүү үйлдэ, догшин харгис эдеэш үгэй мангасай* баяртай наадан энеэдэн тэсэхэдэ хэсүү.

502) Тэрэ шэнди ширүүн зэрлэг догшинтой тэмсэн буляалсахы бүү үйлдэ, догшин харгис эдеэш үгэй мангасай уур ба хүширынь* хэн тэсэхэ юм?

503) Үргэлжэ бусадай гэм хэлсэн хүни дайсан мэтэ сэрэмжэ хяналтай үйлдэ, тэрэ хүнэй мүн шанар муу ушартай бол тэрнэй үгэ хэн ойлгохо юм?

504) Орон бусадай ганса хүнэй гэм хэлхэдэ бас сэрэмжэ хяналтай үйлдэ, тэрэ бусадай орон ябасан сагта танай гэм хэлсэнинь ушар муутай мүн.

505) Ама зөөлөн хара санаатай хүнүүдээс энэ доро зайл, сайн муугы ямар мэтэ үзүүлсэн бол бас тэмсэхэ ба нүхэрлэхэ алиниш үйлдэхэ бэшэ.

506) Хоер нюуртай хоер хэлтэй түгэсэ нүхэрнүүдтэ сэдьхэлээр бүү этигэ, ураг садан боложо хубирха бол дайсан мэтэ тэндэ сэрэмжэ хяналтай үйлдэ.

507) Санаа муутай харилсаан салгахыг хэлсэнэй нүхэртэ дайсан мэтэ сэрэмжэтэй үйлдэ, тэрниинь гэр дотор байсанай хулгай мүн гээд бисалга.

508) Нүхэр атаархал түгэсэдэ дайсанаас асар ехээр сэрэмжэтэй хянан үйлдэ, тэрниинь оньсонууд бүгэды мэдэснэйээр дайсануудаас бас аюултай.

509) Намда атаархал түгэсэ заримдаа байха бол тэрнэй амарлюулха аргынь бодо, атаархал зүрхэндэ бариха үзэлтэй дайсан хаанаш байхада мүн бэшэ.

510) Атаархалха түгэсэ шадалтайнууды тэрэ бусадта үргэлжэлэн дуулга, тэрэ шэнди би доромжолхо бол тэрнэй эм болохо гээд үзэхэ гү?

511) Мүн шанар сайтай уужим хүни бата нүхэр гэжэ шүтэ, үг мүрэй холын гурбанай алиндаш тэрэ нүхэр зохистой мүн.

512) Үйлнүүд даатгахын нүхэр тэрэ бас дээдэ доодо дунда хубитай гурбанда шүтэ, хүнүүдэй үйлдэлдэ муу сайн дундын гурбан язгууртани үзэхэ.

513) Ялангуяа оюун түгэсэ мэргэнүүдтэй эрэ эмэ шэнди зохилдон нүхэрлэ, мэргэн түрэлхитэндэ үзүүлсэн бол боруу замда ябуулахагүй.

514) Мэргэн түрэлхитэндэ шүтэснэй үе тэрнэй шадал абахада шамда, ханилха шадал абахагүй бол мэргэнэй унадаг моритой адли!!

515) Санаанай агуй муу болоод садан мэтэ болсонинь аргаар тэбшэ, үбэшэн үүсхэхэ муу цустай судалнууды задалаад тууха бэшэдэ.

516) Эрэ бусадтай янаглаха болсон өөриин эхэнэрэй мүн бас тэбшэ, тэрниинь сэсэрлэгэй мангас мэтэ аминда хорлохын эбдэрэл ехэ!!

517) Санаанай агуй сайн үнэн бол дайсан урбуулхын тулда бишэрэн шүтэ, үбэдэхэ үе санаа муу садан нүхэрээс санаа сайн дайсанаар тус үзэхэ.

518) Саданай шадал ехэ бол асар ехэ бусадта дуурсгахы* бүү үйлдэ, үргэхэгүй үйлын үүрэг ехэнүүд тэрнэй толгойдонь алба шэнди бууха.

519) Саданай санаанай сайн ушарынь хүнүүд бусадта үргэлжэ дуурсга, та ба ураг садан хоерой мүн шанар сайн гэжэ хүнүүд магтаха.

520) Заримдаа өөриин ураг садандаа сагтань жижиг бэлэг үгэ, тэрниинь янаглажа доройтохынь анагааха үйлдэлэй аршаан мүн.

521) Заримдаа өөриин ураг садани анагааха гээд хошин наадан багаар үйлдэ, тэрэ бас янаглаха зулада бол анагааха үйлын хайлмал тос мүн.

522) Янаглажа* болохо ураг саданда умбан наадажа* ширүүнээр анагаахы бүү үйлдэ, хүнэй сэдьхэл уйламхай* мэтэ бага тэдыдэ бас эбдэрхынь үзэхэ.

523) Ураг ба саданууудтай мүрисөөн хэзээш таруулжа бүү үйлдэ, тэрнэй ушартай хэрүүлээр янаглахын холбооной оосоор тасалжа болохо.

524) Асуудал мүн гэжэ садандаа тоогүй бөөс тасалжа ехээр бүү үйлдэ, тэрниинь зоригтой боложо сэдьхэл оюунда табижа агуулха* бол үнэн бэшэ.

525) Саданyудаар зүрхэнэй үгэ номлоод өөриин зүрхэндээ батад бари, бусадта хэлээд алдасан бол өөриин садан тэрэндэнь хулгайша мүн.

526) Өөриин ураг ба саданууудай гэмынь бусадта хэлэхы бүү үйлдэ, саданда хорлохо үйлдэгшэдэ хүнүүд бүгэдээр бас айдас түрэхэ.

527) Үйлэ ямарта тулаха болоод бас ураг садандаа хорлохы бүү үйлдэ, хэды шэнээн үлэн саданаас бас өөриин маха отолсоны хэн нэгэ эдихэ юм?

528) Ураг садандаа зодуулсан бас тэндэ тэмсэн буляалдахы бүү үйлдэ, танай гадаа дотор бүхы мэдэснэй дайсанинь доторой муу дайсан болохо.

529) Тусалсан ашатайнуудтань дотороо ууртайш бол муушалхы бүү үйлдэ, ундаанай элбэгтэнь ус дотор баас шээс үгэхэ үхэр шэнди.

530) Өөрөө үндэрлэжэ* хэтэрхэ үедэ нүхэр дооды тэбшэн орхихы бүү үйлдэ, үбэшэнээр сасаха удаа доодо нүхэрнүүд субилагша* үйлдэлэй дээдын бэшэш бол.

531) Баян бас ойро гуйраншада хашарангүй халуун маха үйлдэ, хуряан үйлдэсэн* мүнхэ байха бэшээр ямар адли саг ерэхэ хубитай байха бэшэдэ!?!

532) Ялангуяа өөртөө тусхай хамаарсан боол ба зарсанууды сайн тэтхээ, үбэдэхэ ба үбэдэхэгүй бүхы сагта боол ба зарса мэтын нүхэр байха үгэй.

533) Нүхэртэ тусалха хүсэлтэй сэдьхэл нюуртай байжа үбэдэхэ сагтань тусала, үхэсэн хойно зохихо бол хүн тэрэ хэрээ ба тас* шобуу шэнди.

534) Шинэ асууха хүнэй мишээхэ долгионоос уламжалын* нүхэрэй тэбшэхы бүү үйлдэ, эхэ хүүгэд бүхы тэбшэхэ бол дээдэс хэн нэгэн зараха хүргэни үйлдэхэ.

535) Бусадаас сонсосон муу үгээр үшөө үгэйнүүды үшөөтөйдэ бүү оруул, хүн олон уг гарбалай үгэнүүдтэ орто охор хазагай мүртэй болсон байха.

536) Нэгэн нэгыгэ доошолуулха үе тэндэ урид этигэхээр бүү үйлдэ, энэнэй үгээр садахагүй бол абынь үгэ сонсохы үйлдэхэ.

Хоер ёсын абаха орхихо тухай хэлсэн бэлигүүн толиноос дайсан ба ураг садан хоеры ямар мэтэ эдлэхын үедэ машид үйлдэснэй дүрбэдчинь.

537) Бусадаар магтуулсан бол тэндэ асар ехээр баярлахы бүү үйлдэ, бусадаар өөригөө муушлуулхаас магтаал ехэдэ хүшир* хорлол ехэ!

538) Тэрэ шэнди бусадаар муушлуулсан тэндээ асар ехэ уурлахы бүү үйлдэ, магтасанаас бас муушаалхань алсада өөртөө хүшир бол тус ехэ!!!

539) Бусадаар булихайлуулжа гэм уясан тэндэ сэдьхэлэй эбдэрхы бүү үйлдэ, өөртөө гэм үгэй тула тэндэ асар ехэ басуулхын зүйл.

540) Бусад намда хорлол үйлдэхэ бол энэрхын аргаар тус бүтээ, болгоомжотой бага байха болсон тэрниинь айжа тэсээд зальбирха!!!

541) Бага тэды нэгэ баясахын үе баяртай энеэдэм алдахы бүү үйлдэ, баяртай бас энеэдэм алдахагүй тэрниинь оюун доторой уужим ушар.

542) Дотороо бага ууртай бол бас шарай барайлган* хялархы бүү үйлдэ, ууртай уур эбдэрхы бүү үзүүл тэрэ бас оюун доторой уужим ушар.

543) Тобшо бол муу сайн жижигтэ баяртай ба ууртай маша болохыг тэбшэ, оёрынь хэзээш хүдлэхэгүйн далай мэтыг эдлэн үйлдэхэ.

544) Магтаха муушалха ямарша үйлээс хүдлэшэгүй эбдэрхэгүй гадуур уужим үйлдэ, муу сайн бүхы ябажа тэсэхэ бол газар дэлхэй мэтын үйлэ мүн.

545) Бусадай хэлсэнэй үгэндэ үнэн бую худал гээд шинжэлээд оро, өөрөө шинжэлээд бусадаас бас асууха үйл сэсэнэй ушар.

546) Сонсосон үгэ тэрэ үнэн гээд бас тэрээндэ дараа зүүтхэл бүү дуурсга, алдаршасан бүгэды бүхыдэ хэлсэн бол хүн тэрэ хадын сууряа мэтэ мүн.

547) Нюдын өмнө харасан бүгэды бас хэсэжэ* хэсээд хэлэхы бүү үйлдэ, тэрниинь маргалдаанай гэршэдэ элдэб гэмшил ореогдожо болохо.

548) Сэдьхэлдэ санасан бүгэды бас аманаас түүхэгээр гаргахы бүү үйлдэ, дайсан ба саданууд бүгэдэ сүмэ харахада амархан болохынь мүн.

549) Өөрөө хүшэ ушаралтай ехэ бол бас тэндэ омог ехээр бүү үүсхэ, тэрниинь зүүдэндэ Хаан түрын согтой шэнди бүгэдэ мэхэ юм.

550) Тэрэ шэнди алдар яруу ехэ бол бас тэндэ омог ехээр бүү үүсхэ, тэрэ бас хэрэггүй утха хоосон хадын суряа мэтэдэ утхань шимэгүй.

551) Баян түгэсэдэ баяжиха бол бас гуйраншинууды басажа бүү үйлдэ, нэгэ үдэр хулгайда сүйтхэгдээд* галда сүйтхэснээр тэндэ бодохонь үнэн бэшэ.

552 Тэрэ шэнди хотол суглаан олохо бол бас доодохи гүжирдэжэ* муушалхы бүү үйлдэ, хүн тэрэ ямар мэтэ бирагүй бол бас тэрниинь сэдьхэлэй хэбэл* дотор оруулан агуулаха.

553) Хэрбээ үндэр байра суури олсон бол бас омог дээрэнгүй түрэлхи байдал тэбшэ, Хаан мүн бас бардам омогой ушараас доройтожо байха.

554) Зоболоной үүрэгээр даруулжа бас тэндэ асар сэдьхэлээр бүү зобо, өөриин буян эдихээр хилэнсэ нимгэрүүлхэ бол дээдэ сонголто!

555) Тэрэ шэнди эд барагдаха ехэ үе тэндэ бол сэдьхэл зобохы бүү үйлдэ, дахин бас үри абахаас хуушин хэмжээ л бол дээдэ сонголто.

556) Хэрбээ ядуу болсон бол бас тэндэ бую сэдьхэл зобохы бүү үйлдэ, нас богонитой баянаас нас орто гуйраншань бол дээдэ сонголто.

557) Тобшо бол амгалан зоболон алин зохихо бол баяр ба уурын сэжэг ехэ бүү үүсхэ, удаан бэшэ согто ба зоболон хоерой үдэр шүни мэтын ээлжэ ерэхэ.

558) Нас залуу нялхануудыг бага гээд доромжолхы бүү үйлдэ, гурбан нас үнгэрсэн үе тэднүүд бас галай дүлэ шэнди бадаран дээшэ бадарха.

559) Үгээйтэй доодонуудынь хэзээш басаад муушалхы бүү үйлдэ, тэндэ энеэдэн орон байгуулха бол тэрнэй эдеэ эдихэнь ерэхэ!!!

560) Хүн энэ үгээйтэй хүшэгүй бол энэгээр юү хэхэ гэсэн сэдьхэл бүү үйлдэ, тэднээр өөриин эднүүдтэй амиа бас абарха юүтэш магад байха.

561) Энэнь хэрэг үгэй санаха бол бас хэрэггүй гэжэ хэлэхы бүү үйлдэ, хубцалхагүй гээд хубцалха эдихэгүй гээд эдеэлжэ байха.

562) Оюун түгэсэ нэгэ удаа үйлын хүшээр доройтосны басажа бүү үйлдэ, цаснай арсалан үтэлсэн бол бас гэрэй зуун нохойн ураг тархинь эбдэхэ.

563) Асуужа айлдахы бага үйлдэхэгүй бусады бас басаад муушалхы бүү үйлдэ, хубцаснай сайн муу тэды нэгээр хүнэй сэсэн тэнэгы ялгаха бол мунхаг.

564) Гадаа дүр байдалай тэды нэгээр бусадай сэдьхэлэй сайн муугынь утасаар бүү тасла, нюур ба сэдьхэлэй сагаан харанууд үнгэ адли бол үнэн бэшэ.

565) Муу сэдьхэл сайнаар мэдэхэ бол бас тэрниинь эли хэлэхы бүү үйлдэ, хэрбээ эсэргүүсээд хэрэлдэхэ бол мэргэндэ бас харюулхын ушар үгэй.

566) Нэгэ удаа сайн үйлдэхэ бол хүн тэрэ сайн гээд бүү шиидэ*, сайн этигэлэнь урид тула муугай гомдолонь* хойно ерэхэ.

567) Нэгэ удаа гэм алдаа үйлдэхэ бую муугаар асар муушалхы бүү үйлдэ, гуталдаа асарсан усаар ундаа халяаха мэтэ тэрнээс элдэб тус бүтэхэ.

268) Бусадай гэм бага үзэсэн үе тэндэ асар муушалхы бүү үйлдэ, сарнай аршаанай санда бас эрээн соохорой хирэтэй үнэрынь бага үзэгдэхэ.

569) Бусадай сэрэмжэгүйдэ эндүүрхэ үе тэндэ асар басахы бүү үйлдэ, үглөөдэр өөрөө бас тэрнээс ехээр хошхоногоо мултаруулха.

570) Бусадай нялхаас гэм үйлдэхэ үе тэндээс асар муушалхы бүү үйлдэ, өөриин хүбүүн хулгай үйлдэснээр хүл гараа боохо бол ямар хубитай байха юм?

571) Бусад намда тусалха бол хүнүүд бусадта үргэлжэ дуулга, ушар тэрэ урид хойто захада бол өөрөө бусад болон хоертонь зохихо мүн.

572) Өөрөө бусады хорлоод түрэлхитэн бусадта дуулгахы бүү үйлдэ, хүн бүгдэдэ хортой могой мэтэ бол шамаас айдас түрэжэ болохо.

573) Бусадай мишээгээр юү санажа ба юү сонсосон бүгэды хэлэжэ бүү үйлдэ, тэрниинь хэрэггүй болон үнэгүй хүнүүдэй эдлэл мүн.

574) Бусадууд хоб хэлэхэ үе тэрэ харюудань хоб хэлэхы бүү үйлдэ, бусадаар унгахы алдасанда харюудань унгаха юүндэ хэрэгтэй юм?

575) Хэлэхэ ушартай үгээр дүүргэхэ үе бол үнэн бэшэ элдэб хэлэхы бүү үйлдэ, үнэн бэшэ худлаар хэлэснээс хэл үгэй мэтэ байхань сайн.

576) Бусад бас хэлсэн ушараас дүүргэхэ үе хүнэй гэмүүд хэлэхы бүү үйлдэ, зочиндо үргэхэ ушараар доройтуулсан үе нүхэрэй эд хулгайлаад үргэхэ шэнди.

577) Бусадай эдеэ эдихэ үе үнэн худал бүгэды хэлэжэ бүү үйлдэ, эдеэнэй хэсэг нэгээр зүрхэ хөөрөхэдэ* өөриин гэдэс дотор хэн нэгэ намнан хөөхө?

578) Хэрэггүй дэмы шалшаад бусадай аманай эдеэ эдихы бүү үйлдэ, хүн тэрнээс алта мүнгэ зээли абаад заруулагдаха гэмтэй байха.

579) Сэжэгтэйгээр эдеэ ба эд үгэхэдэ бас үргэлжэ абахы бүү үйлдэ, тэрнэй салингаар* тэжээгдэсэн мэтэ үгэ харюулхын ам хаагдаха.

580) Бусадай бэлэгынь абаха болсон бол үри мэтэ хурдан эргүүл, бэлэгынь харюулжа эргэхэгүй бол шихэнэй оосор салгажа болхогүй.

581) Өөриин гэртэ байха үе эрэлхэг* загнахы хэлэжэ омгорхоор бүү үйлдэ, гэргэнэй ойро арсалан мэтэ эрэлхэг загнаха бол муу эрын ушар.

582) Мэргэн сэсэнэй бүтээхэ аргадань бүхы үгээр тэмсэхы бүү үйлдэ, хэн* бүгдэтэй тэмсэхэ бол тэрнэй оюун бага атаархалтай дүрэм*.

583) Бусад муу хэлэжэ үйлдэснэй үе тэндэ хэзээш уурлахы бүү үйлдэ, өөрөө оньсо болбосруулха харюуда шадабаригүй болохо!

584) Бусад ширүүн үгэ хэлэхын үе тэндэ зүрхэнээс баяр бисалга, хэрэггүй бялдуушинай* мэхэ магтахаас тэрниинь оюун судлахынь ехэ арга!!?

585) Бусад ширүүн үгэ хэлэхын үе Ялагша мүн гээд баяртай бисалга, хүн тэрэ хүштэй эрхэтэн* түгэсэдэ бас хойно танаас айдас түрэхэ.

589) Агуу хүшэ шадал түгэсэ болсондо бас бусадта сэдьхэлдэ уур бүү үйлдэ, хүшэ байха шэнди бую тэсэбэринь хүшэ түгэсэнүүдтэ асар гоё.

590) Бусад ямарша үйлэдэнь сэдьхэлэй хэзээш хямаруулхы* бүү үйлдэ, мэргэнээс бас сэдьхэл хямаруулсан бол харюулхын ёс мунхаржа болохо.

591) Хүшэ ехэнүүдээр басуулха бол урдын гарсан нэгэ дурдалгы хэлэ, эд буляасанай хулгайша мэтэ өөрөө гэмэй дурдажа муу сэжэгээр мунхарха.

592 Сасуутанаар басуулха бол та хүнүүдтэ сайн эрэ мүн гээд хэлэ, тэрэ хэл хэлээд энеэжэ үйлдэсэн бол тэрнэй сэдьхэлынь зобожо болохо.

593) Бусадаар гэм малтахын үе харюуда гэмынь малтахы бүү үйлдэ, толгой мунхарсанай үгэ хэлсэнээр энеэдэм зохихо бол гоё мүн.

594) Дахин бол бусад муушалхын үе хүн тэрэ тэнэг гээд энэрхы бисалга, тэндэ хүгшэн нохой хусаха мэты бисалгаха бол сэдьхэл хямархагүй.

595) Дахин бол бусад муушаалхын үе элэглэхэ* мэтэ энеэ, тэрнэй сэдьхэл бас зобоходонь өөртөө бас машид гоё мүн.

596) Бусад муушалха үе ууртай болсон бол бата ёсоор дуугүй суу, сэдьхэл мэдэснэй бага тэды байха бол тэрниинь гэмшээд тэсэбэри гуйха.

597) Дахин бол бусадта ууралснай үе сэдьхэлэй шадалтай энеэдэм зохео, ууртайдаа бас энеэдэм алдаха бол тэрнэй зан ойлгоходо хэсүү.

598) Юү тэды бусадта уурлаад бас хүнэй юсэн зүйлэй язгуурта хэлэхы бүү үйлдэ, ууртай бас нюусаар хөөхөгүй бол хүн тэрэ магад гүн мүн.

599) Дайсанай зүг асар дэлгэрхын үе ширүүн үгэ хэлэнгүй дуугүй суу, ушар тэрэ өөрөө ба өөриин аймаг бата сахихын шолуун хэрэм мүн!!!

600) Бусадаар өөрөө хорлуулсан бол тэрэ ушарсан саг мишээгээр урилда, тэрниинь эсээд сэдьхэл гуниха* бүю дахин бол тэсэбэри гуйжа болохо.

601) Ялаха ялагдаха нэмэхэ хорогдохо бага бол бусадта хэрүүл тараахы бүү үйлдэ, тэндэ ялаха ба доройтохо бол бас магад доодын тоодо багтаха!!

602) Орон мүн бэшын доододо хэзээш хэрүүл тараахы бүү үйлдэ, гуйраншаар хараахань гоё мүн бэшэ тэндэ зандрахада* ямар мэтэ гоё юм?

603) Хэрбээ бусадта хэрүүл тарааха бол хуулида харша* үгэ хэлэхы бүү үйлдэ, тэрниинь хуулин газарта хагалгаа тарааха бол магад доройтол болохо.

604) Ялангуяа гэршэ* байха болсон бол хуулида харша үгэ хэлэхы бүү үйлдэ, мэргэн бас гэршын үгэнүүдээс хулгай шэнди ялагдажа болохо.

605) Сэрэмжэгүйгээр хэрүүл тараажа бас сэдьхэл асар хямарахы бүү үйлдэ, сэдьхэл санаа амар байсан бол хуулида харша үгэ алдагдахагүй.

606) Хэрбээ бусадта хагарал гарсан бол худал үгэ хэзээш холихы бүү үйлдэ, нэгэ удаа худал хэлсэн бол үнэн бас ялалта оложо болохогүй.

607) Бусадаар зарга ялахын үе яла* ашаад орохы бүү үйлдэ, ялаад үшөөгынь ехээр үүсхэхэ тула зөөлөрүүлхыг абаха бол сэсэн мүн.

608) Юүш болбол бас нюуса хэрэгэй үгэнүүд далда болохы хэзээш хэлэжэ бүү үйлдэ, гэгээн бэшэ бүтээлэг* бэшэ гээд нүхэрнүүд тэбшэжэ болохо.

609) Орон дэлхэйн орон бусадта ябаха бол нюуса хэрэгэй хэлэхы бүү үйлдэ, бусад орондо хэлсэнэй үгэ тэрэнь өөрөөс урид нютагтаа бусаха.

610) Ерээгүй хэрэгүүдтэ лаб шиидбэртэй тэрэ хэлэхы бүү үйлдэ, дараа хэрэг тэрэ бүтээхын үе ямар мэтэ ерэхэ бол мэдэхэдэ хэсүү.

611) Тэрэ шэнди үзээгүйдэ бас лаб шиидбэр тасалан тэрнэй хэлэхы бүү үйлдэ, тэрэ бол хүн бусадуудта тэнэг бардамтай гэжэ муушалагдаха.

612) Нэгэ зүг үзээд соносохо бол сэдьхэлдэ асар этигэхы бүү үйлдэ, толгой маша сайбар бол сүүлдэ хараар зарим нэгэнь үзэхэ.

613) Өөрөө гансаараа шиидэсэн тэндэ бую асар сэдьхэлдэ бүү этигэ, хойно гомдолой зуухада* та ямараар гансаараа шатажа болохо.

614) Хүн олоной суглаанай дунда сэдьхэл хэзээш халихы* бүү үйлдэ, баянаа сэрэмжэгүй үгээр алдасан бол суглаан дотор унгаха мүн.

615) Суглаанай дотор хэлэхэ үе бусады дахин дахин үзэхы бүү үйлдэ, бата ушараар хүн ехэ мэтээр забсарын үзэгдэл үзээд* хэлэхэ бол гоё.

616) Суглаанай дотор алдаршасан ехын нюур дахих дахин үзэхы бүү үйлдэ, нэгэ зүг хараад нарин шанда* үгэ хэлэхэ бол бүгэдэ сэрэмжэ болохо.

617) Суглаанай дотор ууртай дайсан байха бол тэрни дахин дахин үзэхы бүү үйлдэ, тэрниинь айгаа гээд омгорхо бол өөриин сэдьхэл хямаража болохо.

618) Суглаанай дотор бусад тоолохогүй бол шог нааданай үгэ аажим хэлэ, үгэ тэрэ оюунай ехэ мүнгэнэй санаар гаргасан шэнди бага гоё.

619) Тон бас хэлэхэ шадалгүй бол бата мэхээр дуугүй суу, шарай хэзээш хубиралтагүй амарлингүй* оршохо бол эндүүрэл түрүүлхэ.

620) Хэлхэдэ мэргэн бас бата бэшэ хүнгэн хэлбэлзэхын* дүр байдал тэбшэ, тоомогүй хүнэй үгэнүүд хурсадаа бас бусадаар тоологдохогүй.

621) Үргэлжэ бата болоод үзэсгэлэн эдлэхэ замаар бүгдэдэ хэлэ, бата болоод үзэсгэлэни эдлэхэ замаар хэлсэн үгэ бүгэдэ тоолохо.

622) Сайн эрэ зоригтой үйлэтэй мэтэ суглаан дотор хэтэрхи хатуурхы бүү үйлдэ, хэмжээнээс үнгэрхы гоёор бодохо бол гүрэмэй золиг* шэнди басуулха.

623) Зүблэгшэнүүд үйлдэхэ үедэ хүгшэн зэргэ мэтээр зэргэсүүлэн асуу, сайн болон гэм ямар мэтэ болохо бол тэндэ гэмшил үгэйн мүн.

624) Өөрөө сайн мэдэснэй бол хэрэг тэрэнэй суглаан бүгэдээс асуу, атаархалтай тэмсэхэ сэдьхэлтэйнүүд үйлэ тэрэ хутхажа үйлдэхэгүй.

625) Өөрөө эрэ үнэн үйлэтэй мэтэ зүблэл бүгэды холижо бүү үйлдэ, зүблэлы холёод үйлдэснэй хэрүүлдэнь нохой мэтээр муушлуулха.

626) Хэрбээ зүблэхэ* эрхэгүй бол зүблэлыг олондо шахажа бүү үйлдэ, хүн ехэнүүдээр үүдэнэй нохой мэтэ үлдэгдэсэн* бол тэрниинь эшхэбтэр.

627) Дахин бусадта хэлэхэ хэмжээ бүгэды шиидээд тэрэни хэлэхы бүү үйлдэ, хэрэг тэрэ ямарша ба ямар адли бол бас хубирхань магад мүн бэшэ!?

628) Энэнинь тэрэ адли хубирсан нэгэ бэшэ гү гээд олондо хэлэ, ушар тэрэ ямар бую харшагүйдээ бусадай шихэндэ айтай мүн.

629) Заримдаа үзээд сонсосон тэрэ шэнди шүүд соолохоор хэлэ, үргэлжэ магадгүй үгэ хэлсэн бол тэрнэй үгэдэнь хэн этигэхэ юм?!

630) Саг болон үедэ буугагүй үгэ хэзээш бас хэлэхы бүү үйлдэ, гариг одондо зүблэжэ дурдахын үе хүгшэн үхэр унаад хэлсэн шэнди.

630) Бусад ба үнэн сонсохо дурагүй бол тэндэ хүшэлхэ* ехы бүү үйлдэ, тэрниинь гансаараа үгэ дурдаснай дүлии үбэгэнтэй адли.

631) Суглааанда гаргажа болохогүй үгэ хэзээш хэлэхы бүү үйлдэ, бүгсөөс гаргаснай баас амаар гараха бол үзэсгэлэн бэшэ мүн.

632) Өөриин хэлсэнэй үгэдэ өөрөө хэзээш энеэхы бүү үйлдэ, энеэхээр үгэ ба хүн хоерой шадал бую хамта хярбаста* шатаха.

633) Хурса үгэ нэгэ хэлсэнэй дараа элбэг хүн олоной нюур үзэхы бүү үйлдэ, тэрниинь оюунда байсан үгэ бэегүй хэлсэнэй дүрэ байдалтай мүн.

634) Өөригөө мэдүүлжэ олзо хүсээд асар ехээр шамдан бүү үйлдэ, бусадаас урид хэлсэн бол бүгэдэ мэргэнээр үзэсгэлэн бэшэ!?

635) Өөриин үгэ бусадта ам тэгшэрүүлэн* үйлдэхы хэлэжэ бүү үйлдэ, уснай аяга мэтэ багатай оюунай гүнзэгынь адхархаар бусадта үзэгдэхэ.

636) Утха түгэсэ үгэ бусад үгэнэй хоорондо забсартайгаар хэлэ, үгэ тэрэнэй амта шадалтай ниитэ бүгэды тодорхой амсуулхань мүн!!!

637) Үгын утха түгэсэ болохо тэрниинь харюулха олоноор дабтажа бүү үйлдэ, үе ниилүүлжэ нэгэ удаа тэды хэлсэн тэрниинь хурсаар үзэгдэхэ.

638) Бусадай үгэ сонсожо мүн дээдэ бэшэ гээд хэлэхы урид бүү үйлдэ, дараань ушарай тэмдэг сонсохо үе үнэн аманай үгэлигтэ эшхэбтэр.

639) Бусадаар боруу хэлэхэдэ бас соносохо мүн дээрэ хаахы бүү үйлдэ, сайн муу бүгэдэ бас багтаахын саба огторгойн уужим шэнди үйлдэхэ.

640) Бусадаар зүб зүйл хэлэхэ бол бас үнэмшижэ яарахы бүү үйлдэ, зүб болон боруу хэлэхэгүй тэндэ бусадай дотор дулаанинь дуусахагүй.

641) Заримдаа тааламжатай* үгэнүүд үнэмшихэ шэнди сайн үгээр үйлдэ, сайн номлол* сонсоод дуугүй бол тэнэг гү атаархалтай доромжолуулха.

642) Бусадай хэлэжэ дүүргээгүйдэ тэндэ харюу яаралтай бүү үйлдэ, тэрниинь амраа* модной үрэ мэтэ сэдьхэлэй уужим багадхы эдлэхэ мүн.

643) Бусадай үгэ соносохо мүн дээрэ тэрэ харюу үгэхэдэ яаралтай бүү үйлдэ, өөриин оюунай шадал шэнди багы шинжэлээд харюулхада мэргэнэй ёс.

644) Бусадаар хэлсэнэй үгэнүүдынь бага тэды бас шинжэлжэ дүүргэ, тус бую хорлол гэсэни шинжэлхэгүй бол хоолойдо залдихань тэнэгэй гайхамшиг.

645) Тэрэ шэнди өөриин үгэ бас бага тэды шинжэлжэ хэлэ, шинжэлээгүй болсон омогтой хэл бол тэрэ галзуугай бүжэг мүн.

646) Өөриин урид хэлсэнэй үгэнүүды сэдьхэлдэ дурдан шэнди хэлэ, үдэртэ нэгэ удаа урда хойны харша хэлэхэ бол тоти ном номлохо мүн.

647) Дараань өөриин хэлсэнэй үгэ сэдьхэлдэ сэдьхээд* хэлэ, хойно сэдьхэхэгүй болсони омогоор хэлсэн бол тэрниинь охор санаа мүн.

648) Бусадта хэлэхэ үе энэнэй харюу юү адли ерэхэ гээд сэдьхэжэ хэлэ, мигман* наадан дэлгээд наадахын үе бусад харюугаар үйлдэхынь үзэхэ.

649) Үгэ хэлэхэ үе ам дотор шибэнэхэ үйлээр тэндэ хэлэ, хүнэй үнэншэ ехэ хэрсүү* заримынь эдлэхэ бол ушар тэрнэй үзэхэ.

650) Хэрбээ харюугаар доройтохо бол Хаанай албатай шэнди харюу бүү үгэ, эдүүгээ* саг сайн мэдэхэгүйдэ дараа санаа бодолго үгэхэ гээд хэлэхэ.

651)Үнгэржэ дүүргэснэй хэрэг бүгдэдэ Хаанай албатай шэнди харюу бүү таби, мартахаар ямар адли мүн бас би гээд сайни дурдангүй хэлэхэ.

652) Хэрбээ бусад бас заргалдаха бол дурдаагүй гээд хэлэхы бүү үйлдэ, мэни магад үнэн гээд хэлсэнинь зай сүлөө хорижо болохо.

653) Шарай нюур үзэхээр тэсэхэгүй бол газар бую забсар үзэгдэл* үзээд хэлэ, балай соохор зарим нэгэн хэлэхэ бол нюдэ түгэсээр сүмэ үзэгдэхэ.

654) Саана хүнэй бодол мэдэхэгүй бол өөриин хүсэл зоригтой хэлэхы бүү үйлдэ, бусадай сэдьхэл урид сайн мэдээд даган үйлдэхэнь сэсэнэй ушар!

655) Хүн хэн ба үгэ үйлдэхэ бол бас аажим тэрнэй үгэ бүгэды соносо, бусад үгэ урид сайн гаргаснаар даган үйлдэхэ бол сэсэнэй ушар!!

656) Хүн хэн ба хэлэхэ бол бас асар хурданаар хэлэхы бүү үйлдэ, тэрниинь лаблан шиидэхэ бол охор субагай ус мэтээр бусадта үзэгдэхэ.

657) Хэлсэн үгэ асар бас эгшиг* дуу ехээр хэлэхы бүү үйлдэ, тэрнээс утхын зөөлөн хур бороо хэрэггүй дунда бутаран үйлдэхэ.

658) Магад хурса үгэнүүды удаан болгоод зөөлөн үсөөхөнөөр хэлэ, аажим нэбтэрхэ хэлэхэнь хэрэгтэй утха бүтээхэдэ ехэ шухал!!!

659) Хэн ба хэлсэн бол бас үгэ зөлөөнөөр асуужа асуугаад аажим хэлэ, бусадаар үгэ бүхы гаргахада өөриин оюун бас эндүүржэ болохогүй.

660) Эли ба далда зохистой хэлэхэ бол нюуса хэрэгэй үгэ алдахы бүү үйлдэ, ураг садан мүн бас бусадта шибнэн шибэнээд хэлэжэ үйлдэхэ.

661) Олзо бага язгууртайнүүдта бас хагалга тараахы бүү үйлдэ, арбайн үрэ нэгэ атха тэды тухайда хуулин газарта хагарал юү мэтэ гоё юм?

662) Өөртөө эндүүрэл гаргаснай үе алдаа гэжэ эли хэлэ, унгахы зангилсанай мултарсан дуу халхалжа зохихо бол шог нааданай ушар!!

663) Өөриин зүгтэ уурлаха үе бол бусадай зүгтэнь холихы бүү үйлдэ, хэрээ галуунай сүрэг дотор холигдохо бол үлэмжэ* үзэсгэлэн мүн бэшэ.

664) Бусадаар өөригөө хүндэлүүлхэгүй бол өөрөө хэрсүү ехы үзүүлэн бүү үйлдэ, түрэлхитэн бүгэдээр орхигдохо үе эсэгэ гэрэй бэрын хэрэгсэл абаха шэнди.

665) Бусадаар ехэ хүндэлгэ үгэй бол ехэ суудал зэргэдэ шахалсахы бүү үйлдэ, дээдээс ахүй үйлэ* соёрхохогүйн* ноеной хэрэгсэл нэрлэсэн бол шог наадан байха!!!

666) Бусадаар хүндэлүүлхы хүсэхэ бол үнэн байжа үгэ үсөөнөөр үйлдэ, эли далда үйлдэхэ амын үгэ олон бол хүн тэрэ бусадаар хүндэлгэ үгэй.

667) Бүхыгээр ехэ хүндэлгэтэй бол асар үндэр ехээр сайрхахы* бүү үйлдэ, модной үзүүртэ абираад байжа хаана зол* хубираха бол газарта унаха.

668) Ехэ хүндэлсэн үе доодонуудта бодолгүй балмад ехээр бүү үйлдэ, бүхы сэдьхэл боруу болсон бол бүгдэтэй тэмсэхэ хэн нэгэн шадаха юм?

669) Ушарал хотол* суглаан олсоной үе хэзээш харамлан эдлэхы бүү үйлдэ, гуйраншанууд ерэхэгүй бол гэр тэрэ үхээрын байшин мэтэ болохо!!!

670) Хэрбээ доройтохо бол хатуу сэдьхэлтэй үүсхэл хишээн шүтэ, тэрниинь бадаршин бас Хаан мэтэ бусадта шүтэхэгүй өөриин агуу шадалтай!!

671) Хэрбээ ноён болохо бол гэрэй хуули ёс ушар шэнди сахи, үнэн ушарай хуяг* үмдэсэн бол дайсан зэбсэгээр юү үйлдэжэ болохо юм?

672) Тэрэ шэнди эрхэм болсоной үе бүгэды асралаар алагшлалгүй* тэтхэ, шалтаг эрэхэ сэдьхэлтэй түгэсэнүүд юүнэ тула халдасан шэнди бүтээхэ юм?

673) Бусад бас эрхэм үйлдэсэн үе үгэ үсөөн үгэ нэгэнүүды хүштэй үйлдэ, үгэнь Ялагшын зарлиг шэнди бүгэдын шилэ хүзүүндэ шангаар бууха.

674) Оюун агуу үүсхэхэ бол уужим сэдьхэл ямар бую тэсэхэ хүлисэлтэй* ехэ үйлдэ, тэрниинь үйлэ зөөлөөн ширүүн бүгдэдэ маша зохихо мүн.

Хоер ёсын абаха орхихо тухай хэлсэнэй бэлигүүн толиноос үйлэ хойноос удаан үзэжэ эдлэхын үедэ машид үйлдэсэнэй табадчи.

675) Унасан мори ба үхэр зэргы нюүдэхэ сохихо үгэ ехээр бүү үйлдэ, хүнэй уналга бол тэрнэй аша ехэ бую бага гээд санахын зүйл.

676) Аминдаа тустай ард зони үүсхэхэ эхэтэй адлиар бисалга, тэрэ ами абарха үйлээс бусадта энэ газар үгэжэ бас ашынь харюусуулхагүй.

677) Аминда тусалсан сэдьхэлтэн юү нэгэ үйлдэхэ бол бас тэндэ тэсэ, эхэдэ юү тэды сохюулаад бас хүбүүнинь уур үгэй сүгэдэхэ* шэнди!!

678) Амитанай маха арьс эдлэснэй үе тэндэ юрөөл сайн таби, энэнь бэенэй маха арьса бас үгэснээр үүсхэсэн эжигээс илүү?!

679) Тос ба сүү эдлэсэнэй үе буюу тэндэ юрөөл сайн таби, эжинь өөриин сүү үгэснээр тэрэ ба адли тэды.

680) Шадалтай бол алсан ба алахагүйн махын зүйл бүхы эдихы бүү үйлдэ, энэрхы сэдьхэлэй үндэс ялзарха гээд ехэ хүлэгэндэ* олон зарлигласан.

681) Арюун маха эдихэ бүю зарим нэгэнэй хэрэг гэжэ мэдэ, зэргээр тасалхын арга тэды гээд нисванисаас* гэтэлхы ехэ сударaас зарлигласан.

682) Эрдэни алта мүн бас гээсэни олохо бол бүгдэдэ тунхагла*, хойно бас тэрниинь хүн бүхын этигэхэ орон болохо мүн.

683) Бусадаас зээли абаснай эднүүды дотороо мартажа болохы бүү үйлдэ, мартаха болсоноор эдихэ бол тэрэ хулгай мүн гэсэн зарлиг.

684) Өөрөө ялахы мэдэснэй шэнди бусадта мүрисөөн наадан хубаажа бүү үйлдэ, тэрэ бас мэхэ хуурмаг* аргаар хулгай мүн гэжэ мэргэн зарлигласан.

685) Хилэнсэ буян үгэй болсон худалдаанда хүлэс* үүсхэхы холо тэбшэ, хилэнсын ашиг болсоноор үнэ олзо ерсэнэй нодтой* бас бэшэ.

686) Худалдааанда шигнэхэ хэмжээдэ үнэн бэшэ мэхэ зали бүү үйлдэ, худалдаанаас мэхэ зали үйлдэгшэнинь хулгайшинай дотор тагнуул* мүн.

687) Худалдаа үйлдэснэй үедэ хэрэггүй худал үгэ хэлэхы бүү үйлдэ, худалдаандаа бую үнэн хэлсэн бол тэрнэй үгэ хэншэ этигэхэгүй.

688) Боол ба зарсанууд зараха үе тэрнэй түлэбэридэ гарза* бүү хүргэ, зарсада доройтол гарза хүргээхэ бол хүшээр буляаха дээрэмшэ мүн!!

689) Өөрөө ехэ болсон үе бол хэрүүл тэмсэлэй жижигы өөртөө аба, тэрниинь ехын эдлэл гээд ехээр ехэдэ ябаха мүн!

690) Хэрбээ бусады заража үйлдэхэ тэндэ мэхэ ба зали* бүү үйлдэ, мэхэ зали үйлдэхэ бол эсэстэнь өөрөө өөригөө мэхэлхэ мүн.

691) Тэрэ шэнди бусадай зарса болсон бол омогоо холо тэбшэ, садхалан эдисэн хүгшэн нохой гээд тэндэ хүн бүгэдэ муушалха.

692) Бирагүй доодонуудта өөриин шадалаар тотхор хорлол бүү үйлдэ, тэрниинь дуугүй хэлэхэ бол бас хоер хүлэ түгэсэ хүгшэн нохой.

693) Ууртай үйлдэхэ дайсанай хэрэгтэ тусахын* үгэ бүү хэлэ, тэрниинь магад охор жадаар хадхаха үгэтэй адли мүн.

694) Өөриин гэм бага зэргэ хэлсэнэй үе тэрнэй гэм ехэ хэлэхы бүү үйлдэ, тэрэнь бас мэсэ хурсатай мэтэ айлгажа болохын хүнэй эдлэл мүн.

695) Үргэлжэ хүнүүд бүгэдын гэм эрээд хэлэхы хишээн бүү үйлдэ, хүни бэдинэр мохохоор* эрхэм гол үйлэдэ хэншэ бас бэшэ.

696) Эрхэшээхэ буянтай согтодо уурлаад муушалхы бүү үйлдэ, бариха шадалтай бэшэ үе таарсан нохой хойноос хадхаха дуугаар байгуулха шэнди.

697) Үшөөнөй ушар үгэй шэнди бусадай доромжолхо уналгынь бүү аба, ушар тэрэ өөрөө эбдэржэ доройтосной муу тарни шамдан тоолохо мүн.

698) Хэрэг үгэй бусадууды доройтуулха тулда элдэб аргаар хишээн бүү үйлдэ, тэрэ бас өөриин эрхэшээлнүүд эбдэхын аргада хишээхэ мүн.

699) Мэни ара шилэнэй ясанда алдагдасан сэжэгээр оюун түгэсы доройтуулхы хишээн бүү үйлдэ, гал өөриин эсрэг үлеэбэл галын дүлээр өөриин гар шатаха.

700) Бусадта хорлохо сэдьхэлээр хорыг малтажа хэзээш хэлэхы бүү үйлдэ, үгэ тэрнээс өөригөө үнэн хорлохо бол бусадта хорлолонь магад үгэй.

701) Ууртай дайсанай гэмүүд бас бусадта шибэнэд хэлэхы бүү үйлдэ, дайсанай гэм нюуха болсон бол дайсан бас түрэл мэтэ энэрэнгүй хайртай мүн.

702) Бусадай хотол суглаан үзэсэн үе тэндэ атаархаха сэдьхэл бүү үйлдэ, бусадай согто ууранда өөригөө шатааха гал ехэ мүн.

703) Согто ушаралаар үндэрнүүды үзэсэн үе буянинь ехээр бисалга, буянай үрэ энэ үзэхэ бол би бас буян бисалгаха гээд санаха!!!

704) Дахин түрэлхитэн бусадуудтай тэмсэжэ буляалдахы холо тэбшэ, хэрүүлшэ хулгайша мэтэ бол ном ба юртэмсэ хоероор муушалагдаха.

705) Тэрэ шэнди бусадай тэмсэхэ байсанууды харин носоожо хишээн бүү үйлдэ, мууда дуртай үнэгэ гэжэ тэндэ бүхы зоноор муушлуулха.

706) Бусадта хэрүүл гаргахань хялбар тула далдаас арга хишээн бүү үйлдэ, бусадай байшинда гал хүргэхэ бол өөриин гэрэй суури шатааха гэм байха.

707) Бусадай харилсаанда тэмсэл болохо бол өөриин хүбүүды шэнди эблэрүүл*, тэдэнүүд бүгэдэ аба эжи мэтэ танда хүндэлгэ үйлдэжэ болохо.

708) Бусадай зүб зүйл хэлэхын үе тэрэ сонсоогүйдэ тэмсэл бүү үйлдэ, мэдэлдэ бас сонсоогүй тэмсэхэ бол атаархал эдлэхэ мүн.

709) Тэрэ шэнди зүб зүйл хэлэхын үе тэндэ тэсэхэгүй уур бүү үйлдэ, тэрниинь өөриин сэдьхэлэй атаархалаар үмхэй муу үнэр анхилха* мүн.

710) Доороос суглаанай дотор зүб зүйл хэлэхэ үе уур бүү үйлдэ, тэрэ бас өөриин сэдьхэлэй баас мэтэ үмхэй муугынь бадруулха* мүн.

711) Дайсан зүб зүйл хэлхээр болсондонь аба эжин зарлиг шэнди хүлеэн аба, оюун арюун* шударга байсан бол мэргэнэй намтар арюун мүн.

712) Алсада тустай үгэнүүды ширүүнээр хэлсэнинь бас хүлеэн аба, аминда магад тусалхын эмэй амтань гашуун эдеэ шэнди!!

713) Дээрээс суртаалай үгэ заасан бүгэдыг сайн сонсоод сэдьхэлдэ бари, тэнэг болон энэрхыгээр хэлсэнэй үгэнүүд ехэнхинь аршаан мүн.

714) Хэрбээ бусад заргалдаха бол худлаар мэлзээд* орхихы бүү үйлдэ, Эрлэгэй хуулиар шанагдаха болсон бол одоо Хаанай хуулин үүрэг сайн.

715) Хулгай зэргын зүг барьсанаар ушар үгэй заргалдахы бүү үйлдэ, хулгайлжа эд хубааха хубитайнууд абахы мүн гээд бүгэдээр доромжолуулха.

716) Гэмтэй нэгээр заргалдахынь зарим нэгэ ялахын үе эрэмшихы* бүү үйлдэ, хүн тэрэ доройтожо өөрөө гэмтээд доройтохонь танда бэшэ.

717) Зарга тааража хурса болсон бол өөрөө сэсэнээр эрэмшихы бүү үйлдэ, хэрүүлэй ушартай муу хүнүүдтэ мэргэн бас тэрниинь шадалтай бэшэ.

718) Хэрбээ гэршэ болсон бол тэндэ ном мэтэ ушар шэнди үйлдэ, гэмтэй хулгайн зүг барьсан бол тэрэ бас муу хулгайшин мүн!

719) Юүнэ тула даргаар болсон бол зарганууды ушартай шэнди тахи, ая тала* заасани нюуршэжэ* хуули эбдэхэ тэрниинь сансарай хулгайша мүн.

720) Бусад бас даргаар болсон бол хахуули* хэзээш эдихы бүү үйлдэ, энэ болон хойнонь хоюула бас эд тэрнээр магад худалдуулха.

721) Тэрэ шэнди даргаар байгуулсан үе хуулин үзэг маша ехээр судала, дарга хуулин үзэг мэдэхэгүй бол тэрэ бас оршолоной гутамшиг* мүн.

722) Албатан мүн бас юртэмсын хуули үзэгүүды сайн судала, юртэмсын абаха орхихо мэдэхэгүй бол хүн тэрэ адгуусын зүгтэ ойро.

723) Дарга эрхэм гол үйлдэхын үе тусхай* үзэжэ албатанда этигэл абарал үйлдэ, албаа дайража ехээр хатуушилха* бол тэрниинь албын дайсан мүн.

724) Ударидаха үе үшөөтөндэ эртын үшөө барихы бүү үйлдэ, ударидахаар боложо албын түла мүн тэрниинь дайсан нэхэхын тулда бэшэ.

725) Бүгэды ударидажа захираха* үе хүндэрхэхэ* атаархалгүй захира, атаархалтай бусадынь зохистой үгээр далда суулгаха.

726) Тусхай* үзэлээр дарганарай хүндэлгэдэнь үргэн хүндэлгы үйлдэ, тэрниинь өөриин дагаснай дарга Хаанай үйлээр захирсан мүн!!

727) Дарга ба ударидагшанууды дуряан дарбижа* доромжолхы бүү үйлдэ, тэрнэй хоорондо ашасан үүрэг үргэхэ ба үргэхэгүйн санажа үйлдэхэ.

728) Үгэй байсан мэтэ мэхэлээд хойто ушарнуудынь засажа бүү үйлдэ, хүүгэлсэн эхэнэр шимэг хубцасаар гоёсоод ямарша үзэсгэлэн бэшэ мүн.

729) Хагасуулха олзы алдарай тулда худлаар мэхэ ба залитай бүү үйлдэ, мэхээр үдэр нэгын эдеэ ба шударгаар зуун жилэй эдеэ эдын олзо олохо.

730) Гайхамшиг сайжархы онсо абаад үнэн бэшэ тоо үндэр хэлэхы бүү үйлдэ, тэнэг гайхамшиг сайжарха бол мэргэд тэндэ сонжуур үйлдэхэ.

731) Сөөм* али тэдыг алдаа бүтэндэ* бүрды* далайгаар хэлэхы бүү үйлдэ, тэрэ тэнэг гайхамшиг сайжархада оюун түгэсэ мэргэд сонжуур үйлдэхэ.

732) Хүн ехэ ударидагшануудта ушаргүй нюураар баяр ехы бүү үйлдэ, тэрниинь хүгшэн нохой үлсэхээр хүндэ сүүлэй далайха шэнди.

733) Зохихо бэшэ арга хубируулан элдэбээр үргэлжэ нүхэр олоны эрэжэ бүү үйлдэ, бусад ба байлдаха* сэрэг тараахагүй бол зуун нүхэр бэдэрхээр юү нэгэнинь үйлдэхэ юм?

734) Дайсанаар байгуулхагүй үйлэ хүсэхэ бол үргэлжэ үнэн ушар сана, нүхэр олони арбан зүгээр эрэхын үйлээс ушар тэрэнь магад сэсэн мүн.

735) Хэрбээ өөрөө гэм үйлдэсэн бол гэмгүй бусадта хубируулхы бүү үйлдэ, тэрниинь өөриин арюун үгэй санаа мэты бусадта түрхисэн шэнди.

736) Тэрэ шэнди гэм үйлдэсни гэмээ аргаар бүрхэхы* бүү үйлдэ, дээдэхи яр шарха бүрхэхын тулда бүгсын арьса хобхолоод хэн нэгэн нүхэхэ гү?

737) Өөрөө үнэмшихы олохын тулда номлол бэшэ юсэн номлолой тангариг бүү хүргэ, хэлсэн үгэнүүд бүгэдэ харин* худал сэжэг түрүүлхэ.

738) Бусадай сайни үзэсэн үе эд бараа алдасан шэнди уур бүү үйлдэ, бусадай согтодонь уурлаха болсон бол бүгэдын дайсан ба хулгайша мүн.

739) Бусадай гэм үзэсэнэй үе эд бараа олсон шэнди баяр бүү үйлдэ, тэрэ юртэмсын орон эндэ барагдахагүйн аюултай дайсан мүн.

740) Бусадай яруу алдар сонсосной үе өөрөө муудасан шэнди уур бүү үйлдэ, үшөөгүйдэ бас ууртай бол хүнэй дүрсэтэй араатан мүн.

741) Бусадай яруу бэшы сонсосной үе өөрөө магтуулсан шэнди баяр бүү үйлдэ, хүнүүд гэмээр баярлаха бол хүнэй хүүр эдихын тас шобуу* шэнди!

742) Найрай* байдал үзүүлээд хүнээс гэмтэй үгэ гаргахы хишээн бүү үйлдэ, тэрниинь бүгэдээр сэрэмжэ аюултай дайсанай уур мүн.

743) Бусад найрай үе үгэ алдасан бол хорлохо санаагаар зүүтхэл* бүү зүү, хэлээр шалтаглаха зүүтхэл зүүсэн бол бүхыгээр сэрэмжэтэй муу дайсан мүн.

744) Дайсанай харюу нэхэхэ үйлэ гээд тэрнээр нүхэрнүүдтэй хорлохы бүү үйлдэ, тэрниинь хярууда сохюулха үе бөөс алсан шэнди.

745) Хүнүүд бусадта уурлаха үе өөриин нүхэрнүүдтэ занажа бүү үйлдэ, тэрниинь бусадта уурлаха болсоноор өөриин амиа тасалхын эргүү* шэнди.

746) Өөриин гэмүүдтэ гэмшихэ үе тэндэ хэзээш уур бүү үйлдэ, тэрниинь танай өөриин нюур хаб хара хирэтэй үзэгдэхэ мүн.

747) Өөриин гэм үргэлжэ номлогшонууд* мүр үзүүлэгшэ буянай саданда бисалга, гэмэй үзүүлжэ сэдьхэлэй баяраас гэм тэрэ арилгаха үйлэ мүн!!!

748) Бусадаар үгэ ширүүн хэлсэнэй үе санаа муутай бую доромжолхы бүү үйлдэ, өөриин сэдьхэлэй сан юүб юүтэй байна гээд санажа үйлдэхэ.

749) Бусадай нюдэнэй хараа муу болохо үе ууртай сэдьхэлдэнь хямрал* бүү үйлдэ, өөриин нюдэнэй хараа сайн муугаар бусадай байдалда тэрэ шэнди болохо.

750) Өөртөө гэмүүд ямар байхы тон саг бүгдэдэ үргэлжэлэн өөрөө шинжэлэ, өөриин нюур үзэхэ шадалтай нюдэ ба түгэсэ мүн гэсэн тарни!??

751) Эрэ үнэн шадалтай үйлэтэй гээд эшэхэгүйгээр эдлэхы бүү үйлдэ, эшэхэгүйгээр ялаха бол бас хүшээр буляасанай хулгай мүн.

752) Үргэлжэ шинэ бэрэ мэтэ эшэдэл сонжууртай түгэсэ үйлдэ, эшэдэлэй хубцас хагасаха бол сайн торго үмсэжэ бас нюсэгэн шэнди.

753) Өөриин зүгын гэрэй эзэнэй ёс сайн тэрниинь сүнөөхэгүй* сайн тэтхэ, ушар тэрэ сайн эрэ дотор сэсэн хүнэй эдлэхынь дээдэ мүн!

754) Нэмэгдэхэгүй заршимуудта гэрэй эзэнэй заршим гээд шунажа бүү үйлдэ, тэрниинь ехэнхи эбдэржэ болохо бую бас үүсхэл үгэй хэбээрэй байха?!

755) Тон бас нэмэгдэхэгүй бол арга ушартай бусадай ба бусадта хишээ, огто* хүүгэлхэгүй эхэнэр гэргэн абасан бол басаган бусад нэгы солихо бэшэ бую.

756) Бүгэдэ тэгшэ Хаанай хуули ном мэтэ сайнаар сахи, үнэн нэгэнээс зуун худал бол бас машид ялахадань хэсүү мүн.

757) Бусадай эд сүнөөхы үзэжэ болохо бол тэрниинь өөриин эд шэнди сахи, үзэхэ шэнди тэбшэн орхихо бол хоер хүлтэй түгэсэ бас хүн бэшэ мүн.

758) Аргаар бусады мэхэлжэ ялаха болсон гээд сэдьхэхы бүү үйлдэ, тэрниинь сайжарха хубитай хамта магад гамнаад үри түлэхэ мүн.

759) Далдаар бусадта тусалхада доройтожо болохо гээд сэдьхэхы бүү үйлдэ, тэрэ бас багаар үлээнгүй өөрөө абахын хүлэс* үүсхэхэ мүн.

760) Мэхэгүй тус бүтээхэдэ дайсан ба садан алагшлалгүй бүгдэдэ үйлдэ, дайсанда садандаа шэнди тусалсан бол дайсан бас садан болохо магад.

761) Ялангуяа бусадай гуйраншилха сагта тэрээндэ зүрхэнээс тус бүтээ, үглөөдэрынь өөриин дээрэ бас гуйраншихын ээлжэ буужа болохо.

762) Өөрөө үндэр үйлы хүсэжэ бас бүгэды хүндэлээд тус бүтээ, ниитын тэгшэ бүгдэдэ тусалхань тэрэ бүхыгээр малгай мэтэ ниитын үүрэг!!!

763) Түрэлхитэни эрхэндээ хуряахы хүсэхэ бол үнэн ороод тус бүтээ, тахил балинаас тэнгэринүүд бас хүнэй эрхэндэ сугларжа болохо!

764) Дайсанууды эрхэндээ хуряаха хүсэжэ бас үнэн ороод тус бүтээ, зүрхэндээ гэмшээд зобохо шэнди гэмтэй мэтэ мүргэл үйлдэжэ болохо.

765) Бусадта бол энэ наснай аба эжидэ шэнди тус бүтээ, өөрөө бую өөриин эхэ ба хүүгээд үбэдэхэ бол тэднинь хүбүүн шэнди үйлдэхэ.

766) Эд үгэй гуйранша үбэдэхэ бол аба эжи мэтэдэ субилагшаар* үйлдэ, үбэшэнэй гүрэмэй* субилагшы Хаанай үйлээр бас үлэмжэ магтаха.

767) Ууртай дайсан үбэдэхэ бол эсэгэ эхэ мэтэдэ субилагшаар үйлдэ, дайсан үбэдэхэ үе сэдьхэл баясаха бол тэндэ мэсээр хатхуулха шэнди.

768) Тусын убадис* байха болсон бол дайсануудта нюухы бүү үйлдэ, тусалха шадал шэнди нюуха бол эдгэрхэ болоод сэжэгтэй шэнди!

769) Тусалхын убадис нюугаад хэзээш боруу заахы бүү үйлдэ, тэрниинь өөртөө бодотогоор тамын боруу зам үзүүлхэ мүн.

770) Ашын харюу бусааха шадалгүй бол өдүүлхэдэ үгэхэ шэнди үргэлжэ тусала, шадал түгэсээр гансада тусалхы хүсэхэ бол тэрниинь магад худалдаашин мүн.

771) Өөрөө ехэ аша хүсэжэ эли тусалха гээд сэдьхэхы бүү үйлдэ, эли гансада тусалхы хүсэхэ бол тэрэ бас магад худалдаашин мүн.

772) Өөрөө олон дахин зуу мянга тусалжа бас тэндэ зэмэлхы бүү үйлдэ, зуун жилдэ тогтоосон алдар яруу тэрэнь үдэр нэгээр хэн нэгэн эбдэхэ!

773) Бусадта юү тэды тусалжа бас тэндэ илүү үнэмшихээр бүү үйлдэ, тус үнэн маша бол бүү тунира* тус бую холо талада багаар ябаха.

774) Өөриин аша уула тэды байха бол тэрниинь дахин дахин хэлэхы бүү үйлдэ, тэрнээс шихэ хашараад аша ехэнь саагуур арилжа болохо.

775) Хэн бол далдаас тусалха бол эхынь тэрэ аба эжи мэтээр бисалга, тэндэ бую далдаас тусалхын албань ехэ өөриин үүрэгтэй бууха!!

776) Бага тыдэ тусалха сагта үнэн үри түлэсэн шэнди нүхэрнүүдтэ үйлдэ, бусадаар хуби нэгэ эдеэ үгэхэ бол хэзээш хагасхань бэрхэ бол үүрэг ехэ мүн.

777) Хэн бол бас тус барихын үе ашатай зарлиг дурдажа сайнаар хэлэ, үгэхэ үе дуугүй сууха болсон бол тэрниинь шабар хөрөг* мэтэ мүн.

778) Бусадай гэртэ эдихэ үе бую садааб гэжэ сайнаар хэлэ, Хаан бую түшмэл мүн боложо бас тэрэ хэлээд айлдаха* бол үзэсгэлэн мүн.

779) Өөрөө багахани үгэхэ үе хорлол мэтэ уур бүү үйлдэ, тэндэ уурын ушаргүй бас тэрэ бага үгэхэнь тэрэ бол яагааш тус мүн.

780) Бусадаар өөрөө тус үгэй тэндэ бол хэзээш уур бүү үйлдэ, тэрнээс өөрөө юүнэ тулда хорлохо ушарынь бол хэлэхэ хэрэгтэй!??

781) Өөриин ами мэтэдэ хэрэглээд зээлитэй хэмжээ үлээхы бүү үйлдэ, эдын эзэн нэгэтэ* үхэхэ гэжэ найдан хүлеэхы мүн гээд доромжолуулха!?

782) Үлсэхэ сагта эдеэнэй хэсэг хэн нэгэнь үгэхэ бол үхэхэ болтор бүү марта, мартаха бол нохойноос асар ехэ доро нохой бас эдиснэй хойно сүүлэй шарбаха.

783) Дайсан болсон бол дараань бусадай ашын харюу бусаажа үйлдэ, бусадта зээлисэн үри бол дайсанша болсондонь бас хэмжээтэй шэнди.

784) Бусадай аша хэмжэхэ шадахагүй үе тусын ашатай бэень сайн хэлэ, эли далда хэзээш үгэй болохо бол тэндэ хэнээс бас доромжолуулхагүй.

785) Этигэлгүйн абаралгүй зобогшы ганса хүбүүн шэнди үлэмжэ хайрла, Ялагша ба Ялагшын тайжануудаар* тании хүбүүн шэнди тэтхээхэ.

786) Али ямарша зохистой үгэлигы бас энэ өөриин наснай тулөө хүргэ, хүшэ түгэсэнүүд бас ой доторой зэрлэг заан мэтэ эрхэтэй болохо!

787) Бусад ямарша зохистой үгэлигы түрэл угсаа ба хойтын тухайлан* тулөө хүргэ, эд тэрэ магад өөриин хойтын эдеэндэ хадгалагдаха мүн!!

788) Үгэлиг тэрэ бас үйлдэлнүүд шэнди тэрэ зам дээрэ нохойдо бую хүргэ, үбэшэн зоболон ерэхэгүй орто нас хоорондо амгалан амидаралха!!

Хоер ёсын абаха орхихо тухай хэлсэн бэлигүүн толиноос бусадта хорлохогүй болоод мэхэгүй шударга эдлэснэй үедэ машид үйлдэснэй зургаадчинь.

789) Бөөс хуурс* дээшид амитан болон бусадай ами бүү тасла, үе энэ буюу өөриин нас болон буяндаа бишэжэ болохо.

790) Эд юү тэды багахан болходо бас үгэхэгүйнинь абахы бүү үйлдэ, эндэ бас өөригөө алгасахагүй үхэснэй хүүр шэнди гаргажа болохо!!!

791) Өөриин гэргэн мүн бас болходо хэмжээгээс илүү эдлэхы бүү үйлдэ, эндэ бас үбэшэн ерэхэдэ үхэр азарга мэтээр хүгшэржэ болохо.

792) Чанаддахи* тухай хүнүүдтэ мэхэлхэ худал үгэ хэлэхы бүү үйлдэ, эндэ бас хэлсэн үгээр бүгдэдэ худал сэжэг түрүүлжэ болохо.

793) Хүнүүд бусады ялгажа үйлдэснэй хоб үгэ хэлэхы бүү үйлдэ, эндэ бас гурбан хоног үнгэрснэй үе элдэб хэрүүлдэ орёолдожо болохо.

794) Хүн бусадай сэдьхэл оюун тасалхын ширүүн үгэ хэлэхы бүү үйлдэ, эндэ дайнда оросон бую хор эдисэн шэнди амгалан бэшэ болохо.

795) Хэзээш утхагүй хэрэггүй шалша үгэнүүд хэлэхы бүү үйлдэ, эндэ бас үйлэтэй бүгэды хэрэг үгэй утхаар алгасуулжа болохо.

796) Бусадай эд ба түгэсэ эдлэлдэ шунажа хомхой сэдьхэл бүү үүсхэ, эндэ бас хүнүүды айлгуулха болсон бол хулгайшин мэтэ сэрэмжы үйлдүүлхэ.

797) Бусадай бэе ба түгэсэ эдлэлдэ хорлохо гэмтэй сэдьхэл бүү үүсхэ, эндэ бас хортой аманай ууртайнинь галзуу шононсор* мэтэ болохо.

798) Үйлэ ба үрын түрэлхи байдалда боруу үзэлэй* сэдьхэл бүү үйлдэ, эндэ бас зохеосон захын үйлтэйнүүдтэ ушар дагасан бүтээл болохогүй.

799) Халуун хүйтэн тамын зоболонууд үгэй бую гээд сэжэг бүү үйлдэ, энэнь бол гэм бүхын засаг тасалхаар түгэсэхынь* тасарал бэшэ.

800) Хүнэй нас дүүрхэдэ ами тасарсанай үрэ дараань амсахы бодо, үхэхэ сагта олоной ами тасарсан үрэтэй бол нас эндэ ямар мэтэ түгэсэхэ юм?

801) Хилэнсэ эдлэжэ зарим нэгэн амгаланаар хилэнсэнүүд үрэгүй гээд сэдьхэхы бүү үйлдэ, урид хуряасан буян барагдаха бол зула унтарха сагта тодордог* шэнди.

802) Ном эдлэжэ зарим нэгэн зоболоноос буянууд үрэгүйн сэдьхэхы бүү үйлдэ, дээлидэ сабан халдааха мэтээр хилэнсын хирэ арилгаха ушар мүн.

803) Юүнэ тула юртэмсын нүгөө тала бас үгэй бую гээд сэжэг бүү үйлдэ, хармуу ба үшөөтөй заримынь буг* шүтхэры босоод эли үзэхэ.

804) Бусад бас юртэмсын нүгөө тала үгэй бую гэсэн сэжэг бүү үйлдэ, нүгшэхэ сагта нүгөө тала одохы* хүсэхэ бол юртэмсын саана одохын ушар.

805) Эндээс бас түрэлхитэнэй урда хойтонууд магад байха гээд сэдьхэлдэ бодо, нялхын ба хүүрын ушар бол хамта мэндэлхэдэнь* үзэхэ.

806) Амитан бусадта хорлохо үйлын үрэ өөрөө амсахы бодо, хүсэлээр ялгажа алаха бол бас үрэгүй алагша тэрнэй олзонь сайн бэшэ.

807) Хүнүүдэй оюун болон эрхэтэнээр урдахинь дагахы бодо, аха дуунай оюун ба амгалан болон зобууринууд* ехэ бага адлигүй элдэб үзэгдэхэ.

808) Одооной амгалан ба зоболони эртын үйлэдэ хамаатайнь бодо, мэндэлхэ тэды энэнээс зоболон бую юүнэй ушараас гарсан гэжэ санаха.

809) Эдеэ ба эдын ашигууды үзэжэ бас хилэнсэ үйлэ бүү үйлдэ, үдэрэй зарим эдеэнэй хүлэсээр тамын галай голдо хэн нэгэн тогтохо гү?

810) Үйлдэхэ үе тааламжатай бас хилэнсэ нүгэлэй үйлэ бүү үйлдэ, баяр шэнди зохеосон үйлын үрэ гэмшиглэн шэнди хэд мэтэ амсахань зарлиг болсон.

811) Түр зүүр* нэгэ амгаланай тула бата амгаланай амин судал тасалхы бүү үйлдэ, гэмшиглэн шэнди үхэхын саг үйлдэснээр гаслан энэлхы гарган шэнди шатаха.

812) Хүн олон хилэнсэ үйлдэхэ гээд нэрэ зүүхын тула хилэнсы бүү үйлдэ, хүнүүд бум зуунай* хилэнсын үрэтэй тус тус тамада шатажа болохо.

813) Эртэнээс хүнүүд бүгэдэ үйлдэснэй түрын ёс мүн гээд хилэнсы бүү үйлдэ, хилэнсээр тамада шатахада бас тэрнээс түрын ёс мүн!?

814) Үргэлжэ буянда хишээжэ байха гээд омогоор хилэнсэ бүү үйлдэ, агуу хүшэ ехэтэйдэ бас засагта нэгэ дахин харша үедэ тасарал тусаха*.

815) Хилэнсэнүүд бага байсан бол бас тэрниинь ялгажа алахы бүү үйлдэ, бага бас тэрниинь үрын үүсхэлгэ шэнди үдэр шүни арьбидажа болохо.

816) Үе энэ тыдэ эдеэлхын тула хилэнсэ нүгэлтэй үйлэ бүү үйлдэ, юү тэды даруултай бас үхэснэй мүрдэ эд бараа үлээжэ хоосдосни* үзэхэ.

817) Хэрэг үгэй бусадай эдеэн түлөө хилэнсэ нүгэлтэй үйлэ бүү үйлдэ, тэрнэй үрэ зоболоноос өөрөө удаан нэрбэгдэжэ болохо.

818) Энэнинь хүн олоной юрэнхы хилэнсэ мүн гээд ялгажа бүү ала, зуу ба мянгаар нэгэ алахада бас тус тус хилэнсын үйлэдэл зам түгэсээхэ.

819) Эхэдэ хүүгэд зохилдохо бол ураг саданай дуршилтай эдеэнэй хэрэгтэ хилэнсэ бүү үйлдэ, тэдэнүүд заримдаа түр зүүр замда ушарсан зочин мүн!

820) Нэгэндэ тусалха үйлдэснэй тула нүгөөдынь хэзээш алахы бүү үйлдэ, тэрниинь тэжээхын аха тулда дуугынь наманшлаад* алаха шэнди.

821) Бүгэдын мүрдэ энэрхы Бурхани тахихын хэрэгтэ бас алахы бүү үйлдэ, хүбүүнинь алаад маха цусаар тэрнэй абада тахил шэнди.

822) Буян үйлдэхэ үйлээр бас тэрнэй тухайлан мал бүү ала, буян маша үйлдэхы хүсэхэ бол хилэнсэ хольсонгүй бүтээл сайн!

823) Өөриин мал гаргаха бол хилэнсэгүй гээд сэдьхэхы бүү үйлдэ, түшмэл өөриин эрхээр эзэлсэн албатанууды алаха бол хилэнсэгүй болоху уу?

824) Малы хүн эдидэг тулда тэнгэриес үйлдэснэй гээд сэдьхэжэ бүү үйлдэ, хүн ба эдеэш мангасай аманай эдеэн бол хүн бас тэнгэриер үйлдэсэн болохо гү?

825) Тэрэ шэнди ябадаг энэ бүгэды бас тэнгэриес үйлдэсэн гээд сэдьхэжэ бүү үйлдэ, амитанай түрэл болон үхэл үүсхэхэ бол мал алахын яргашин шэнди болохо.

826) Өөрөө бата санвар абаагүй гээд алаха бол айха зүрхэгүйн бүү үүсхэ, хилэнсэ нүгэл гэсэнинь санвар түгэсэнүүдэй тусхайлаха* ном бэшэ!?

827) Өөрөө үйлдэл үнэн сээрлээд алахы бусадай захихаар бүү үйлдэ, даатгалгаар хүн бусады алаха үе тэрниинь алагша юүнэ түлөө бэшэ юм?

828) Эртын хорлолдо харюу үйлдэхэ гээд бусадта хэзээш хорлол бүү үйлдэ, харюу зуугаар хорлохынь харюулжа бас өөрөө хилэнсэ шинээр хуряаха.

829) Амитани хүлээр газар гэшгээд сохихо зэргынь сээрлэжэ үйлдэ, алуулсан бүгэдэ бас өөриин амиар үлэхэ үйлдэлтэй ба эд бараагаар бэшэ.

830) Уула ба ой шогуй сэсэрлэг зэргэдэ сэдьхэхэ шэнди гал үгэхы бүү үйлдэ, амитан хэды шэнээн шатсанай тоолсон шэнди өөрөө түлигдэхэ.

831) Амитан хамтада модыг ус бусалгааха гээд залхуугаар галдахы бүү үйлдэ, тэндэ бую амитанай тоогоор тэрэ өөрөө удаан шатаха.

832) Бөөс хамта хубцастай салхинда гаргаад угаал бүү үйлдэ, бэе хэсэгэй зуун салбараар хагаржа хүйтэнэй тамада түрэхэ зарлигтай!

833) Хортон мүн гээд шоно ба могой зэргы алажа бүү үйлдэ, хүн ба нохой бую бусадта хорлохо бол тэднүүд бүгэды бас алажа болохо гү?

834) Эли бэшэ аргаар далдуур бас бусадта хорлохы хишээжэ бүү үйлдэ, буян болон хилэнсы өөрөө үзэхэгүйн нюдэ ба шихэтэй байсан шэнди.

835) Тобшо бол өөрөө баярлахагүйн үйлэ тэндэнь бусадыг бүү найрлуул*, хэрбээ эндэ өөрөө найрласан бол юү мэтэ болохо гээд санаха хэрэгтэй.

836) Бусадаар хилэнсэдэ эгсэ* боложо бас тэндэ нохой мэтэ орохы бүү үйлдэ, тэрниинь анхилуун хэлээр хайлсан ширэм бусалсаны хэн нэгэн ууха юм?

837) Ехэ хүштэйгээр хилэнсэдэ халдажа бас харбасан сум мэтэ бүү үйлдэ, хүнээр загнуулхы айгаад тамын гал дотор хэн нэгэнь орохо гү?

838) Хилэнсэ нүгэл болсоной заршимдань шинээр бол тусахы* бүү үйлдэ, тэндэ оршохо бол гэтэлхэ забсараар өөртөө гэтэлхын үе үгэй.

839) Эндэнь хилэнсэтэй болохо гээд мэдэсэн бол ямарша үйлэ тэрэ бүү үйлдэ, найруулсан хорыг мүн мэдэсэн шэнди эдихэ бол хүн мүн бэшэ.

840) Сэдьхэсэн шэнди үйлдэлэй хилэнсэ машид арилгаха бэрхэ хүндыг бодо, мэдэхэ шэнди гэм үйлдэсэн бол Хаанай хуули хүн зондо мүн.

841) Хүн олон ниитын эд хулгайлсани машид арилгаха бэрхэ хүндынь бодо, зуунай эд нэгынь хулгайлха бол хилэнсэ зуу ба мянганай мянга.

842) Бусадаар хилэнсэ үйлдэснэй үе аншин хүбүүн мэтэ баярлахы бүү үйлдэ, эдеэнэй хэсэг тэды олохогүй бол хилэнсэ тэды шэнээн хуряаха гү?

843) Өөриин муу санаануудта бас юү нэгэ үйлдэхэ гээд харуул үйлдэ, мэдэхэгүй гээд бую хэлэхэгүйгээр алаха ба хулгай үйлдэхэ бии!!!

844) Хүсэхэгүй зоболон ерсэн үе бусадай гай* сэдьхэжэ бүү үйлдэ, дайсанаар шимхүүлхэ бую тамын харуултай шэнди өөриин хилэнсэ болбосруулха мүн.

845) Хүсэхэгүй зоболон ямар болсон бол тэрниинь өөриин үйлэдэ бисалга, бусадаас мэлзэхэ бол хуулиар оруулжа гэмгүй мүн гэхэ үнэн хэрэггүй.

846) Хилэнсын эдеэ ба эд болони эдлэхэ үе жаргалтай бисалгажа бүү үйлдэ, тэрниинь гохын хорхойдо баярласан загас шэнди.

847) Хязгааргүй галбын болбосруулха хилэнсэдэ тэрэ үдэр шүни бүхыдэ амлан өч*, энэнээс асар үйлдэл үгэй бол энэнээс асар сэдьхэхэнь бас ушаргүй.

848) Галбада* шатаснай хилэнсэтэй байсан шэнди ганса эдижэ хэбтэхээр үнгэрөөжэ бүү үйлдэ, хүн тэрэ эдихэ бол зоболонтой мүн зуун жил амидаржа бас нас богино шэнди.

849) Хилэнсэнүүды дотороо байгуулха бол догшин хор эдисэн мүн гээд бодо, хор эдисэн шэнди дуулдаха бол зай сүлөөнүүд хэндэ байха юм?

850) Эмээр доторой гэм шэнди хилэнсэнүүды хосролгүй* арюутгахы хишээ, хилэнсын гэмээс гэтэлхэ бол үхэхэ ба амидаралхань жаргал мүн!!

851) Сэрэмжэгүйнээс хилэнсэ үйлдэхэ бол гэмшилэн боохо сэдьхэлээр амлан өч, наманшлан эсэргүү шүтэхэдэ нэрэгүй хилэнсэ зарим бас үгэй!?

852) Арилган наманшлаар нэрлэхэ шадалтай гээд доромжолжо тэрэ хилэнсэ бүү үйлдэ, мэдэсэн шэнди доромжолхын хилэнсэ хэзээш нэрлэхэдэ машид хэсүү.

853) Хилэнсын аюулаас абархын тулда гурбан сагай бүхы абаралда одо, тэрнээс нэрбэжэ* болохо бую арюун бэшэ бол бас хазаартай болохо.

854) Лагшин зарлиг сэдьхэлэй шүтээн байгуулсан сударын аймаг гүнзэгы бас ехэ, тэрэ бас хилэнсын түлшэнүүды үнэс хүртэр шатааснай галын дүлэ мүн.

855) Өөрөө судар уншихы мэдэхэгүй бол бусады эд бодосоор* уншилгада оруул, үйлээр үйлдэлдэ орохынь үрэ адли тула үйлын үрэ хэзээш хуурамгүй ушар.

856) Хилэнсын түйдхэр* судлахын бэрхэ ябадалда үдэр шуни зобуурин обогтой үйлдэ, гэтэлхэгүй муу заяанай гянданаас зугтааха аргань энэ ганса!

857) Хилэнсэ сэдьхэл түрсэн үе энэ сагай олзын дараанай аша үрэнь алин ехэ гэжэ бодо, орсо гарса тоолохогүй бол дэмы шалшаанда орохонь яажа зохихо юм?

858) Хилэнсэ сэдьхэл хүшэ хатуу түрсэн бол үйлэ тэрнэй аша үрэ сэдьхэлдэ бодо, галба шатахын ушар санаха бол агшин* амгаланаас сэдьхэл урбаха*.

859) Эгэл* хүн бас шраманин дүрбэн ном сэдьхэлдэ аба, дүрбэн сайн ном эдлэхэ бол тэрэ бас хилэнсын уснай хашаа мүн.

860) Хилэнсэ наманшлахаар садахагүйдээ буянай суглаанда үргэлжэ шамда, сабын хирэ арюутгаха бол тэрэ дотор шимэнь шутхаха шэнди.

Ёс хоерой абаха орхихо тухай хэлсэн бэлигүүн толиноос хилэнсэ тэбшэхын үедэ маша үйлдэснэй долоодчинь.

861) Абаха орхихы заасан буяны саданай замын хүтлэгшэдэ шүтэ, шабаршин буяны садани* шүтэхэгүй бол соохоры хүтэлхэгүйн соохор шэнди.

862) Мүр үзүүлэгшэ Багшын тэрэ мүр зохиходо зарлиг шэнди сайн бүтээ, хүбүүн сэсэнээр аба эжин үйлэтэй шэнди шүтэхэ хүшээр зарлигтай!!!

863) Сүлөө ушаралда хүнэй бэе эрдэни энэ олохо бэрхыг хамаагүй тэды бисалга, өөрөө бусад бүгэдэ буян хилэнсэ хоерой али нэгынь асар эдлэхэ ушар санаха.

864) Өөрөө үхэхэ магад хэзээ үхэхэ бую магадгүй ушарынь бодо, энэ шүни Эрлэг Хаанай алаха доторонь сууха магад бол байха мүн бэшэдэ.

865) Үхэлэй эзэн Эрлигэй салам* мүн намай хүзүүнээс хүлэхэ гэжэ бодо, алахын газарта хүтэлхэ шэнди дуулаад тэрнээс тэнэг лэ доройтохо үгэй.

866) Амараг садан түрэл саданууд та бас гэрэй эзэндэ сэдьхэхы бүү үйлдэ, тэдэнь бүгэдэ танда больжис хүргэхэ шэнди үхээрэдэ хүргэснээр бусаха.

867) Алаха газарта хүтлүүлхэ гэмтэй мэтэ муу заяанай зоболон үргэлжэ бодо, гэмээр эдлэхэ мүрнүүдтэ хорихын уснай хашаа барихаар болохо.

868) Саг болон байха үе бүгдэдэ зүрхэнээс гурбан абаралда одо, тэрниинь үнэн сайн суглаан бүгэдын үндэсэй эсэстэ хүрсэн мүн!!?

869) Үйлэдэл алинда тулаха болсон бол шухал дээдэ гансада соерхол* хүргэ, арга ба гүрэм бүхын оньсо энэ мүн гансыг хуряахада мүн.

870) Саг бүгдэдэ шухал дээдын бэлгэ тэмдэг* ба үгэдэнь шамдан сура, дадаснаар зай орхисон бол айха эндүүрэл үзэлтэй өөрөө газарта эбдэрхэ!

871) Үдэр бэрэ өөртөө тахил мэтэ Бурханда ямар шадаха тахил үргэ, энэнэй хойно сайн суглаан бүгэдэ бас аяндаа бүтэжэ болохо мүн.

872) Бурханда тахил үргэснэй үе тэндэ мэхэ ба зали бүү үйлдэ, тэрниинь бол соохороор нюдэ түгэсэдэ мэхэлжэ найруулха мэтэ.

873) Тахил али нэгы үргэхэ бол бас өөриин гараас жигдэлэн үргэ, залхуураад бусады захирсан бол үргэснэй буянаа тэрниинь абаха!?

874) Эдын муу зүгээс тахилнууд үргэхы бүү үйлдэ, абарал үйлдэхэ Бурхан дээдэнь боолын орон зохеожо болохо!?

875) Өөрөө машид амтатай ба зохистой үзэгдэлнүүдтэй үргэ, өөрөө эдихэдэ болжис хүргэхэ эдеэ үргэжэ бас шадалтай ямар мэтэ баясаха гү?

876) Бурханда үргэхэ тахилай тэрэ хүнээс илүү үйлдэ, хэрбээ хүнэй тахил илүү бол тэрэ хүн илүү тоологдохонь мүн.

877) Тахил тэрэ бас үдэр шэнди арилжиха* бол хамагын адагта нэмэжэ үйлдэ, хүн ехэ нэгэндэ эдеэ илүүдээд дахин дахин үргэхэ бол ямар мэтэ зохистой.

878) Үглөө эртэ нэжгээд шүни бэрэ шухал дээдээс ямарша шадалаар мүргэл эрэ, тэрниинь хэнээс бас үйлдэлтэй амархан тус эрдэмүүдынь санаад үнгэрөөхэ!!!

879) Этигэлтэй аймагаар одоходо бас мүргэл болон гороолхы үйлдэ, тэндэ сүзэг болон бишэрэл үлэмжэ* түрүүлхынь хэрэг байха!

880) Шадаха бол мүргэл ба гороолхын тула ябаганаар замда гара, өөриин хэлинсэ засаха бол бусад ашахынь юүтэй адли санаха юм?

881) Ябаган ябаха шадалгүй бол хүлэгээр бас ябажа үйлдэ, тэндэ сохихо зодохо үйлдэхэгүй юрөөл табижа уналгаа хэрэглэхэ.

882) Үлдэхэ* ба тонилуулхын саана гүйлгүүлхэ бол мүргэл ба зальбирал бүү үйлдэ, Бурханай бэенэй дүрсэ ямар мэтэдэ номой лагшинтай үйлэ мүн!?

883) Заримдаа гэрэй баруун хойтын буланда эрмэгтэй* мүргэл бүү үйлдэ, эли үзэснэй Бурхан шүтээн ба номой лагшин хоерто үйлэ мүн.

884) Сүгсэ ба зула балин ба лабрай зэргэдэ мүргэл бүү үйлдэ, тэднүүд тахилай эд болоод мүргэхэ ороной Бурханинь тэрэ мүн бэшэ.

885) Бурханай мүргэл ба гороолхынь хуряасан суглаан үгэй үе бас үйлдэ, хүнүүд бусадаар хөөгдөхө бол одоо адистань орохо бэшэ!?!

886) Мүргэл ба гороолхо алиниш үйлдэхэ бол зүрхэнээс сүзэгтэй сэдьхэлээр үйлдэ, туулай шал гэсэн шимээ дууряан дарбижа* хүлэрхэ бол хэрэг бага.

887) Мүргэл хоер гурба үйлдэснээр сэдьхэлэй хэзээш хангахы* бүү үйлдэ, дээдэ түрэлтэй өөрөө ехэнүүд Бурханай мүргэл тоолошгүй саглашагүй* хүсэхэ.

888) Мүргэлнүүд бүгэдэй дээдэ болохо үе мүсээ тэниижэ* сунажа мүргэ, бэеэр дарсан танай тоос бол Хаан түрын дахин бас олосон зарлиг!!

889) Мүргэл ба гороо үйлдэснэй үе бусадаас эшэжэ бүү үйлдэ, өөрөө Бурханаас дооро тэрэ ушартай бол машид зохистой мүн бэшэ.

890) Бусадаар мүргэл гороо үйлдэснэй үе тэндэ хэзээш доромжолхы бүү үйлдэ, бишэн мэтэ хүни доромжолхо бол өөрөө бусадай шог наадан болохо.

891) Бурханда мүргэхэ хүсэхын үе бүгтэгэр тэдыгээр садахы бүү үйлдэ, номой бэенэй шадал сайн санаад сүгэдэжэ тэрэ хүсэхэ хэрэг соерхон үйлдэхэ.

892) Бурхани бас багахан нэгэ хоер тэды сэдьхэлдэ дурдаад садахы бүү үйлдэ, арбан зүгын Бурхан тоогүйн сэдьхэлдэ дурдан үйлдэхэнь мүн.

893) Хүсэхэ хэрэгүүд бүтэхэгүй үе Бурханда худал ба сэжэг бүү үйлдэ, хилэнсэ сэдьхэл сайн боохогүй бол тэндэ Бурханаас абарагдахада хэсүү.

894) Үбэшэн зэргэ гарсан үе буян үйлдэхэнь хэрэггүй үрэгүйн сэдьхэжэ бүү үйлдэ, үе энэ мүн бую үдэр нэгэндэ тоолошгүй хилэнсэ үйлдээд хайшаа ябаха юм?

895) Гүрэмээр үбэшэн ба ад* амарлиглангүй үе ном ба хубарагы бүү муушала, ушар бүтэснээр үрэ арилгахын гүрэм бую ехэнхинь хэрэг багатай!?!

896) Ялагшын шадал санаа мэтэ болохынь сонсохо үе тэндэ сэжэг бүү үйлдэ, санаа мэтэ болсон орон газарай оршохо ёсондо эд болон тарнин шадал үзэгдэхэ!

897) Тэрэ мэтэ Ялагшын ном судар бүгэдэ айлдаснай ушарта сэжэг бүү үйлдэ, хүнүүд бас оюун ухаани гарын альга адлиар огторгойдо үзэхэ.

898) Ялагшын хүшэ шадал шэди бую сэдьхэлдэ сэжэг үйлдээгүй үнэн бари, хорхой шобуунай ба нара сарын хурдан удаан зэргы үзэхэ бэшэдэ.

899) Амитан олоной зоболон үзэхэ үе Ялагшада хүшэгүй сэдьхэхы бүү үйлдэ, бусадай хилэнсы бусадаар арилгааха бол буян хилэнсэ хэрэггүй болохо.

900) Сэрэг зэргэ айлгахы үзэснэй үе Ялагшада хүшэгүй сэдьхэжэ бүү үйлдэ, үбэшэнэй зэргы эмээр эмшэлхэгүй бол эм үбэшэнэй эсэргүү мүн.

901) Агнажа амисгалаад ами тасалха бол өөртөө гансадаа хэмнэхы* бүү бодо, Ялагшинуудта амитанай хилэнсэ арилгаха тул алахань бас гэмгүй болохо!?!

902) Сүзэгэй хүрэнгэ байсанаар Ялагшын адиста орохы бодо, ус бороо юү тэды буусанда бас арбайн үрэ шатасан бол ямар мэтэ болбосорхо юм?

903) Үндэр язгууртан тамада одохо бүгэды өөриин сэдьхэлдэ хамаатай бодо, дотор буянай үндэснэй хүшэ байха бол Ялагшадтай тэрэ ниилэжэ абарха.

904) Лагшин зарлиг сэдьхэлэй шүтээнүүды ашиг ехээр худалдахы бүү үйлдэ, этигэл абарал даатгахын абаралай орон тэрэ худалдаад хэн абарагдаха юм?

905) Бусад бас лагшин зарлиг сэдьхэлэй шүтээн эдеэнэй хэрэгтэ худалдахы бүү үйлдэ, хэрбээ тэндэ маха байха бол мэсээр хэршэжэ эдихэ юм бии гү?

906) Тэрэ шэнди лагшин зарлиг сэдьхэлэй шүтээн хубцасай хэрэгтэ худалдахы бүү үйлдэ, үнээр гутал урлаха бол гутал тэрэ дээдын сонголто мүн гү?

907) Нюсэгэндэ хубцас бүхы хагасажа бас Бурханай номууд худалдахы бүү үйлдэ, дэлгэмэл Бурханда* үнээр хубцас оёхо бол тэрнээс бүгсэ орёосон мүн.

908) Эдеэгээр юү тэды үгээтэй боложо бас Бурханай номууд худалдахы бүү үйлдэ, юү тэды үлсэжэ аба эжи хоеры эдеэгээр худалдахань ямар мэтэ зохистой гү?

909) Сүзэгээр дээшэ үндэрхэ бол Бурханай ном үгэлиг болгоохо тэды бодо, тэрэ бас харюуда атаархалгүйн сэдьхэлээр үгэлигынь мэргэн зарлигласан.

910) Бурханай ном табиха үедэ түхээл бариха гээд тэрэнэй өөрөө эдихы бүү үйлдэ, тэднүүд хурдан бүтэснээр бусадта таалагдахань мүн бэшэ.

911) Лагшин зарлиг сэдьхэлэй шүтээн хууширсан бол тэбшэжэ хэзээш орхихы бүү үйлдэ, тэрниинь аба эжи үтэлсэн гээд зодохоор хилэнсэ ехэ.

912) Лагшин зарлиг сэдьхэлэй шүтээн хууширсан бол шамдаад анагаахада оруул, үбэшэн түргэн эмшэлхэ бол нас мүн орто болохо!

913) Уур ба тачаалай* ушар үзүүлсэн дүрсэ лагшиндань муу сэжэг хадгалхы бүү үйлдэ, тэрэ бисалгахын шүтээнэй мүн орон гэжэ хэлээд үнгэрсэн хүсэлэй амарлингүйн бүжэг!

914) Бурханай лагшинай дүрсэ юүтэй адли бол гэмтэй үгэ бүү хэлэ, хүндэ гэмүүды уяжа үйлдэхэ бол аша үрэ сэдьхэлдэ ерэхэгүйн олохо!?

915) Ялагшын зарлигта мунхарха үе худал буюу мэтэ сэжэг бүү үйлдэ, тэндэ газар дээрхи мэргэд бүгдэдэ худал гэмэнь олзо болохогүй!!

916) Номой ушар гүнзэгы мэдэхэгүйдэ дээдэ ном доромжолхы бүү үйлдэ, дээдэ ном нэгэ дахин доромжолхо үзэснэй хилэнсэ ехэ хаанаш байхагүйн зарлиг.

917) Хубарагта хуряасанай эд зоорида сэрэмжэгүй салгажа абахы бүү үйлдэ, тэрнээс хайлсан ширэм бусалсаны ууха бол гэм багын зарлиг.

918) Шраманин байдал доодо үгээтэй мүн гээд басахы бүү үйлдэ, тэрниинь үлс түры маша тэбшэснэй Бурхан Багшын ёс мүн!

919) Шраманин хубцас ялзарсани үмэдэхэ бую гуйранша мэтэ басахы бүү үйлдэ, урагдаад ялзарха тэрэ хубцас ялзарсан мүн бол хүн ялзарсан бэшэ.

920) Шраманинууд дээшэ үндэрлэхэ үе тэрэни хэзээш зандархы бүү үйлдэ, Хаан язгуурай ба гэлэн бас эдеэ ба хубцаснууды бусадаас эрэхэ.

921) Шраманин эдеэ хубцастай доорхинуудтай ба гэргэнтэй хэзээш тэмсэхы бүү үйлдэ, тэрэ баатар ба эхэнэртэй тэмсэхэ бол ямарша зохистой мүн бэшэ!

922) Шраманинуудта санаа муутай сэсэн тэнэгээр алагшлалхы бүү үйлдэ, бүхы бас буянай хүрэнгэнүүдтэ сасаха газарынь ялгагдахагүй.

923) Шраманин хүгшэн ба залуу бүгдэдэ бас зохистой хүндэлгэ амары үйлдэ, сэрэгтэй Хаан ехэдэ толгойн титэм мэтэ үүрэгтэй тула.

924) Үйлээр олсоной түгэсэ эдлэлдэ үргэлжэ болихы мэдэн шүтэжэ үйлдэ, болихы мэдэжэ эрхэ баялигта орохо бол гуйранша мүн бас баянша мүн!

925) Үдэр шүни оршон тойрондо эд баянаар сайжаржа арьбижуулха гансы бүтээжэ бүү үйлдэ, мори эд саба газар дүүрэн байхада бас тэрниинь бусадай баялигай тоо мүн!

926) Хойтодо өөриин абалгын буянай эднүүды бүтээхэ тула хишээ, абалгагүй алта мүнгэ хуряан байха бол бас тэрниинь бусадай эд сахиха мүн.

927) Өөртөө зүрхэнээс энэрхы бол хойтын тариа түмэс бүтээхэдэ хишээ, эд юү тэды үгээтэй боложо бас үлсэхэ удаан ба үхэхэ заримдаа байхагүй.

928) Буян бүтээхэдэ алта мүнгэ олон гээд эдээр абарал барихы бүү үйлдэ, баянаар өөриин хилэнсэ түйдхэрнүүды эдээр солихо үйлдээд гэтэлхэгүй.

929) Одоо манай эхэ хүүгэдүүд буян үйлдэхэ гээд алгасалхы бүү үйлдэ, хүбүүнэй үйлдэхэ буянаас аба эжи бас бага тэднинь олохогүй.

930) Үхэснэй дараа мэни тусхай хүбүүд үхэснэй буян үйлдэхэ гээд алгасалхы бүү үйлдэ, хүбүүн ба аша хүбүүн мянган байжа бас Эрлэгэй гянданаас юүнэ тулда хөөгдөхэ юм?

931) Хотол суглаан ямар нэгэ хүсэхэ бол буян гансануудта шамда, буян түгэсэдэ тотхоргүй болоод энэ хойто хэрэг бүгэдэ аяндаа бүтэхэ.

932) Эд ба алдар болон эрхэшэлээр буян тухай дотороо дээдэ бисалга, тэрэ бүхы үе энэгээр баярлаха тэды бол буян энэ хойто бүгэдэдэ баяр.

933) Хүшэ аргатай мэргэнүүдээс буян тухай дотороо дээдэ бисалга, хүшээр хэрэг бүхы бүтээхэгүйдэ буянаар хэрэг бүгэды бүтээхэ!!!

934) Мүнөөдэр үхэхэ бол гэмшилгүй дотороос баяртай буян бүтээ, тэрнээс асар баян хаанаб тэрнээс асар жаргалтай бую хаанаб?

935) Гэзэг зулгагдаха ба шүд унаха үе үлэмжэ бас номдо шамда, тэрниинь ехэ нүүдэлдэ нүүхын ашаанууд урид ошосон мүн.

936) Тобшолхо бол энэ хойто хоероос хойтын утха эрхэмээр бодо, энэ насанда үгээтэй бол түр зүүр мүн бас Хаан түрэ олсонинь түр зүүр мүн.

937) Ном ба юртэмсэ хоероос дээдын ном ганса эрхэм бүтээ, юртэмсын ажа байдал гансада шамдаха бол тэрниинь охор санаа мүн!

938) Буянай долгион ехэдэ шадалгүй бол бүтээхэ шадалтай буян нэгэндэ шамда, өөрөө бүтээхэ шадалтай буянда үдэр шүни шамдахань мэргэнэй ёс.

939) Өөриин бүтээхэ шадалтай буянда хүдэлхэ нэгэ хоруугаар хуряахы шамда, эртэ хуряасан буянаа бишэхэгүй бол нэмэри сасахын саг мүн!!

940) Өөриин бүтээхэ шадалтай буянда тэрэ саг бүгдэдэ дахин бас үйлдэ, бүхы насанда эдеэ ба эд хуряахы хэн нэгэн болихо мэдээд шүтэхэ.

941) Ялангуяа дүйсэн сагнуудта* хилэнсэ тэбшээд буян бүтээ, тэрэ үе буян ба хилэнсэ дэлгэрхэ ехынь энэрхы сэдьхэлтэй Ялагша зарлигласан!!!

942) Бусадай буянууд шамда хэрэггүйдэ хорихы бүү үйлдэ, тэрнээс өөриин буянууды орхисон бол өөртөө гэм бага.

943) Бусад буян үйлдэснэй үе өөрөө үйлдэсэн шэнди баяр бисалга, гуйраншын гар хоосон мүн бол бас Хаантай л адли буян олохо.

944) Үгээтэй хүн тахил үргэхэ үе баянай омогоор басахы бүү үйлдэ, ехэнхи буянай ехэнь санаагаар мүн бодото бэшэ тула.

945) Гуйранша шүүр* тэды үргэснэй буянда доромжолхы бүү үйлдэ, тэрэ баянай тахил ба хурим хоерой буянай алинаас ехэ магадгүй.

946) Гуйранша хубцасгүй нюсэгэндэ буянинь доодо гээд ялгахы бүү үйлдэ, хойно тэрнээс бэдинэр тэжээлүүлхэ үнэн байхань мүн бэшэ.

947) Өөрөө буян ямар үйлдэхэ бую хилэнсэ холингүй арюунаар бүтээ, зуун амтатай түгэсэ эдеэ дээдэдэ шээс баас холижо хэрэггүйн мүн!

948) Буянуудынь бага болхо бол бас тэрниинь доромжолхогүйгээр бүтээ, арюун санаагаар үйлдэхэ бол бага бас үрэдэнь хязгаар байха бэшэ.

949) Тэрэлхитэн дээдэ ехэнүүдтэ эд ба номой барилдалгатай бүтээ, тэрниинь баян эд олонтой бол эдеэ ба эд гансада холигдохо шэнди.

950) Арбис тарнин* эзэн ханигүй бол үзэг зургаатай маани үргэлжэ туу, тэрниинь хэзээш үйлэ хялбар болгоод тус эрдэмэнь санаа мэтэ бүтэхэ.

951) Үдэр нэжгээд шэнди бас үүдэндэ аба эжи хоеры тухайлан туу, тэрэ хоер өөриин бэе аминда сасуутан бэшэдэ шэни үгэлигэй эзэн мүн.

952) Бусад бас үүдэндэ барилдалга түгэсын адгууснууды тухайлан туу, махаар амиа тэжээжэ арьсаар бэе хушахы энэ бодохо бол.

953) Насанда хэн өөртөөш тусалсан бүгэды тухайлан туу, тусатай бэенэй ашынь ашаар харюулха бол үрэнүүдынь хэмжэжэ болохо.

954) Үрэтэй үшөө хадгалагшын ада ба тотхоры тухайлан туу, үрэнүүдынь хэмжэхэ бол ада тотхороос тоо болохогүй.

955) Тэрэ шэнди өөрөө нүгөө талада* хорлохо бүгэды тухайлан туу, хорлохын үри зээли харюулхада үрэнүүдынь бас арюутхажа болохо.

956) Арбан зүгын огторгойн заха тэгшын амитан бүгэды тухайлан туу, захагүй тэдэнүүдэй тоогүй олондо буян ба хотол түгэсы оложо болохо.

957) Бусад бас тогтоол тарни* ба зальбирал зэргы ябаха сууха бүгдэдэ аманай уншилгатай үйлдэ, дуугүй ябаха бол яриа мэдэхын хэл эрхэтэнтэй байжа хэрэггүй хэтэрхэ!!

958) Буянай ямарша үйлэдэл бүгэды бас боди дээдын хэрэгтэ бүтээ, энэ наснай хэрэгтэ үйлдэхэ бол үдэр энэнэй хэрэгтэ үйлдэхэнь адли.

959) Үзэгдэн сонсогдохо эдэ бүгэды мүнхэ бэшэ эльбэ мэтээр бисалга, сайн муу дээдэ доодо энэ бүгэдэ бас сэдьхэлэй эльбээр урлагдасан тулда!

960) Юүнэ тулда амиа бас үгэхээр амгалани зоболон гэжэ мүн бисалга, амгаланда бардамнаха энэ бүгэдэ бас нойтон хамуутай* зохистой мэтэ зарлигтай.

961) Утасаар баригдасан шобуу шэнди гэгээн забсарын Тэнгэри бас унахынь бодо, үндэр заха бүгэдэ бууражa болохо оршолоной номой бэлгэ шанар мүн!

962) Нюднэй өмнө амитан ямарша үзэгдэхэдэ бүгэдынь анхагүйн эсэг эхээр бисалга, сэдьхэлдэ ууртай гал усадхахын* тула асралай энэрхыгээр дэбтээхэ.

963) Тэрэ шэнди бүхы амитантай буюэжи эмэгээтэй мэтэ наада, бүгэдэ бас бэенэй аша хэмжэхэгүйн тул анхагүйн аба эжи хоер мүн!!

964) Бусад хараажа сохихо бол харюудань хэзээш хорлохы бүү үйлдэ, эсэгэ эхэнь хүбүүнэй сохихын үе хүбүүнь сохилсонгүй сүгэдэхэ шэнди.

965) Үйлдэхэ бэрхэ агуу ехэ Ялагшын хүбүүнэй ябадалда мятрахы бүү үйлдэ, баатар сэдьхэлтэй ехэнүүд бэе амиа үгэжэ саглашагүй баяраар шингэхэ!!!

966) Умай тэнгэри амитанда тусалха тулда эрдэни боди сэдьхэл дээды үүсхэ, тэрниинь гурбан сагай бүхы Бурхадта ябаха нэгын мүр ехэ мүн.

967) Гуйраншаар эдеэ болон эдээр дээшэ бодсон бол аба эжи мэтэдэ хүндэлгэ үйлдэ, харамлажа Бэридтэ унахын тула өөрөө үрэтэй байсан шэнди!!!

968) Эд бараа хойтодо абахы хүсэхэ бол тэрниинь зондо үгэжэ хадгалхы үйлдэ, бусахагүй санда хадгалхань эд тэрэ алдахы мүн зарлигласан.

969) Харамлахаар түрсэн үе санда эльгэхы мүн сэдьхээд үгэ, ушар тэрэ өөриин эдеэ эд бүгэды өөрөө эдихын аргада мэргэн мүн!??

970) Хубаргуудта хуряасан зэс тогоондо ус арюунаас дээшэнь шутхан үйлдэ, хойно хубараг тэрэ бүгэдээр үргэл ямар сайжархынь хамта абаха.

971) Шадаха үргэл үргэхэ үе тэрнэй харюуда атаархал бүү үйлдэ, үгэсэн тула харюуда горидохынь гуйраншатай наймаа шэнди.

972) Хамагын адагта нохой ши хойтын үе эдеэ ундаа намда соёрхоохо гээд үгэ, хүн хүбүүндээ сайжаруулха үгэхээр нохойдо үгэхэ бол магад абаха!

973) Үгэлэг хэндэ үргэхэ бол бас бусадта хорлолгүйгээр үргэ, эжи юү тэды энэрэнгүй бол бас абын махань отлогдохо бол хэн нэгэн тэжээгдэхэ гү?

974) Ама абасан тангаригаа аминаас бас хайртай бари, бэе ба ами хоеры үргэснээр бас дээдын ном сахигдахаар зарлигласан.

975) Үргэлжэ сайн сагуудта найман гишүүнтэй* үдэрэй сахил шухал оршохы сахи, тэрниинь бусадаар буляагдахагүйн өөриин хойтын эдеэ эд мүн.

976) Тэрэ мэтэ саг сагта масаглахада* орохо буюу дахин бас сахи, тэрэ бас бусадаар эдихэгүйн өөриин хойтын замын хүнэс мүн.

977) Дайсанууд бүгэды доромжолжо болходонь өөриин уур сэдьхэлэй номгоруул, тэрниинь дайсан бүгэды саг нэгэндэ дараха адли гээд мэргэд зарлигласан.

978) Ялангуяа ууртай дайсануудта шадал гаргаснаар тэсэбэри бисалга, сэдьхэл зохилдосон ойронууд ба амараг саданда тэсэбэри бисалгахы ямар хэрэгтэй юм?

979) Бусад бас хүшэ багатай доододо хүшэ байха шэнди тэсэбэри бисалга, доороос хүшэ ехэтэй Хаани тэсэхэ гэбэл шог нааданай ушар.

980) Хүлээр магнайда тоншихо галзуурсан хүбүүндэ эжи шэнди тусала, тэрниинь бүхэ зүрхэтэй хүшэ түгэсэ Ялагшын хүбүүн* баатарай эдлэл мүн.

981) Хожим үглөө нүгөөдэр үйлдэхэ гээд буян бүтээхэдэ хойшолжо бүү үйлдэ, үглөө нүгөөдэр хэзээш дуусахагүйдэ түрэлхи шанарай хүнэй нас барагдаха.

982) Мэни нас залуу гээд дээдын ном бүтээхэдэ хойшолжо бүү үйлдэ, залуу бас одоо үхэхэгүйн жишээдэ ушар шалтагаан байхань мүн үгэй.

983) Би хэзээ нэгэ үдэр үхэхэ ба үхээд юү болохы үргэлжэ бодо, энэгээр бага ехын сэдьхэхэ ушар бусадта байхань мүн бэшэ!!

984) Зүрхэнээс дээдын Бурханай ном хүсэхэ бол дайсангүй ба садангүй эдлэ, дээдэ ном ушар шэнди бүтээхэ бол дайсан ба садан хорлохо.

985) Түрэлхитэн бусадууды ямарша шадалаар буянай аргада оруул, бүгэдэ бас өөриин наснай буяны садантай болоходо мүн!!!

986) Бусадууды абарха хэрэг байха бол өөриин буян зарим нэгынь тэбшэ, аба эжи усанда абтахадань гээжэ орхёод жимэс тууха бол доромжолуулхын орон.

987) Ялалтаа* бусадта үгэжэ хэрүүл тэмсэлынь өөриин хубида аба, хүдэлхэгүй тэрэ мэтэ эдлэгшэ тэрниинь ямар Ялагшын хүбүүн мүн!!!

988) Бүгдэдэ хүбүүн нэгэ мэтэ энэрэнгүй эли бэшэ ушараар холоос тусала, эли тусалха бол айжа мятраха бую бас алдартай амын ушартай болохо!!

989) Хэрэггүй маша алгасахаар саг хэзээш үнгэрөөхы бүү үйлдэ, алгасажа түрэлхи шанарай нас барагдаха бол үхэлэй аманда гомдохынь хожимдохо мүн.

990) Үргэлжэ дэмы үгын нааданаар тогос мэтэ эдлэхы бүү үйлдэ, хэрэггүй түрэлхи шанарай нас барагдаха бол зуун жил насалха хэрэг бии гү?

991) Өөриин ямар мэдэснэй номой утха тэрниинь бүтээжэ сэдьхэлдэ аба, эм шинжэлхы уншиад садахагүйдэ үбэшэнтэйгээр эм шүтэхэ шэнди.

992) Нэгэ бую тусхай шинжэлхэ бол мэни би үгэй гэсэни бисалга, зүүдэн түрэлхитэнэй бүжэг мэтэ нэр тэдыгээр бусад байгаад мүн бэшэ!!!

993) Тэрэ шэнди юүмэнүүд бүгэдэ бас бодото бүтэхэгүйн бисалга, ус дотор сарнай хото мандал* мэтэ бүгэдэ бас үзэгдэлдээ бодото бэшэ.

994) Ном бүгэдын оршохо ёс тэрэ шинжэлжэ шинжэлээд сэдьхэлдээ бисалга, тэрэ мүн дахин бас бисалгахаар түйдхэр бүгэдээс гэтэлжэ болохо.

995) Өөрөө буян ямар үйлдэхэ бол түрэлхитэн бүгдэдэ омгоржо бүү үйлдэ, бүгдэдэ омгорхо бол буянай үрэнь алдар тэды барагдажа болохо.

996) Буян хэзээш үйлдэснэй үе тэрниинь боди* дээдэдэ зорюул, уснай дусал далайда холигдосон шэнди тэрниинь хэзээш барагдажа болохогүй!!

997) Дахин бол буян үйлдэжэ тэрэ сэдьхэлтэн бүгдэдэ хайрлалгүй зорюул, тоо захагүйн Эхэ болсоной ашын харюу оршолоной сагта бууха.

998) Буян бусадта зорюулжа үйлдэхэ бол өөрөө сүйтхэхэ мэтын сэжэг бүү үйлдэ, Умай тэнгэри* амитанда зорюулха бол захагүйн харин арьбидаха.

999) Бусад бас хирэгүй юрөөлынь дээдын таалалтай ямарааршa оло, тэрниинь хуряаха буянуудай юү хүсэхэ болсоной жолоошо!

1000) Арюун юрөөл тэдэнүүды бас санаа дээдээр дахин бас оло, юрөөлэй хүшэ шадалынь ехэ дэлгэрээд юрөөл шэнди бүтэжэ болохо.

Хоер ёсной абаха орхихо хэлсэнэй бэлигүүн толиноос буян бүтээхын үедэ машид үйлдэснэй наймадчи.

Хоер ёсной абаха орхихо тухай хэлсэнэй бэлигүүн толи, ямар бэди монголой ударидаха нэгэ Сажа Бандиданай сайн номлолой хоер зэргын

шастирнуудай хойноос дагаснаар, энэни удаан сагаар үзэжэ ба шинжэлээд найруулсан. Энэ орон зүгтэ энэнэй айлын түрэлхитэн зарим нэгэндэ утха түгэсэ үгээр абаха орхихо тухайн дүрсэнүүд тодорхой үйлдэхын тула, уншиха мэдэснэй тоти болоод маша хэтэрхи үгын эрхэтэй сайн номлолоор хойто зүгын буриад Хэжэнгын дасанда бишээ.

Эндэ тобшолон хуряасан суртаалай үгэ бодото шүлэг мянган энэнинь, монголой өөриин хэл дээрэ бишэсэн тэрнээс бас ехэнхинь элбэг түүгээб. Гэвч монгол үзэг мэдэхэгүйдэ, түгэд үзэгээр бодол үйлдэжэ, зарим нэгынь нягтлан шинжэлжэ үйлдэснэй тухайлан, түгэд хэл дээрэ бишэсэн мүн.

Ая тала – мелодия, мотив, напев.

Аашатай – имеющий какой либо нрав.

Агшин – мгновение, миг, момент.

Агуулха – содержать, иметь, заключать в себе.

Ад – искуситель, злой дух.

Адаг – конец, заключение.

Адгуус – животное, скотина, тварь.

Айлдаха – изрекать, произносить.

Алагшлал – препятствие, пристрастность, необъективность.

Алгасал – рассеянность, невнимательность.

Алгуур ажим – шаг за шагом, медлительный, медленный.

Алсада – вдали.

Ам тэгшэрүүлэн – говорить по инерции.

Амалха – дать обет, обещать, обязываться.

Амарлингүй – мир, спокойствие, покой.

Амармаглаха – любить.

Амлан өч – дать зарок.

Амраа – манго.

Амраг садан – друг, приятель.

Анагааха – исцелять, вылечивать, лечить.

Анхилуун – душистый, ароматный.

Анхилха – издавать приятный запах, пахнуть.

Араатан – хищник.

Арбис тарни – магия, волщебство.

Арилжиха – менять, обменивать, выменивать.

Арюун – священный, святой, неприкосновенный. 2. 5. 6. 36. 173. 238. 374. 681. 711. 735. 853. 947. 948. 970. 1000.

Асрал – милосердие, сострадание, забота.

Ахүй үйлэ – бытовое дело.

Ашиг хонжоо – корысть, выгода, нажива, расчет.

Аянга – гром, громовой удар.

Бадруулха – расширять, распространять; разжигать огонь.

Байлдаха – вести бой, сражаться.

Балар – темный, мрачный, густой, дремучий.

Балартаха – оказываться слишком темным, мрачным.

Балмад – изверг, сумасброд, авантюрист.

Барагдаха – иссекать, убывать, истощаться, вымирать.

Бардам – чванство, кичливость, хвастовство, надменность.

Баримта – основание, доказательство, аргумент.

Бишэрхэ – верить, благоговеть, чтить.

Боди – буддийское совершенство, состояние Будды, Буддство.

Бодос – предмет, вещь, вещество.

Бодохо – думать, размышлять, соображать.

Бол – а, же; если.

Болгоомжо – предосторожность, осмотрительность, опаска.

Боол – раб, невольник.

Боорсог – фигурки из теста, печенья.

Бохир – калека; нечистый, грязный.

Буг – злой черт, демон, дьявол.

Булихайлуулха – отрекаться, отпираться, оспаривать истину.

Булихайлха – мошенничать, жулничать.

Бум зуунай – сто тысячный.

Буураха – снижаться, убавляться, уменьшаться.

Бую – или, либо.

Буяны садан – друг добродель.

Бүрд – озерко образовавшееся от дождя, лужа.

Бүгтэгэр – горбатый.

Бүтэн – целый, полный.

Бүрхэхэ – покрывать, заволакивать.

Бүрэлгэхэ – растрачивать.

Бүтээлэг – покрывало, крышка.

Бэлгэ тэмдэг – знак, признак, примета.

Бэлгиин – подарочный; половой.

Бэлиг – ум, разум, мудрость, талант, дар.

Бэрид – преты.

Бэрхэшээл – трудность, затруднение; бремя, груз.

Бэсрэг – гибрид, помесь, метис.

Бялдуушин – искусный подхалим, тонкий льстец.

Бярман – брахман.

Гай – беда, горе, несчастье.

Гарза – ущерб, убыток, трата; потеря.

Гүжирдэхэ – клеветать, оговаривать, наговаривать.

Гадна – наружный, внешний, извне.

Гайхамшиг – чудо, феномен, чудеса, диво.

Галба – кальпа, 5000 лет.

Гаслан – горе, печаль, скорбь.

Гомдол – обида, оскорбление; жалоба, аппеляция.

Гуниха – оплакивать, горевать.

Гутамшиг – стыд, срам, позор.

Гутаха – портиться, ухудшаться; срамиться, позориться.

Гүйсэдхэхэ – быть завершенным, оконченным, исполненным.

Гүрэм – обряд, молебен, жертвоприношение.

Гэзгэбшэ дээс – веревка, береговой канат, ремень.

Гэршэ – свидетель, очевидец.

Гэтэхэ – красться, подкрадываться, подстерегать.

Гяндан – темница, тюрьма.

Даган жишэхэ – логически сравнит.

Дагуул – сопровождающий, спутник.

Дадаха – привыкать, обретать навык, войти в привычку.

Дарбиха – кричать, орать; возбуждаться при виде шумной толпы.

Домнохо – исцелять магическими средствами.

Доройтохо – ослабевать, ухудшаться.

Доромжолуулха – быть оскорбленным.

Дүйсэн саг – (сарын 8; 15; 30 үдэрнүүд) благоприятные лунные дни.

Дурдаха – обмолвиться, упоминать; вспоминать, помнить, напоминать.

Дуурсгаха – объявлять, разглашать, распускать молву.

Дуулдаха – быть слышным.

Дуршил – желание, склонность, позыв, аппетит.

Дүрэм – правила, порядок, устав, регламент.

Дэлгэмэл Бурханда – танка.

Дээдэс – предки, высший слой общества, аристократия.

Дээрэнгүй – высокомерный, надменный.

Ёслол – обряд, ритуал, церемония.

Жанжин – главнокомандующий, начальник, генерал.

Жигүүртэн – пернатые, птицы.

Жиирхэмшэхэ – бояться, страшиться.

Жишэхэ – сравнивать, сопоставлять.

Забсарын үзэгдэл үзээд – смотреть в пространство.

Забхарал – потеря, утрата, недостаток.

Зандраха – ругать, кричать.

Заншил – обычай, традиция.

Зарга – жалоба, иск, тяжба, претензие.

Зарлаха – объявлять, извешать.

Зарса – слуга.

Заршим – принцип, закон, обычай.

Засаглаха – наказывать, подвергать наказанию, казнить.

Захираха – подчинять.

Зобуури – страдание, мучение, муки.

Зоригжуулха – воодушевлять, вдохновлять.

Зол – счастье, удача.

Золбин – бродячий.

Золиг – выкуп, откуп от наказания, замена наказания внесением штрафа.

Зохилдохо – совпадать, взаимно соответствовать, подходить.

Зугтааха – бежать, обращаться в бегство, удирать.

Зуд – дзуд, гололедица, бескормелица.

Зууралдаха – переплетаться, цепляться друг за друга.

Зууха – печь, очаг.

Зүблэхэ – советовать.

Зүбшихэ – обсуждать, советоваться.

Зүүтхэл – украшение, подвеска.

Зэрэгсүүлхэ – сравнивать, сопостовлять, ставить рядом.

Ехэ хүлэгэн – Махаяна, большая колесница.

Ёроол – дно, днище, основание.

Лаблаха – удостовериться, уточнять, выяснять.

Магад – наверняка, определенно, безусловно.

Магадгүй – может быть, возможно, вероятно.

Мангас – сказочное чудовище.

Масаглаха – взять обет.

Махабод – элемент, стихия.

Мигман – шахматы.

Мишээхэ – смеяться, улыбаться.

Мохохо – притупляться, тупиться, тупеть.

Мунхарха – заблуждаться.

Мухардаха – оканчиваться тупиком.

Мүриихэ болон мүрисөөн – ставки, пари.

Мэдрэл – нерв, нервная система, чувствительность.

Мэдэгдэхүүн – знание, понятие, познание.

Мэлзэхэ – отпираться, отказываться от своих слов.

Мэндэлхэ – приветствовать; рождаться.

Мятраха – терять уверенность, падать духом, робеть.

Найман гишүүн – восемь обетов принимающих на день.

Найр – празник, торжество.

Найруулха – составлять, соединять в одно целое, смешать.

Наманшлаха – молиться, поклоняться; каяться, раскаиваться.

Нарин шанда – особая награда.

Нисванис – клеши, привязанность к миру, мирская суета.

Ниит – общий, общественный.

Нодтой – обоснованный, подтвержденный.

Номлогшо – проповедник, учитель, наставник.

Номлол – учение, наставление.

Нүгөө (саана) тала – уход из Сансары.

Нүхэсэл – условия, случай, сопуствующие обстоятельства.

Нюуршэлхэ – взирать на лицо, лицемерить

Нэбтэрхэ – проходить насквозь, проникать, внедряться.

Нэгэтэ – однажды.

Нэжгээд – по одному.

Нэрбэхэ – удручать, притеснять, усугублять.

Нэхэхэ – ткать; требовать.

Нялха – новорожденный.

Обог – род, племя, клан.

Огто – совсем, совершенно, ровно.

Одохо – идти, удалятся; уйти.

Олгохо – выдавать, отпускать, предоставлять, вручать.

Омгорхо – гордиться, бахваляться.

Онохо – попадать (в цель или мишень).

Онсо – особый, отличный.

Оньсо – задвижка; суть, содержание; уловка.

Охор – короткий, невысокий, приземистый.

Өмнө – передний, перед.

Өөдэлхэ – подниматься, восходить.

Саад – препятствие, затруднение, тормоз.

Саазалха – запрещать, воспрещать.

Саармаг – гермафродит.

Саглашгүй – непостижимый, невообразимый; неизмеряемый.

Сайрхаха – хвастаться, бахваляться.

Салам – петля, лассо.

Салин – зарплата.

Самбаа – находчивость, предприимчивость.

Сан – казна, фонд.

Сарабша – навес, сарай, хлев.

Сартаваха – предводитель, капитан судна.

Согто – блестящий, великолепный.

Соёрхохо – соизволить, разрешить, удостоить, даровать.

Сонголто – выборы, избирание.

Сонжуур – стыд, позор, срам.

Сөөм – пядь.

Субилагша – опекун, медсестра, няня.

Сүгэдэхэ – становиться на колени, преклонить колена.

Сүнөөхэ – уничтожать, истреблять.

Судлаха – изучать, исследовать, спрашивать.

Сур жабхалан – мощь, величие, могущество.

Суртаал – учение, идея, доктрина.

Сүйтхэхэ – уничтожать, разрушать.

Сүрдэхэ – бояться, пугаться, трепетать.

Сүрхы – исключительный, чрезвычайный; серьезный.

Сүрээр дараха – устрашить, подавить духом.

Сэжэглэхэ – сомневаться, подозревать.

Сэдьхэхэ – мыслить, думать, размышлять.

Сэргэлэн – бодрый, живой, веселый.

Сэрэмжэ – бдительность, чутьё.

Сээрлэхэ – запрещать, наложить запрет, возбранять.

Таалагдаха – быть любимым, ласкаемым, нравиться.

Тааламжатай – приятный, прелестный, любезный.

Таалал – желание, удовольствие; воля, настроение.

Тагнуул – разведка, шпионаж.

Тайжа – дворянин.

Тайлга – жервоприношение.

Тахир – согнувшийся, кривой.

Тачаал – страсть, похоть, вожделение; сильное желание.

Тибэ – континент, материк.

Тогтоол тарни – усвоенные мантры.

Тодорхой – явный, яснее; очевидный.

Тоти – попугай.

Тотхор – преграда, препятствие.

Тунхаглаха – оповещать, объявлять; провозглашать.

Тус тус – по одельности.

Тусаха – попадать.

Тустай – полезно; выгодно.

Тусхай – особо, отдельно.

Тусхайлаха – выделять, обособлять, отделять.

Тухайлан – относительно, для, касасательно чего либо, специально.

Тухайн – данный, этот; конкретный, определенный.

Түгэсэхэ – кончаться.

Түгээгтүн – раздадчик, распределитель.

Түйдхэр – помеха, препятствие.

Түлжүүлэхэ – разводить, плодить.

Түлэб – вид, облик, форма, фигура.

Түлэблэхэ – планировать, проектировать.

Түр зүүр – немного, недолго.

Түрэмгиилхэ – действовать насильно, агрессивно.

Түшмэл – чиновник, сановник.

Түшэлгэ – спинка, подпорка, столб для опоры.

Тэбшэхэ – избегать, воздерживаться, быть терпеливым.

Тэниихэ – расправляться, выпрямиться; растянуться.

Тэтхэхэ – оказывать помощь, поддерживать.

Тэнсүү – равный, одинаковый.

Убадис – волщебство.

Уйламхай – плачуйщий, часто плачуйщийся.

Уламжал – традиция.

Умай тэнгэри – небожительница, покровительница чрево матери.

Уналга – перевозочное средство, верховое животное.

Усадхаха – уничтожать, ликвидировать, онулировать.

Ураг садан – родственники, родня, родные.

Урам оруулха – поднять дух.

Урбаха – поварачиваться, переворачиваться, перевертываться.

Урлаха – искусно делать, говорить красноречиво.

Утха – смысл, значение.

Уужим – широкий, просторный; пространный, обширный.

Ухаха – копать, рыть, ковырять, вырывать.

Ушарха – встречать, встречаться.

Үзэл – взгляд, возрение; мнение, убеждение.

Үзэмжэ – вид, наружность; усмотрение.

Үйлдэхэ – делать, производить, совершать.

Үлдэхэ – выгнать, изгнать.

Үлэмжэ – более; гораздо; весьма.

Үндэрлэхэ – делать более высоким; заканчивать, завершать.

Үнсэг – угол.

Үнэмшихэ – убеждаться, верить *во что л*; принимать за веру, за истину.

Үүрэг – ноша, поклажа, вьюк, нагрузка.

Үүсхэл – почин, начинание,затея, инициатива.

Үүсхэхэ – начинаться, возникать, появляться.

Үхээрын модон – одиноковое дерево в степи, где люди могли повеситься.

Үшөө хонзон – месть.

Үштэ – ненависть.

Хаб нохой – комнатная собачка.

Хайхраха – обращать, уделять, оказывать внимание.

Халиха – переваливаться через край, выходить из русла.

Халхалха – заслонять, преграждать,

Хамаарха – касаться, вмешиваться.

Хамуу – парша, лищай, чесотка.

Ханаха – удовлетворяться, получать удовлетворение; кровопускание.

Хангаха – удовлетворять; достигать желание.

Харилсаан – взаимно, связь, взаимодействие с друг другом.

Харин – однако, но.

Харса – простолюдин, простой человек; поданный.

Харюулга – возврат, отсылка обратно, отправка назад.

Харюусуулха – возлогать ответственность, вверять, делать ответственным.

Харша – чуждый, враждебный.

Харшалха – быть несовместимым, быть противоположным.

Хатуушилха – проявлять жестокость.

Хахуули – взятка, подкуп.

Хашарааха – отучать, отваживать, проучать.

Хашарха – быть наученным горьким опытом, знать что-либо по опыту.

Хашлаг – ограда, ограждение.

Хилэнсэ – грех, греховные деяния.

Хирэ хэмжээ – мера, предел, предел возможности.

Хишээхэ – стараться, стремиться, быть прилежным.

Хомсодохо – быть скудным, недостаточным.

Хон хэрээ – ворон.

Хонжохо – наживаться, барышничать, спекулировать.

Хоосдохо – оказаться пустым.

Хоосон шанар – пустотность, качество пустоты.

Хосролгүй – полностью, всё, без остатка.

Хото мандал – мандала.

Хотол – все, весь, везде.

Хотол түгэсэ – совершенный, одаренный.

Хошин – шутка, юмор.

Хөөрөхэ – возбуждаться, горячиться, пьянеть

Хөөхө – прогонять, изгонять, выгонять.

Хөрөг – табакерка.

Хубирха – изменяться, становиться другим.

Хурмаста – небожитель который всё ограничивает.

Хуряан үйлдэсэн – собрание психических элементов.

Хуурамша – ложный, фальшивый.

Хуурмаг – ложный, обманчивый.

Хуурс – гнида.

Хуряаха – собирать, накапливать.

Хуяг – панцирь, колчуга, броня.

Хүлисэлтэй – терпеливый, снисходительный.

Хүлсэ – плата, оплата, зарабаток, вознаграждение.

Хүндэрхэхэ – быть заносчивым, зазнаваться

Хүрэнгэ – имущество; закваска; семя.

Хүрээлхэ – обвести, очертичь.

Хүүхэн хараа – зрачок.

Хүчирүүлхэ – радовать, веселить.

Хүшир – тяжелый, тяжкий, изнурительный.

Хүшэлхэ – принимать насилие, принуждать.

Хэбэл – живот; недра.

Хэлбэлзэхэ – наклоняться набок, покачиваться.

Хэлэлсээ – переговоры, уговор, соглашение, договоренность.

Хэмнэхэ – экономить.

Хэн – кто?

Хэрсүү – осторожность, осмотрительность, тщательность.

Хэрэм – каменная стена с башенками.

Хэсэхэ – бродить, шляться, бродяжничать.

Хэтэрхэ – превышать, превосходить, перебарщивать.

Хялбар – легкий, нетрудный, простой.

Хямруулха – приводить в упадок, деградировать.

Хянамгай – осторожный, сдержанный, внимательный.

Хянаха – контролировать, проверять; стричь.

Хярбас – запах горелой шерсти, ткани, гарь.

Цахлай – чайка.

Цэр – мокрота, слизь.

Чанаддахи – находящееся по ту сторону.

Чилээ болгоохо – утомлять, делать больным.

Чинтан – разновидность чая.

Шалтагаан – причина.

Шамдаха – быть прилежным, усердствовать, стараться, стремиться.

Шанар – качество, свойство.

Шантраха – ломаться, разрушаться, робеть, бояться.

Шар үснэй нүхэ – поры в теле.

Шарай барайлган – нахмуренное лицо.

Шарбаха – вилять.

Шармайгшин – старательный.

Шиидэхэ – решить, принимать.

Шилмэл – отборный, лучший.

Шинжэлгээ – изыскание, исследование, изучение, анализ.

Шинжэлхэ – изучение, расследование, наблюдение.

Ширтэхэ – устремлять глаза, уставиться глазами.

Шоглохо – подшутивать.

Шононсор – гиена, шакал.

Шударга – честный, бескорыстный, справедливый, правдивый.

Шулмас – демон, ведьма.

Шулмасын хүбүүн – как барабашка издающий звуки в доме.

Шүүмжэлхэ – критиковать, обсуждать.

Шүүр – веник, метла.

Эблэхэ – мириться, объединяться, действовать заодно.

Эбэршээл – страдание, мучение, боль.

Эгсэ – крутой, отвесный, вертикальный.

Эгэл – простой, обычный.

Эгшиг – музыкальный звук.

Эд – 1) эти, те. 2) вещи, добро, имущество.

Эдлэл – вещи, имушество.

Эдлэхэ – пользоваться, употреблять; владеть, обладать.

Эдүүгээ – ныне теперь, в настоящее время.

Эелдэг – обходительный, вежливый, приветливый.

Элшэ – нарочный, гонец, курьер, посол.

Элэглэхэ – шутить, насмехаться, издеваться.

Эндүүрхэ – допускать ошибку, ошибаться.

Эндүүрэл – неправильный, ошибочный взгляд, ложный.

Энхэрэн – нежный, ласковый.

Энэлхэ – горевать, сокрушаться; печалиться.

Энэрэл – сочуствие, сострадание.

Эрмэг – острый край, ребро, грани; яловый.

Эргэлзээхэ – сомневаться, колебаться.

Эргэсүүлхэ – обдумывать, взвешивать, размышлять.

Эргүү – бестолковый, придурковатый.

Эрмэгтэй – мужественно, решительно, неустрашимо.

Эрхэтэн – 1) имеющий власть, владыка. 2) орган тела, 5 органов чувств.

Эрхэм – лучший, наилучший, отменный.

Эрхэшээл – владычество, господство.

Эрэмшихэ – пользоваться безнаказанностью; зазнаваться, кичиться.

Эсэргүү – против, наперекор, вопреки.

Эсэргүүсэхэ – сопротивляться, противодействовать.

Этигэмжэ – доверие, вера.

Эрэлхэг – мужественный, храбрый, смелый, отважный.

Ябаган сууха – сидеть на корточках.

Ягшас – злой дух, демон.

Яла – наказание, судебный приговор.

Ялагша – Будда, победитель.

Ялагшын хүбүүн – агь, принц, царевич.

Ялангуяа – особенно, преимущественно.

Ялагдал – поражение, проигрыш.

Ялалта – победа.

Янаглаха – сдружиться, сближаться.

Янагуун – внешность, наружность, видимость.

Янагуухиин ухаан – относительная истина.

Яргашин – мясник, убойник, палач, убийца.

Яст мэлхы – черепаха сухопутная.